

СЪДЪРЖАНИЕ

II. ЕЛЕКТРОННИ СЪОБЩИТЕЛНИ МРЕЖИ И УСЛУГИ.....	26
1. Фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани телефонни услуги.....	26
1.1. Участници на пазара на фиксирана телефонна услуга.....	26
1.2. Развитие на пазара на фиксирана телефонна услуга.....	30
1.3. Фиксирани телефонни постове.....	32
1.4. Обществени телефони.....	34
1.5. Предоставяни услуги на пазара на фиксирани телефонни услуги.....	35
1.6. Регулиране на пазарите на фиксирани мрежи и услуги.....	37
1.7. Цени на фиксираната гласова телефонна услуга на „БТК” АД.....	38
2. Мобилни клетъчни мрежи и услуги.....	45
2.1. Участници на пазара.....	45
2.2. Инфраструктура на мобилните клетъчни мрежи.....	46
2.3. Развитие на пазара на мобилни телефонни услуги.....	46
2.4. Услуги.....	51
2.5. Цени и ценова политика.....	53
3. Взаимно свързване и необвързан достъп.....	58
3.1. Цени за взаимно свързване.....	58
3.2. Цени за необвързан достъп.....	63
3.3. Цени за специфичен достъп.....	66
3.4. Цени за съвместно ползване на помещения и съоръжения.....	67
4. Предоставяне на универсална услуга.....	68
4.1. Първоначално свързване към обществената фиксирана телефонна мрежа в крайна точка от нея и достъп до фиксирани гласови телефонни услуги (абонамент), осигуряващи възможност за селищни, междуселищни и международни повиквания.....	69
4.2. Достъп до фиксирана гласова телефонна услуга чрез обществени телефонни апарати.....	70
4.3. Телефонен указател за номерата на абонатите на фиксираните мрежи и предоставяне на телефонни справочни услуги за номерата на абонатите на фиксираните и мобилните мрежи.....	71
4.4. Предоставяне на телефонни справочни услуги за номерата на абонатите на фиксираните и мобилните мрежи и безплатен достъп до услугите за спешни повиквания за крайни потребители.....	72
4.5. Осигуряване на достъп до Интернет чрез обществената електронно съобщителна мрежа на „БТК” АД.....	72
4.6. Цени на универсалната услуга.....	73
4.7. Качество на предоставяната универсална услуга.....	74
4.8. Жалби и удовлетворяване на жалбите.....	75
4.9. Компенсиране на нетни разходи от предоставяне на универсална услуга.....	76
5. Линии под наем.....	77
5.1. Участници на пазара.....	77
5.2. Обем на пазара и пазарни дялове.....	77
5.3. Цени на услугата линии под наем.....	78
6. Мрежи за пренос на данни и предоставяне на услуги за достъп до Интернет.....	83
6.1. Мрежи за пренос на данни.....	83
6.2. Услуги за достъп до Интернет.....	84
7. Спътникови системи.....	89

7.1. Участници на пазара.....	89
7.2. Обем, структура и инвестиции на пазарен сегмент „неподвижни спътникови мрежи” през 2008 г.	91
7.3. Достъп до спътникови системи.....	94
8. Наземно радиоразпръскване.....	95
8.1. УКВ-ЧМ радиоразпръскване.....	96
8.2. Телевизионно радиоразпръскване.....	98
9. Кабелни мрежи за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни сигнали.....	99
10. Услуги, предоставяни чрез мрежи от типа „точка към много точки”.....	108

II. ЕЛЕКТРОННИ СЪОБЩИТЕЛНИ МРЕЖИ И УСЛУГИ

1. Фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани телефонни услуги

1.1. Участници на пазара на фиксирана телефонна услуга

И през 2008 г. тенденцията на постепенно намаляване на приходите от фиксирани гласови телефонни услуги се запазва. Това се дължи най-общо на два основни фактора. От една страна, част от крайните потребители на обществени телефонни услуги все по-често предпочитат удобството на мобилността на телефонната услуга, предоставяна чрез мобилни наземни мрежи, както и безплатния достъп до преноса на глас през Интернет протокол, предоставян чрез специфични софтуерни приложения (Skype, Google Talk, Justvoip и др.), като по този начин свиват потреблението на традиционните фиксирани телефонни услуги. От друга страна, влияние оказва и поведението на участниците на пазара на фиксирани телефонни услуги – засилващата се конкуренция между предприятията води до предлагането на услуги за крайните потребители с различни отстъпки или предлагането на няколко продукта под формата на ценови пакет. Въпреки това, към момента темповете на нарастване на пазарните дялове на алтернативните предприятия, изчислени на база брой постове, трафик и приходи не са достатъчни, за да повлияят на конкурентните условия на сегмента на фиксирана телефонна услуга в България, където „БТК” АД запазва традиционно високи пазарни дялове.

1.1.1. Предприятия, предоставящи фиксирана телефонна услуга и достъп до обществена телефонна услуга

През 2008 г. КРС издава на две нови предприятия – „ВАРНА НЕТ” ООД и „ИНТЕРБИЛД” ООД разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – номера от Националния номерационен план за осъществяване на обществени електронни съобщения чрез обществена електронна съобщителна мрежа и предоставяне на фиксирана телефонна услуга¹. В резултат, към 31.12.2008 г. общият брой на алтернативните на „БТК” АД предприятия, оторизирани да осъществяват обществени телефонни услуги чрез фиксирана мрежа, както и услуги за достъп до обществени телефонни услуги чрез услугата „избор на оператор”, възлиза на 22.

В таблица № 1 е представена справка на алтернативните предприятия, оторизирани да предоставят фиксирани телефонни услуги, както и услуги за достъп до обществени телефонни услуги чрез услугата „избор на оператор”.

---

¹ Издаването на разрешения за осъществяване на електронни съобщения съгласно ЗЕС, заменя лицензионния режим в сила до месец май 2007 г. съгласно ЗД (отм.). На основание § 9, ал. 2 от ЗЕС предприятията продължават да осъществяват дейност въз основа на издадените индивидуални лицензии до издаване на разрешения по реда на ЗЕС.

Таблица № 1

Справка на алтернативните предприятия, оторизирани да предоставят фиксирани телефонни услуги през периода 2003-2008 г.

Наименование на предприятието	Предприятия, оторизирани да предоставят фиксирана телефонна услуга и услуги за достъп до обществена телефонна услуга чрез услугата "избор на оператор" към					
	31.12.2003 г.	31.12.2004 г.	31.12.2005 г.	31.12.2006 г.	31.12.2007 г.	31.12.2008 г.
Общ брой:	5	12	20	20	21	22
"КЕЙБЪЛТЕЛ" ЕАД (до 31.12.2005 г. "Глобалтех България" ЕООД)	√	√	√	√	√	√
"ИЗТОЧНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ" АД	√	√	√	√	√	√
"НЕКСКОМ-БЪЛГАРИЯ" ЕАД	√	√	√	√	√	√
"НЕТПЛЮС" ООД*	√	√	√	√	√	
"ОРБИТЕЛ" ЕАД	√	√	√	√	√	√
"БЪЛГАРИЯ ТЕЛЕКОМ НЕТ" АД		√	√	√	√	√
"ВЕСТИТЕЛ БГ" АД		√	√	√	√	√
"СПЕКТЪР НЕТ" АД		√	√	√	√	√
"ИНТЕРУУТ БЪЛГАРИЯ" ЕАД**		√	√	√	√	√
"ТРАНС ТЕЛЕКОМ" ЕАД		√	√	√	√	√
"ЕВРОКОМ КАБЕЛ МЕНИДЖМЪНТ БЪЛГАРИЯ" ЕООД		√	√	√	√	√
"ГОЛД ТЕЛЕКОМ БЪЛГАРИЯ" АД		√	√	√	√	√
"АЙ ТИ ДИ НЕТУЪРК" АД			√	√	√	√
"КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ" ЕАД			√	√	√	√
"МОБИЛТЕЛ" ЕАД			√	√	√	√
"НЕТ ИС САТ" ООД			√	√	√	√
"НОВО" ЕАД			√	√	√	√
"СКАТ ТВ" ООД			√	√	√	√
"ТЕЛЕКОМ 1" ООД			√	√	√	√
"БТК-НЕТ" ЕООД			√	√	√	√
"ГЛОБЪЛ КОМУНИКЕЙШЪН НЕТ" ЕАД					√	√
"ВАРНА НЕТ" ООД						√
"ИНТЕРБИЛД" ООД						√

Източник: КРС

* С Решение № 591 от 19 април 2007 г. КРС отнема първично предоставените с индивидуална лицензия №116А-02583/15.10.2004 г. и индивидуална лицензия № 116Б-02583/15.10.2004 г., издадени на „Нетплюс“ ООД номера и адреси

** Считано от 07.05.2008 г. предприятието „Телеком Партньорс Нетуърк“ ЕАД е преименувано на „Интеруут България“ ЕАД

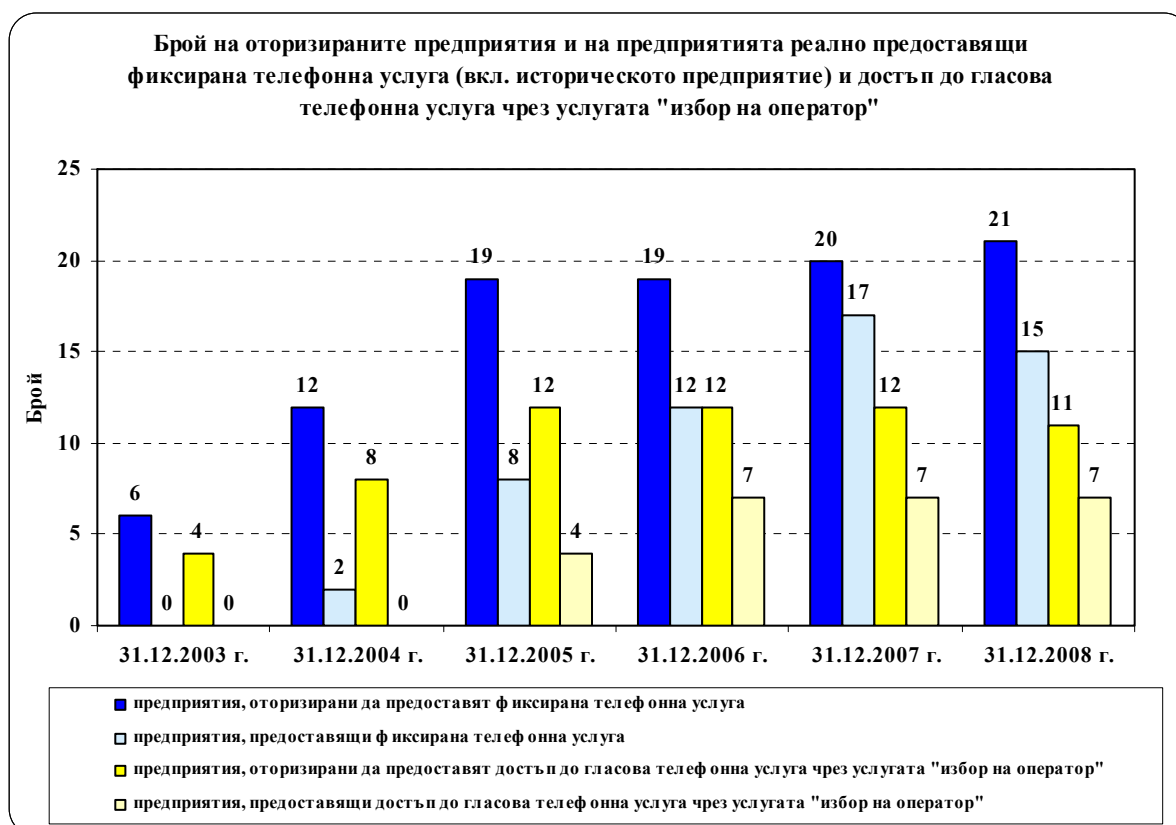
От представените в таблицата по-горе предприятия, девет на брой са тези, които са оторизирани да предоставят както фиксирана телефонна услуга, така и услуги за достъп до обществени телефонни услуги чрез услугата „избор на оператор“. Това са „АЙ ТИ ДИ НЕТУЪРК“ АД, „ВЕСТИТЕЛ БГ“ АД, „ИЗТОЧНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ“ АД, „КЕЙБЪЛТЕЛ“ ЕАД, „КОСМО

БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД, „НЕКСКОМ-БЪЛГАРИЯ” ЕАД, „ОРБИТЕЛ” ЕАД, „СПЕКТЪР НЕТ” АД, „ТРАНС ТЕЛЕКОМ” ЕАД. Две са предприятията („БТК-НЕТ” ЕООД и „ГОЛД ТЕЛЕКОМ БЪЛГАРИЯ” АД), които през 2008 г. не разполагат с географски номера, чрез които да предоставят фиксирана телефонна услуга и към момента са оторизирани да предоставят само достъп до обществени телефонни услуги чрез услугата „избор на оператор”.

По отношение на териториалния обхват дейността, осъществявана от всички оторизирани предприятия, следва да се извършва на територията на Република България.

През 2008 г. са сключени нови 19 договора за взаимно свързване между фиксираните мрежи на алтернативните на „БТК” АД предприятия и два договора за взаимно свързване между историческото предприятие и алтернативни предприятия, ползващи индивидуално определен ограничен ресурс – географски номера, чрез които да предоставят фиксирана телефонна услуга. Прекратен е един договор за взаимно свързване между фиксираните мрежи на „БТК” АД и алтернативно предприятие, предоставящо фиксирани телефонни услуги през предходната година.

На фиг. 13 е представена информация за броя на оторизираните и реално осъществяващите дейност предприятия, предоставящи фиксирани телефонни услуги и услуги за достъп до обществени телефонни услуги чрез услугата „избор на оператор” в периода 2003-2008 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 13

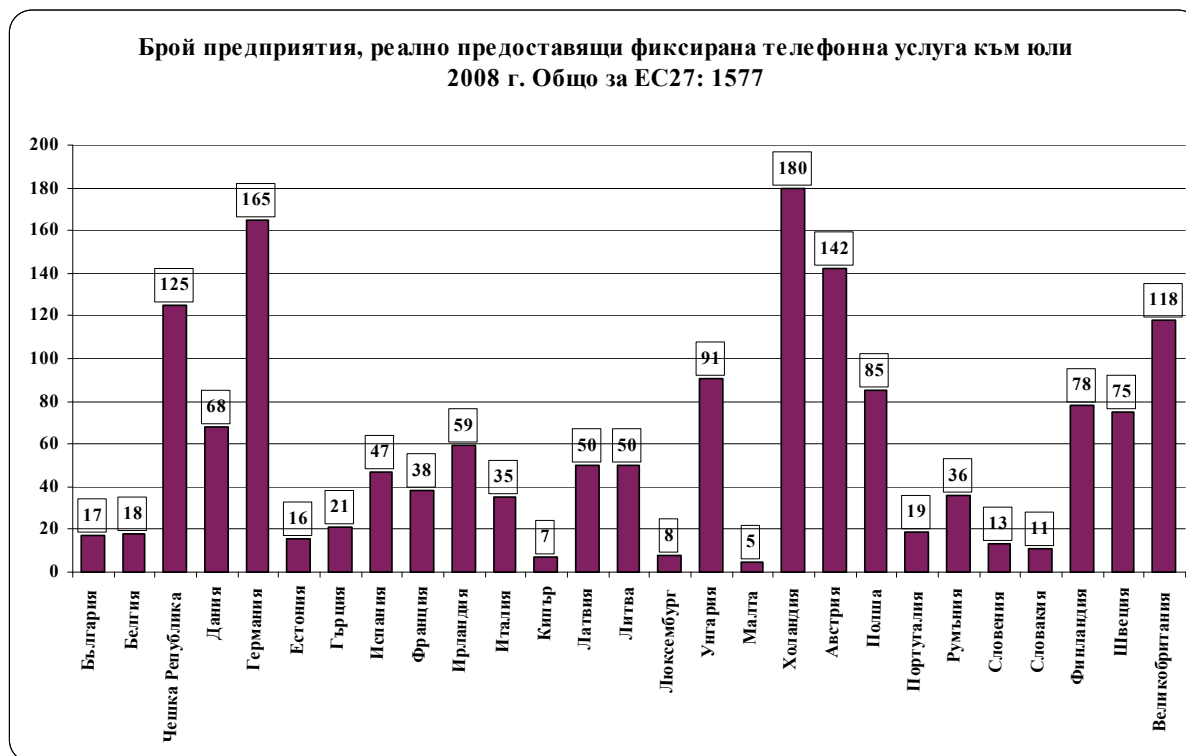
През 2008 г. освен „БТК” АД още четиринадесет алтернативни предприятия са осъществявали дейност по предоставянето на фиксирана телефонна услуга. Това са: „АЙ ТИ ДИ НЕТУЪРК” АД, „ВЕСТИТЕЛ БГ” АД, „ЕВРОКОМ КАБЕЛ МЕНИДЖМЪНТ БЪЛГАРИЯ” ЕООД, „ИЗТОЧНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА

КОМПАНИЯ” АД, „ИНТЕРУУТ БЪЛГАРИЯ” ЕАД, „КЕЙБЪЛТЕЛ” ЕАД, „КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД, „МОБИЛТЕЛ” ЕАД, „НЕКСКОМ БЪЛГАРИЯ” ЕАД, „НЕТ ИС САТ” ООД, „ОРБИТЕЛ” ЕАД, „СПЕКТЪР НЕТ” АД, „ТЕЛЕКОМ 1” ООД и „ТРАНС ТЕЛЕКОМ” ЕАД. Две предприятия („БЪЛГАРИЯ ТЕЛЕКОМ НЕТ” АД и „НОВО” ЕООД) декларира², че през 2008 г. не са осъществявали дейност по предоставяне на фиксирани мрежи и фиксирани телефонни услуги.

От единадесетте предприятия, на които е предоставен за ползване индивидуално определен ограничен ресурс – код за достъп до мрежа (кратък национален код), чрез който се осъществява достъп до обществени телефонни услуги чрез услугата „избор на оператор”, седем реално предоставят услуги през съответния период. Това са: „АЙ ТИ ДИ НЕТУЪРК” АД, „БТК-НЕТ” ЕООД, „ГОЛД ТЕЛЕКОМ БЪЛГАРИЯ” АД, „НЕКСКОМ БЪЛГАРИЯ” ЕАД, „ОРБИТЕЛ” ЕАД, „СПЕКТЪР НЕТ” АД и „ТРАНС ТЕЛЕКОМ” ЕАД.

Така, към края на 2008 г. общият брой на предприятията, оторизирани да предоставят фиксирана гласова телефонна услуга (вкл. историческото предприятие) и достъп до гласова телефонна услуга чрез услугата „избор на оператор” възлиза на 23, от които реално осъществяващите дейност участници на пазара на обществени телефонни услуги са 17.

За сравнение може да се отбележи, че по отношение на броя предприятия, реално предоставящи фиксирана телефонна услуга в страните от ЕС през 2008 г. не се наблюдава значително изменение. Към средата на годината е отчетено увеличение с малко над 7% в сравнение със същия период на предходната година (фиг. 14).

Забележка: В посочения брой са включени и историческите предприятия; данните за България са валидни към 31.12.2008 г. и включват и предприятията, предоставящи достъп до обществена телефонна услуга чрез „избор на оператор”.

² Съгласно разпоредбата на чл. 5, ал. 1 от Общите изисквания при осъществяване на електронни съобщения (Обн. ДВ. бр. 24 от 4 Март 2008 г., изм. ДВ. бр. 102 от 28 Ноември 2008 г.) предприятията предоставящи електронни съобщителни мрежи и/или услуги имат задължение да предоставят информация за дейността си за предходната година в срок до 30 април на настоящата година.

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report) Annex 2, p.44 и по данни на КРС

Фиг. 14

1.1.2. Предприятия, предоставящи услугата „достъп до обществени телефонни услуги чрез обществени телефони”

През 2008 г. още шест предприятия са уведомили КРС за намеренията си да осъществяват обществени електронни съобщения чрез предоставяне на услугата „достъп до обществени телефонни услуги чрез обществени телефони”. Към предприятията, притежаващи обща лицензия № 204 по отменения Закон за далекосъобщенията (ЗД) или подали уведомление за намеренията си да предоставят обществени телефонни услуги чрез обществени телефони към 31.12.2007 г. - „ИНТЕРТЕЛ” ЕООД, „СПЕКТЪР НЕТ” АД, „ЕКСТЕЛ” ООД и „НЕКСКОМ БЪЛГАРИЯ” ЕАД, „ТРАНС ТЕЛЕКОМ” ЕАД, „БГ ОУПАН.НЕТ” ООД и „ДИАЛОГ” ЕООД се присъединяват и тези уведомили КРС за намеренията си през 2008 г. - „АСПЕКТ 3” ЕООД, „ГЕТ КОНЕКТЕТ” ООД, „ИНТЕРБИЛД” ООД, „КОРЕС ГРУП” ЕООД, „НЕТ ТЕЛ” ООД и „СТАНДАРТ ТЕЛЕКОМ” ООД. През месец юни 2008 г. дружеството „БУЛФОН” е прекратено чрез вливане в „БТК МОБАЙЛ” ЕАД. В последствие след издадено разрешение от КРС за прехвърляне на индивидуалните лицензии, издадени на „БТК МОБАЙЛ” на „БТК” АД³, „БТК МОБАЙЛ” ЕООД се преобразува чрез вливане в историческото предприятие. Така към 31.12.2008 г. право да осъществяват дейността по инсталиране и експлоатация на обществени телефони и кабинни, освен „БТК” АД, имат общо тринадесет предприятия, осъществяващи обществени електронни съобщения. От тях реално услугата „достъп до обществени телефонни услуги чрез обществени телефони и кабинни за обществено ползване” се предоставя от „БТК” АД, „АСПЕКТ 3” ЕООД, „ГЕТ КОНЕКТЕТ” ООД, „БГ ОУПАН.НЕТ” ООД, „ДИАЛОГ” ЕООД, „НЕКСКОМ-БЪЛГАРИЯ” ЕАД, „НЕТ ТЕЛ” ООД, „СПЕКТЪР НЕТ” АД, „СТАНДАРТ ТЕЛЕКОМ” ООД и „ТРАНС ТЕЛЕКОМ” ЕАД. „БТК” АД предоставя услугата „достъп до обществени телефонни услуги чрез обществени телефони” като част от задължението за предоставяне на универсална услуга.

1.2. Развитие на пазара на фиксирана телефонна услуга

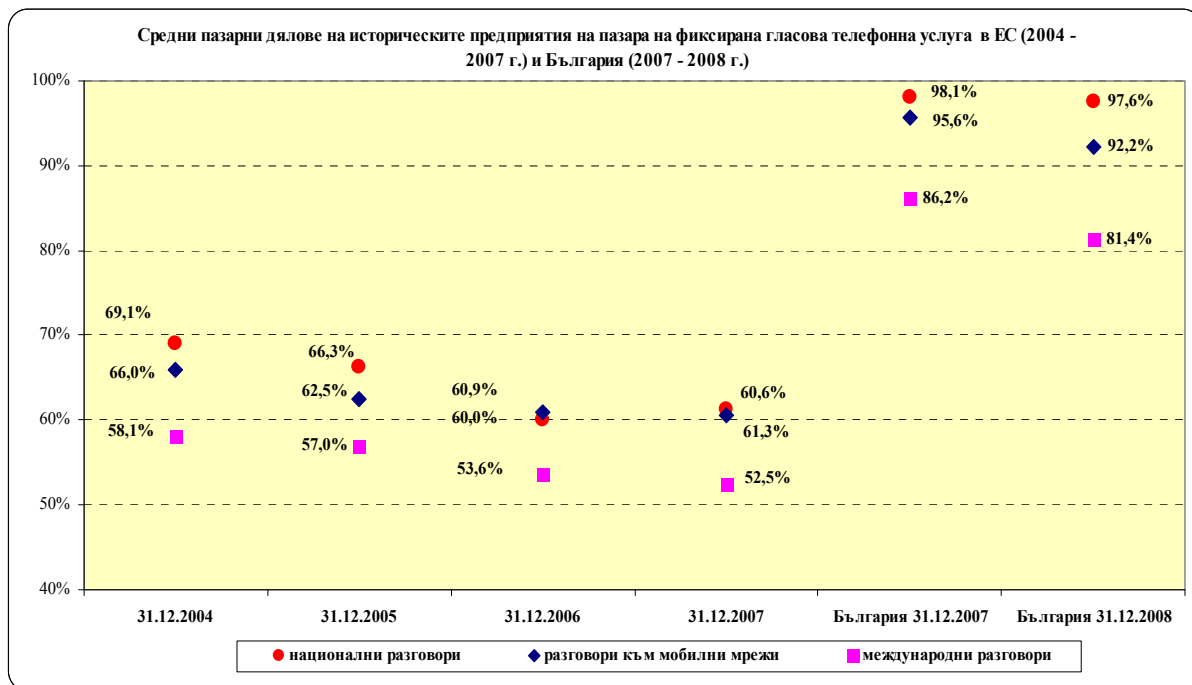
И през 2008 г. общите приходи⁴ от предоставяне на фиксирана телефонна услуга продължават да намаляват в сравнение с предходните години. Към края на 2008 г. общата сума на приходите от предоставяне на фиксирана телефонна услуга, достъп до обществени телефонни услуги чрез услугата „избор на оператор” и достъп до обществени телефонни услуги чрез обществени телефони или телефонни кабинни възлиза на близо 661 млн. лв. Отчетеното намаление на приходите спрямо края на 2007 г. е близо 9%. Ръстът в приходите на алтернативните предприятия, предоставящи фиксирана телефонна услуга и достъп до обществени телефонни услуги чрез услугата „избор на оператор” през 2008 г. спрямо 2007 г. не достига 2% при отчетено увеличение от 4% за предходната година.

В резултат, към края на 2008 г. пазарният дял на „БТК” АД, изчислен на база приходи от предоставяне на фиксирана телефонна услуга и достъп до обществени телефонни услуги чрез услугата „избор на оператор” остава висок – 96,1%, въпреки

³ Решение на КРС № 1391 от 04.08.2008 г.

⁴ Включително приходите от предоставяне на обществени телефонни услуги чрез обществени телефони.

намалението на общите приходи⁵ от предоставяне на фиксирана телефонна услуга на предприятието с почти 10% през годината. Изменението в стойността на пазарния дял на историческото предприятие през разглеждания период в сравнение с предходния е едва 0,4 пункта в посока намаление.

Забележка: Последните налични данни за средните пазарни дялове на исторически предприятия на пазара на фиксираната гласова телефонна услуга в ЕС са към 31.12.2007 г.

Източник: *Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report) Annex 2, p. 47 и данни на КРС*

Фиг. 15

На фиг. 15 е представено изменението на средните пазарни дялове на историческите предприятия в страните от ЕС, изчислени на база приходи на дребно от проведени национални и международни разговори и разговори към мобилни мрежи. Въпреки, че към края на 2007 г. се отчита слабо увеличение в средния пазарен дял на историческите предприятия, изчислен на база приходи от абонати за проведени национални разговори, като цяло данните сочат, че средно за ЕС делът на историческите предприятия спада през последните три години. Съпоставяйки данните за средните пазарни дялове на историческите предприятия в страните от ЕС и съответните пазарни дялове на „БТК” АД към края на 2007 г. и 2008 г. е видно, че пазарните дялове на историческото предприятие у нас са все още значително над средните стойности за ЕС.

Данните, предоставени в КРС сочат, че пазарния дял на „БТК” АД, изчислен на база общ трафик от реализирани национални⁶ и международни повиквания от абонати

⁵ Включват приходите от достъп на дребно, приходи от абонати за национални повиквания (селищни и междуселищни повиквания, повиквания към мобилни мрежи и мрежи от вида „точка към много точки”, повиквания към негеографски номера), международни повиквания, приходи от услуги на едро (предоставяне на услугата „избор на оператор”, терминиране и транзит) и други приходи (приходи от физическа реализация на взаимно свързване, приходи от заявители на негеографски услуги, от предоставяне на необвързан достъп, специфичен достъп и др.)

⁶ Включва селищни, междуселищни повиквания, повиквания към мобилни наземни мрежи, повиквания към мрежи от вида „точка към много точки”, повиквания към негеографски номера.

към края на 2008 г. отчита спад с 2% в сравнение с предходната година. В същото време абонатите на алтернативните предприятия реализират малко над 19% по-голям трафик в сравнение с 2007 г. Това се дължи по-скоро на увеличението на общия брой постове на абонати на тези предприятия, отколкото на услугата „избор на оператор”, тъй като в абсолютно изражение обемът на трафика, реализиран чрез услугата „избор на оператор” през 2008 г. е нарастнал едва с 0,2% за едногодишен период.

1.3. Фиксирани телефонни постове

Установената вече тенденция на намаление на броя на фиксирани телефонни постове в България продължава и през 2008 г. Към края на годината общият брой на фиксирани телефонни постове в България е намалал общо с 5% спрямо предходната година (фиг. 16). Броят постове на абонатите на алтернативните предприятия и тази година отчита увеличение, и въпреки че то е с по-малък темп от установения през 2007 г., към края на 2008 г. относителният им дял нараства с почти 2 пункта и достига 4,3%. За същия период пазарният дял на „БТК” АД, изчислен на база фиксирани телефонни постове пада от 97,5% на 95,7%.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 16

Стойността на показателите фиксирана телефонна плътност по население и домакинства продължава да намалява и през 2008 г. (фиг. 17). Един пункт на година е понижението в стойността на показателя „фиксирана телефонна плътност по население” за периода 2005-2008 г. Съответно показателят, изчислен на база домакинства бележи по-значимо намаление – с 4 пункта годишно.

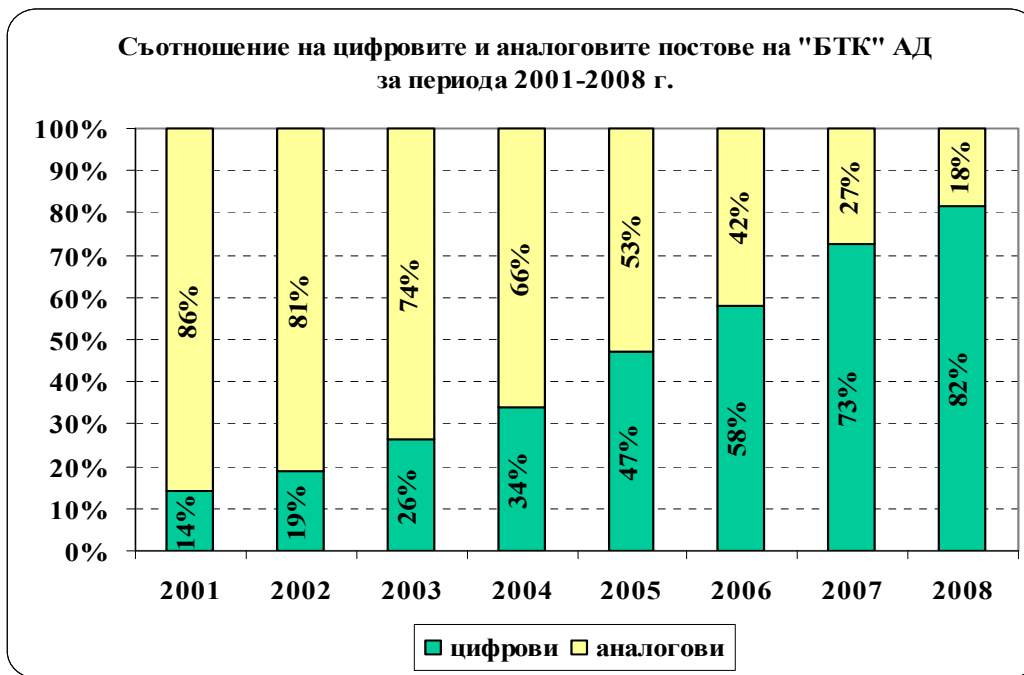
Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 17

За сравнение през 2008 г. средно в 27-те държави членки на ЕС показателят „фиксирана телефонна плътност”, изчислен на база население отчита спад от 5 пункта и достига 40%. В страните от ЮИЕ⁷ средната „телефонна плътност по население” достига 26%, като варира съществено за отделните държави. В Република Хърватска и Сърбия проникването на фиксирани телефонни постове спрямо населението е близко до нивото на ЕС-27, съответно 38,5% и 41,1%, а в Косово не достига 5%.

По отношение на степента на цифровизация на мрежата на историческото предприятие към края на 2008 г., данните сочат, че 82% от активните фиксирани телефонни постове на „БТК” АД са цифрови (фиг. 18).

⁷ Report II – Supply of services in monitoring regulatory and market developments for electronic communications and information society services in Enlargement Countries, June, 2009, p. 21

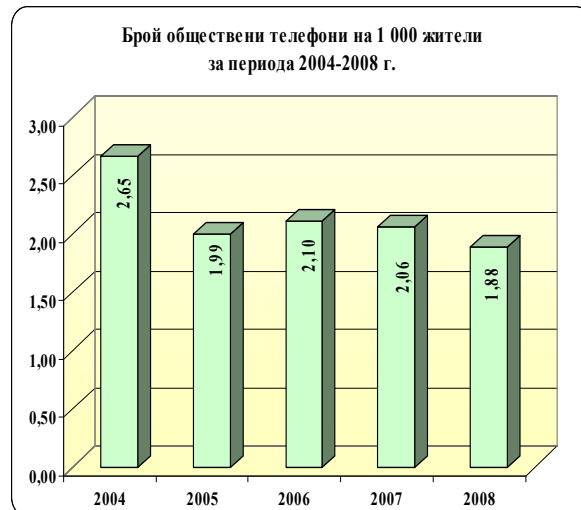
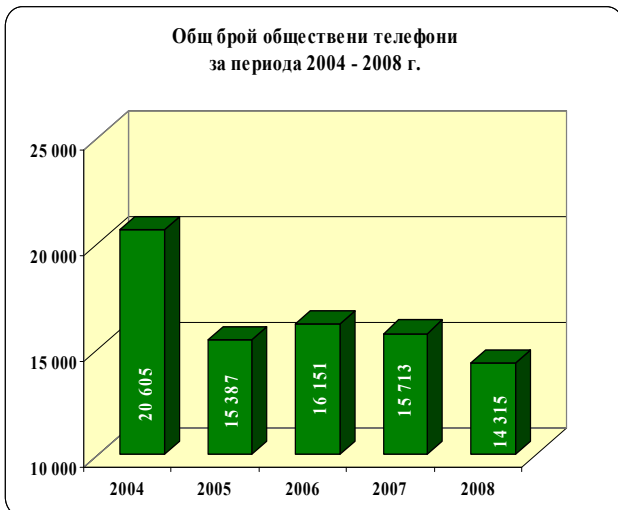

Източник: КРС по данни на „БТК“ АД

Фиг. 18

1.4. Обществени телефони

По данни на предприятията, предоставящи услуги за достъп до обществени телефонни услуги чрез обществени телефони, общият брой на обществените телефони и телефонните кабинки към края на 2008 г. намалява с близо 9% в сравнение с броя на тези устройства, регистриран към 31.12.2007 г. (Фиг. 19)

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 19

Фиг. 20

Въпреки отчетеното намаление на броя на обществените телефони и телефонни кабинки през 2008 г. стойността на показателя „брой на обществените телефони на 1 000 жители“ в страната се запазва традиционно висока – 1,88.

По данни на предприятията, предоставящи достъп до обществени телефонни услуги чрез обществени телефони и кабинки за обществено ползване към края на 2008 г.

са отчетени над 8 млн. лв. приходи. Само три предприятия декларират намерения да увеличат броя на обществените телефони и телефонни кабинки през следващата година.

1.5. Предоставяни услуги на пазара на фиксирани телефонни услуги

През 2008 г., както и през 2007 г. предприятията, които предоставят услугата „избор на оператор“ са „АЙ ТИ ДИ НЕТУЪРК“ АД, „БТК-НЕТ“ ЕООД, „ГОЛД ТЕЛЕКОМ БЪЛГАРИЯ“ АД, „НЕКСКОМ-БЪЛГАРИЯ“ ЕАД, „ОРБИТЕЛ“ ЕАД, „СПЕКТЪР НЕТ“ АД и „ТРАНС ТЕЛЕКОМ“ ЕАД. Всички тези предприятия предоставят услугата „избор на оператор“ в разновидността ѝ за всяко повикване. „ОРБИТЕЛ“ ЕАД е единственото предприятие, чийто абонати на услугата „избор на оператор“ ползват нейната абонаментна разновидност.

По отношение на услугата „избор на оператор“ следва да се отбележи, че с приемането на „Правила за условията и реда за предоставяне на услугата „избор на оператор““ (Обн., ДВ, бр. 98 от 14.11.2008 г., в сила от 14.11.2008 г.) в края на 2008 г. обхватът на услугата беше разширен. Съгласно чл. 5 от Правила за условията и реда за предоставяне на услугата „избор на оператор“ абонатите на услугата „избор на оператор“ могат да осъществяват селищни повиквания, междуселищни повиквания, повиквания към мобилни наземни мрежи и към електронни съобщителни мрежи от неподвижна радиослужба от вида „точка към много точки“ с национално покритие, повиквания към негеографски номера за предоставяне на услуги и международни повиквания.

Към края на 2008 г. обаче, данните показват, че услугата „избор на оператор“ все още няма широко разпространение сред абонатите на фиксирани телефонни услуги в България. Относителният дял на абонатите на „БТК“ АД, които ползват услугата не достига 1%. Обемът на реализирания трафик, също остава почти непроменен в сравнение с предходната година.

През 2008 г. към осемте алтернативни на „БТК“ АД предприятия, предоставящи на своите абонати фиксирана телефонна услуга като част от т.нар. „пакетни услуги“ се присъединява още едно предприятие – „АЙ ТИ ДИ НЕТУЪРК“ АД. Услугата, която предприятието предлага на своите абонати включва фиксирана телефонна услуга и услуга за достъп до Интернет (таблица № 2).

Предприятия, предлагащи пакетни услуги през 2008 г.

УСЛУГИ ПРЕДПРИЯТИЯ			ДВОЙНА УСЛУГА			ТРОЙНА УСЛУГА		
			Фиксирана телефонна услуга и достъп до интернет	Фиксирана телефонна услуга и телевизия	Фиксирани телефонни услуги и мобилни телефонни услуги	Фиксирана телефонна услуга, достъп до интернет и телевизия	Фиксирани телефонни услуги, мобилни телефонни услуги и достъп до интернет	Фиксирана телефонна услуга, частта мрежа за пренос на данни и широкосалтов достъп до интернет
1.	АЙ ТИ ДИ НЕТУЪРК	АД	√					
2.	ВЕСТИТЕЛ БГ	АД	√	√		√		
3.	ЕВРОКОМ КАБЕЛ МЕНИДЖМЪНТ БЪЛГАРИЯ	ЕООД	√	√		√		
4.	КЕЙБЪЛТЕЛ	ЕАД	√	√		√		
5.	КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ	ЕАД			√			
6.	МОБИЛТЕЛ	ЕАД	√		√		√	√
7.	НЕКСКОМ-БЪЛГАРИЯ	ЕАД	√					
8.	НЕТ ИС САТ	ООД	√					
9.	ТРАНС ТЕЛЕКОМ	ЕАД	√					

Източник: Данни, подадени в КРС

Почти всички предприятия, доставчици на пакетни услуги предлагат двойна услуга, включваща фиксирана телефонна услуга и достъп до Интернет. Предприятията, които са традиционни доставчици на услуги за разпространение на радио- и телевизионни програми предлагат на своите абонати двойна услуга в разновидността ѝ фиксирана телефонна услуга и телевизия, както и тройна услуга, включваща фиксирана телефонна услуга, Интернет и телевизия.

За последната година потребителите на тези услуги са се увеличили двойно, като основната част от тях – малко под 60% са абонати на т.н. тройна услуга. Данните показват, че все повече крайни потребители на електронни съобщителни услуги ползват удобствата на пакетните услуги – един доставчик за няколко услуги, което спестява време при обслужване и плащане на месечните такси, както и по-ниските цени за пакета, отколкото при самостоятелното ползване на всяка от услугите.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 21

Едва пет от активните алтернативни предприятия на пазара на фиксираната телефонна услуга са декларирали намерения за въвеждане на нови електронни съобщителни услуги на разглеждания сегмент. „ГОЛД ТЕЛЕКОМ БЪЛГАРИЯ” АД заявява намерения, освен услуги за достъп до обществени телефонни услуги чрез „избор на оператор”, да стартира предоставянето на фиксирана телефонна услуга. „АЙ ТИ ДИ НЕТУЪРК” АД и „МОБИЛТЕЛ” ЕАД се насочват към разширяване на обхвата на пакетните услуги, които предлагат през 2008 г., а „ИНТЕРУУТ БЪЛГАРИЯ” ЕАД и „КЕЙБЪЛТЕЛ” ЕАД планират въвеждането на услуги, достъпът до които се осъществява чрез негеографски номера.

1.6. Регулиране на пазарите на фиксирани мрежи и услуги

През 2008 г., в съответствие с европейската правна и регулаторна рамка 2002, въведена в българското законодателство чрез ЗЕС и Методиката за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара, КРС пристъпи към определяне на пазарите на електронни съобщения, подлежащи на ех ante регулиране съгласно Препоръките на ЕК⁸ и анализирани доколко е ефективна конкуренцията на съответните пазари.

Към края на 2008 г. КРС откри процедури по обществено обсъждане на два проекта на решения, с които се определят следните съответни пазари:

- пазари на достъп до обществени телефонни мрежи в определено местоположение и пазари на обществено достъпни телефонни услуги в определено

⁸ Препоръка на Комисията 2003/311/ЕО от 11 февруари 2003 г. и Препоръка на Комисията 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г.

местоположение (пазари № 1, 2, 3, 4, 5 и 6 от Препоръка на ЕК 2003/311/ЕО от 11 февруари 2003 г.);

- пазари на генериране на повиквания от определено местоположение на обществени телефонни мрежи и на терминиране на повиквания в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи (пазари № 2 и 3 от Препоръка на ЕК 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г., съответно пазари № 8 и 9 от Препоръка на ЕК 2003/311/ЕО от 11 февруари 2003 г.).

След отразяване на бележките и коментарите от общественото обсъждане, КРС с Решение № 2430/19.12.2008 г. прие резултатите от общественото обсъждане и проект на решение за определяне, анализ и оценка на пазара на генериране на повиквания от определено местоположение на обществени телефонни мрежи и на пазара на терминиране на повиквания в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи, който бе изпратен на ЕК и на регулаторните органи на държавите-членки на ЕС.

В резултат на извършения пазарен анализ, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция на разглежданите пазари на генериране и терминиране на повиквания от и в индивидуални обществени телефонни мрежи, КРС достигна до заключението, че следва да определи:

- „БТК” АД за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро за генериране на повиквания от определено местоположение на обществена телефонна мрежа;
- всички активни към настоящия момент предприятия, предоставящи услугата терминиране на повиквания в определено местоположение⁹ на индивидуални обществени телефонни мрежи.

По отношение на пазарите на достъп до обществени телефонни мрежи и предоставяне на обществено достъпни телефонни услуги в определено местоположение към края на 2008 г. процесът по обработката и отразяването на постъпилите бележки и коментари от проведеното обществено обсъждане още не е приключил.

1.7. Цени на фиксираната гласова телефонна услуга на „БТК” АД

С решение № 150/25.02.2008 г. КРС одобри изменение на цените на „БТК” АД за крайните потребители, като дружеството бе задължено да направи съответните изменения в предлаганите цени по договорите за взаимно свързване и да подпише допълнителни споразумения с останалите предприятия, като в срок 2 седмици след това има право да прилага предложените цени на фиксираната гласова телефонна услуга. Предложените от „БТК” АД изменения са както следва:

1. Промяна в началния час на часовата зона за слаб трафик от 21 часа на 20 часа и крайният час от 07 часа на 08 часа в работни дни.
2. Формиране на една национална зона за слаб трафик при стандартното таксуване. Цената за минута разговор в часовете на слаб трафик за междуселищни разговори става равна на тази за селищни, т.е. 0 ст. Запазва се първоначалната цена от 13,2 ст. (с ДДС) за всяко осъществено повикване.

След решение на КРС № 2205/28.10.2008 г., считано от 01.11.2008 г., влязоха в сила промените на абонаментните планове, предназначени за домашни абонати, както следва:

---

⁹ Разяснителната бележка на ЕК, стр. 25, според която всеки обособен продуктов пазар на терминиране на повиквания в определено местоположение има монополистичен характер

1. За абонаментните планове „БТК У дома 50” и „БТК У дома 150” включените минути важат както за селищни и междуселищни разговори, така и за международни разговори към страни от първа група.

2. За абонаментен план „БТК У Дома 250”, освен промените в направлението на повикванията, се променя и броя на включените минути.

3. Прекратява се предлагането на абонаментен план „БТК У дома 350”.

4. Прилагат се цени за „Стандартно таксуване” за разговорите, проведени от абонати на план „Ограничен”, след изчерпване на включените в абонаментния план минути.

5. Променят се цените за селищни и междуселищни разговори от абонати на план „БТК Минимум”, като се въвежда единна цена за национални разговори – за часовете на силен трафик в размер на 10 стотинки на минута (без ДДС), а в часовете на слаб трафик – 8,75 стотинки на минута (без ДДС), а за всички останали разговори се прилагат цените за „Стандартно таксуване”.

Със същото решение КРС одобри предлагането на нови абонаментни планове за служебни абонати „БТК Офис” и запазва предлагането на предходните абонаментни планове само за абонати, с които вече е сключен договор.

Цени на фиксираната гласова телефонна услуга на конкурентните предприятия

Цените на фиксираната гласова телефонна услуга, се определят от конкурентните на „БТК” АД предприятия, съобразно търсенето и предлагането, тъй като задълженията на тези предприятия, произтичащи, както от ЗД (отм.), така и от влезлия в сила ЗЕС, се отнасят до публикуване на цените на достъпни за потребителите места и в страниците им в Интернет и до уведомяване на КРС за влизане в сила на нови цени или за изменение на действащи цени. Съгласно разпоредбите на ЗЕС срокът за това уведомяване е намален от седем на три дни. Като цяло конкурентните предприятия, представили през 2008 г. цени в КРС, продължават да прилагат агресивна ценова политика, свързана с навлизането им на пазара и характеризираща се с по-ниски ценови равнища от тези, предлагани от историческото предприятие, както и с ценови пакети, с разнообразие на включените в тях услуги.

Цени за услугата „избор на оператор”

В изпълнение на задълженията, наложени в качеството му на оператор със значително въздействие върху пазара по реда на ЗД (отм.), „БТК” АД предоставя на абонатите си възможност да избират оператора на преносната среда за осъществяване на междуселищни и международни разговори. Абонатите на „БТК” АД избрали конкурентни предприятия, заплащат за проведените междуселищни и международни разговори цени, обявени от съответното конкурентно предприятие¹⁰, които са по-ниски от цените на „БТК” АД за същите разговори.

Данните за 2008 г. за междуселищни и международни разговори на абонатите на „БТК” АД сочат, че обемът на трафика, реализиран чрез избор на алтернативен оператор, се е запазил в сравнение с 2007 г., като и през 2008 г. „Орбител” ЕАД остава единственото предприятие, което предоставя услугата „избор на оператор на абонаментна основа”.

---

¹⁰ Цените за междуселищни и международни разговори на конкурентните предприятия не се регулират. Те варират в зависимост от избраното предприятие, а за международните разговори – и в зависимост от избраната дестинация.

Сравнение на цени на фиксирана гласова телефонна услуга България - ЕС

По-долу е направено сравнение на цените на фиксирана гласова телефонна услуга прилагани от „БТК” АД, от конкурентните предприятия в България и от историческите предприятия в държавите-членки на ЕС за 2007 г. и 2008 г. Сравнението е направено при следните условия:

- За източник на данните е ползван доклада на ЕК за напредъка на единния европейски пазар на електронни съобщения през 2008 г. (14-ти доклад)¹¹;
- Данните за България и за ЕС са към месец септември 2007 г. и месец септември 2008 г.;
- При съпоставянето на цените са използвани стойностите на три минутен селищен, три минутен междуселищен разговор и десет минутен международен разговор;
- Цените за месечен абонамент и за 10 минутни международни разговори са в евро, а за 3 минутен селищен и междуселищен разговор са в евроцента;
- Данните за „Орбител” ЕАД, чийто пазарен дял е най-голям след този на историческото предприятие, са възприети като представителни за конкурентните предприятия в България;
- Сравнението на цените за месечен абонамент за домашни абонати е между ценовите равнища на „БТК” АД и средно претеглената цена за ЕС на историческите предприятия в държавите-членки, тъй като „Орбител” ЕАД не предлага услугата за домашни абонати, а само за бизнес абонати;
- Тъй като предприятията в България прилагат тарифиране на международните разговори, което не съответства на зоните за разстояние, използвани при тарифиране на международните разговори в държавите-членки на ЕС, сравнението на тези цени може да се счита за условно;
- Няма различия в стойността на десет минутен международен разговор в България за различните часови зони, тъй като нито „БТК” АД, нито конкурентните предприятия прилагат диференцирани цени за различните часове на деня при провеждане на международни разговори.

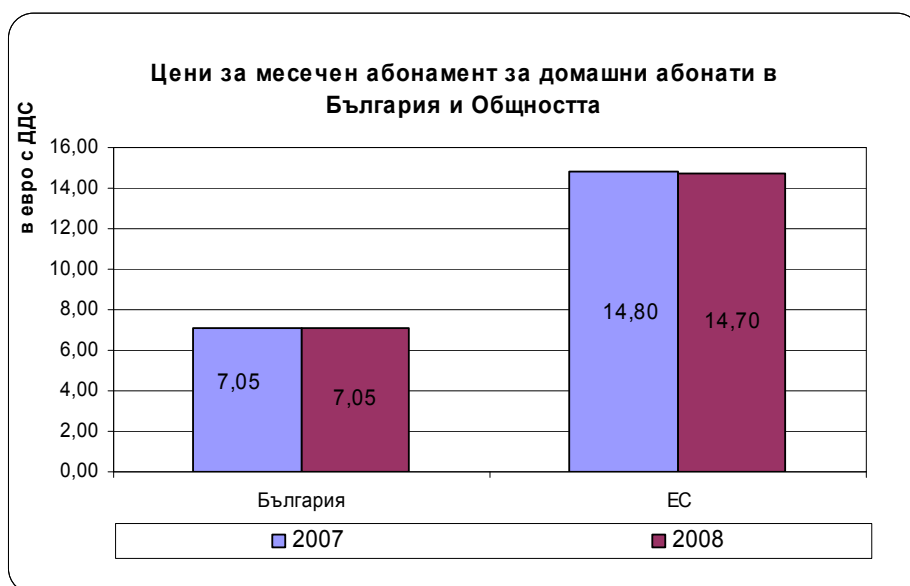
Сравнение¹² на цените за месечен абонамент

На фиг. 22 и фиг. 23 е представено сравнението на цената за месечен абонамент за домашни и бизнес абонати на „БТК” АД в България и на историческите предприятия в държавите-членки на Общността за 2007 г. и за 2008 г.

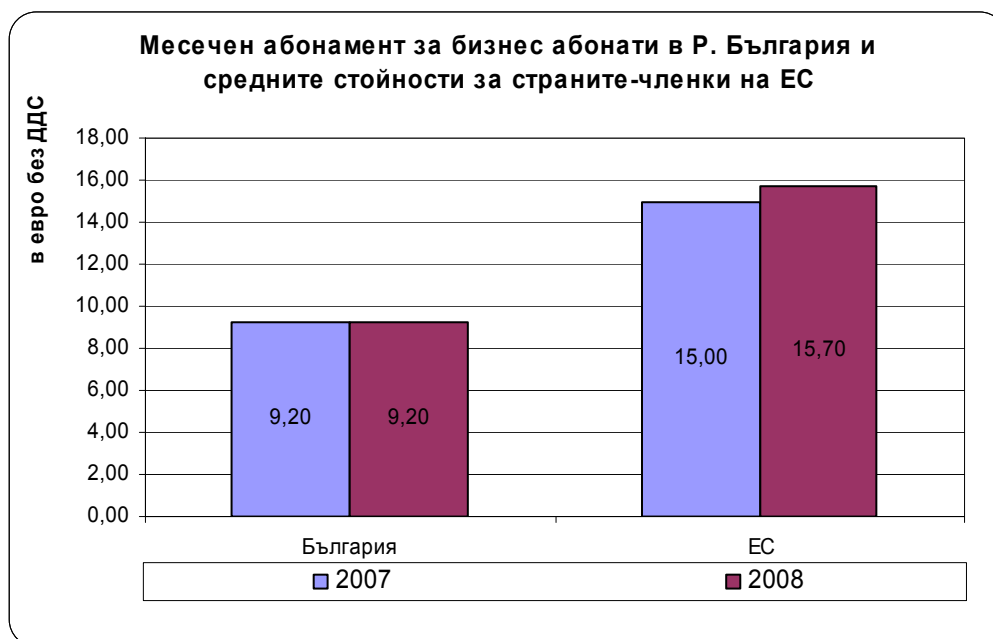
¹¹ Progress Report on the Single European Electronic Communications Market 2008 (14th Report), http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomms/library/communications_reports/annualreports/14th/index_en.htm

¹² За домашните абонати цената, включва ДДС, а за бизнес абонатите цената е представена без ДДС.

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

Фиг. 22

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

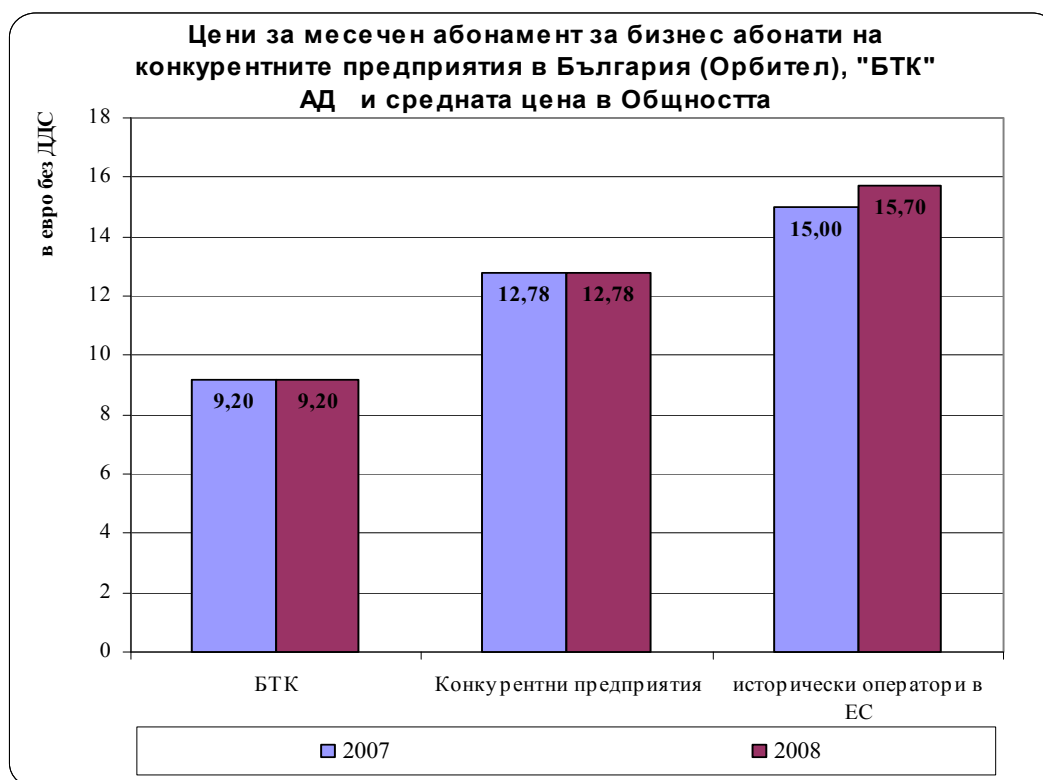
Фиг. 23

Видно от горните графики, през 2008 г. цената за месечен абонамент на „БТК” АД за домашни и бизнес абонати е запазила равнището си от 2007 г. От данните се вижда, че цената за месечен абонамент за домашни абонати в България продължава да е два пъти по-ниска от средната в ЕС, а за служебни абонати с около 40%.

Докато цените в България за месечен абонамент не са изменени през 2008 г. спрямо 2007 г., в ЕС средната цена за месечен абонамент се е променила по следния начин:

- Намаление с 0,68% през 2008 г. спрямо 2007 г. в средната цена за месечен абонамент за домашни абонати;
- Увеличение с 4,67% през 2008 г. спрямо 2007 г. в средната цена за месечен абонамент за бизнес абонати.

Сравнението между цените за месечен абонамент за бизнес абонати на конкурентните предприятия в България („Орбител” ЕАД), цените на „БТК” АД и средната цена за ЕС е представено на фиг. 24.

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report), данни на КРС.

Фиг. 24

Както се вижда цената за месечен абонамент за бизнес абонати на „Орбител” ЕАД остава непроменена спрямо 2007 г. Тя е с 38,89% по-висока от цената на „БТК” АД, но с 18,58% по-ниска от средната в ЕС.

Сравнение¹³ на цени за разговори

Сравнение на цените за 2007 г. и 2008 г. за три минутен селищен и три минутен междуселищен разговор на историческите предприятия в България¹⁴ и в Общността.

При сравнението на стойността на 3-минутен разговор са ползвани съответствията:

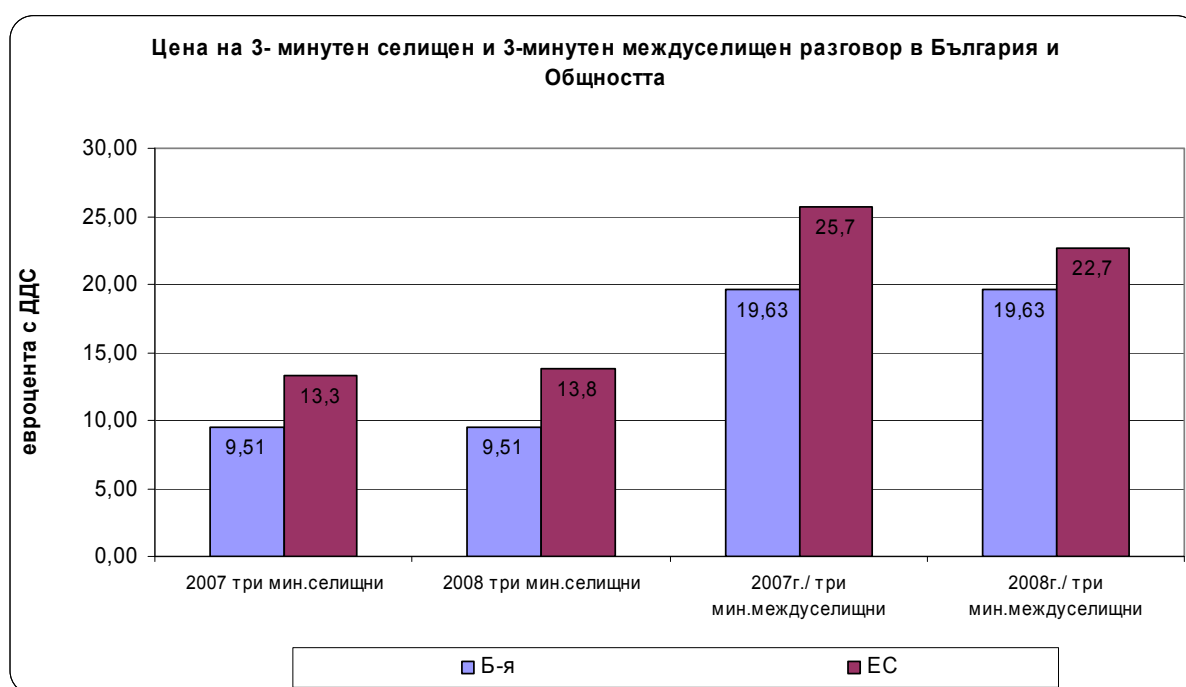
- стойността на 3-минутен разговор за ЕС на разстояние 3 км съответства на стойността на 3-минутен селищен разговор на „БТК” АД;

¹³ Сравнени са цените по данни от 14-я доклад на ЕК на „БТК” АД и конкурентните предприятия със средната цена за държавите-членки на ЕС, претеглена с населението.

¹⁴ При сравнението е използвана цена на разговор на абонат на „БТК” АД, ползващ стандартна тарифа.

- стойността на 3-минутен разговор за ЕС на разстояние 200 км съответства на стойността на 3-минутен междуселищен разговор на „БТК” АД;
- сравнението на 3-минутни селищни и междуселищни разговори за „БТК” АД и за ЕС се отнасят за часове на силен трафик.

На фиг. 25 е показана динамиката на цените на три минутен селищен и три минутен междуселищен разговор, предлагани от „БТК” АД и от историческите предприятия в ЕС за периода 2007 – 2008 г.

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

Фиг. 25

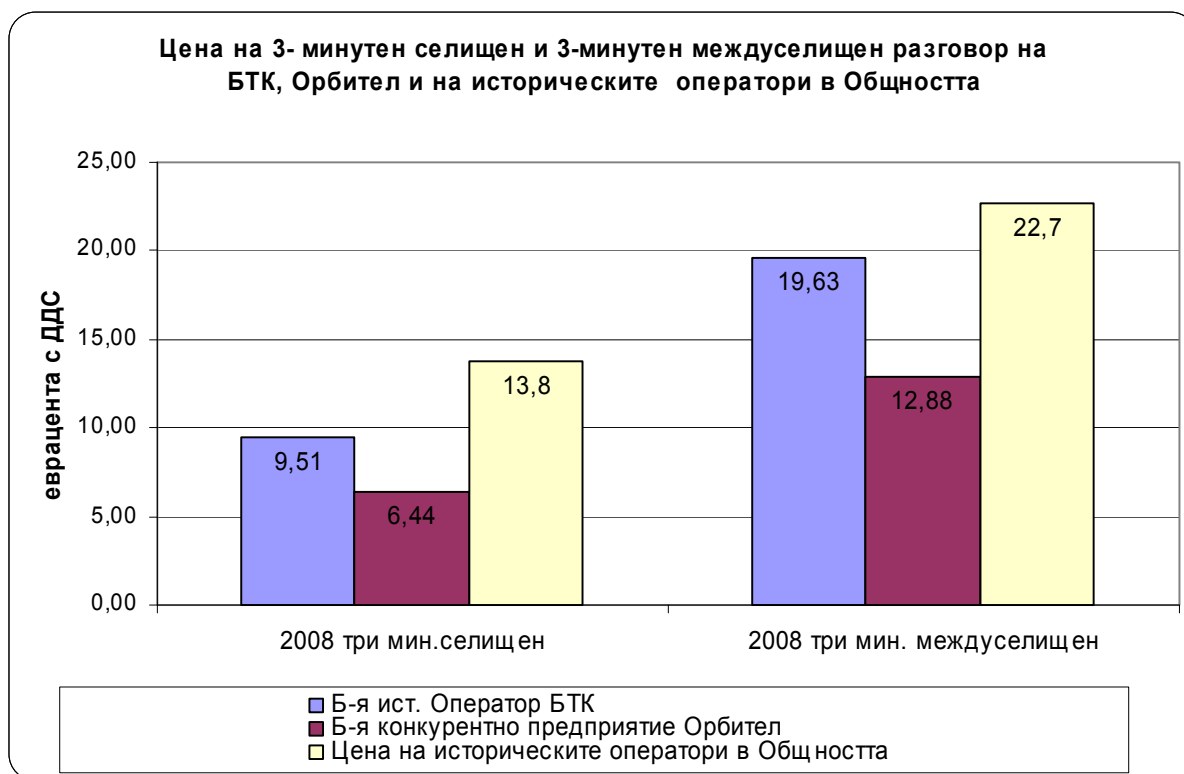
От графиката се вижда, че цените за селищен и междуселищен разговор, предлагани от „БТК” АД не са се променили през 2008 г. спрямо 2007 г. За същия период цената за 3-минутен селищен и 3-минутен междуселищен разговор в Общността се променя, като за селищен нараства с 3,76%, докато за междуселищния намалява с 11,67%.

Спрямо цената на три минутен разговор в Общността през 2008 г., цената на „БТК” АД е по-ниска съответно с 31,09% при селищен и с 13,51% при междуселищен разговор.

Сравнение на цените за 3 минутен селищен и 3 минутен междуселищен разговор през 2008 г. в България („БТК” АД и конкурентните предприятия¹⁵) и в Общността (исторически предприятия).

На следващата графика са съпоставени цените за три минутни селищни и междуселищни разговори на „БТК” АД, „ОРБИТЕЛ” ЕАД и средната цена на историческите предприятия в ЕС.

¹⁵ При сравнението е използвана цена на разговор на абонат на „Орбител” ЕАД, ползващ стандартен план.

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

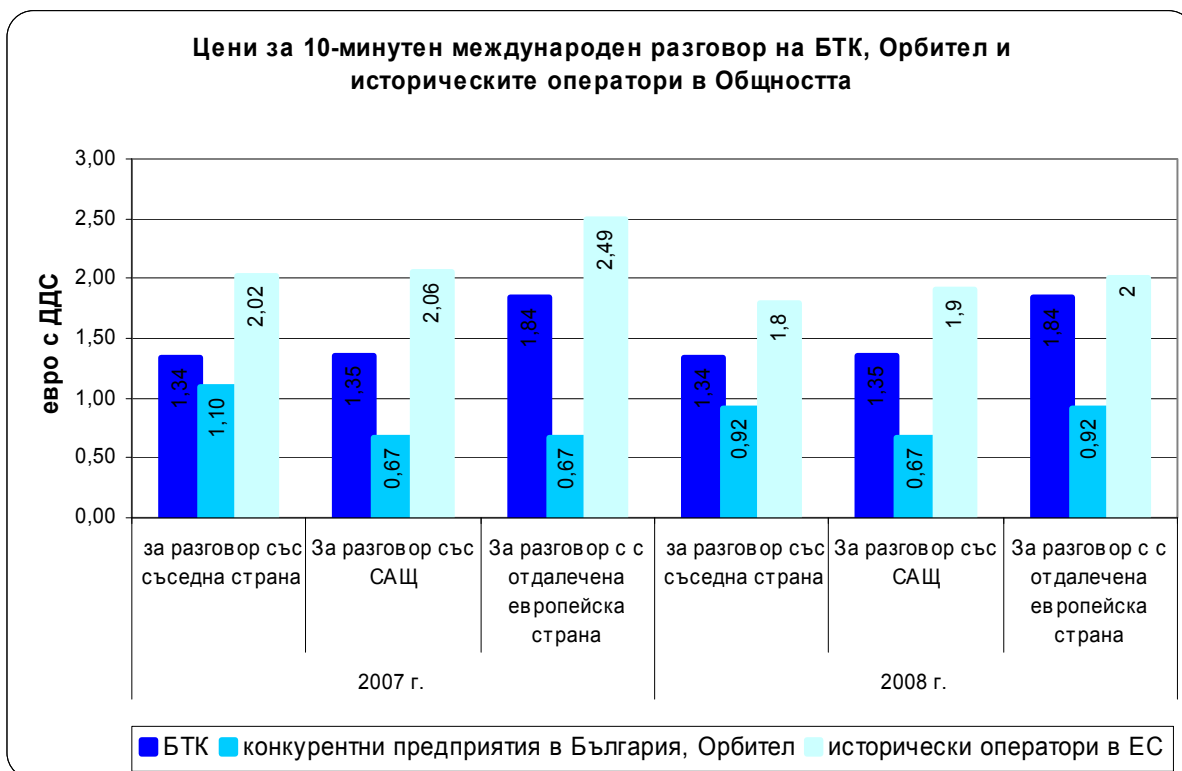
Фиг. 26

От данните се вижда, че „Орбител” ЕАД предлагат най-ниска цена за селищни и междуселищни разговори. Три минутен селищен разговор в мрежата на „БТК” АД струва с 32,28% повече, отколкото същият разговор в мрежата на конкурентните предприятия. Почти същата е и разликата в цената на три минутен междуселищен разговор в мрежата на „БТК” АД, цената на който е с 34,38% по-висока от цената на конкурентните предприятия.

Сравнение на цените на десет минутен международен разговор в България („БТК” АД и конкурентни предприятия) и в Общността¹⁶.

На фиг. 27 са представени стойностите на десет минутен международен разговор към съседна страна, отдалечена европейска държава и САЩ, проведен от абонати на „БТК” АД и на конкурентното предприятие в България, както и средните стойности за такъв разговор на историческите предприятия в Общността.

¹⁶ При това сравнение е използвана средната стойност на международен разговор на историческите предприятия в ЕС по данни от 14-и Доклад на ЕК и съответната стойност на услугата, предлагана от „БТК” АД и „Орбител” ЕАД по данни на КРС.

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

Фиг. 27

Сравнението показва, че и „БТК” АД и „Орбител” ЕАД предлагат по-ниски цени за международни разговори в сравнение с цените в Общността. Също така се наблюдава известно намаление на цената за разговор към съседна страна на „Орбител” ЕАД и изравняването ѝ с цената за разговор с отдалечена европейска страна на същото предприятие. Докато при предлаганите от „БТК” АД цени за разговори към съседна страна и САЩ са почти еднакви, а цената за разговор към отдалечена европейска страна е с 27,17% по-висока.

2. Мобилни клетъчни мрежи и услуги

2.1. Участници на пазара

Към края на 2008 г. на пазара на мобилни мрежи и услуги в България търговска дейност осъществяват вече не четири, а три предприятия – „Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД и „БТК” АД. Основната причина за това е, че с Решения № 1064/26.06.2008 г. и № 1391/04.08.2008 г. КРС даде разрешение индивидуална лицензия № 114-01053/04.11.2004 г. за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт NMT и/или CDMA с национално покритие от „РТК” ЕООД¹⁷, индивидуална лицензия № 110-02889/14.10.2005 г. за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт GSM и индивидуална лицензия № 111-03082/23.03.2006 г. за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт UMTS с национално покритие от „БТК Мобайл” ЕООД да бъдат прехвърлени на „БТК” АД. Съгласно решенията осъществяването на електронни съобщения въз основа на

¹⁷ По данни, подадени в КРС, към 31.12.2008 г. „БТК” АД няма крайни абонати по стандарт NMT/CDMA.

посочените индивидуални лицензии като съвкупност от права и задължения занапред ще се осъществява от „БТК” АД.

2.2. Инфраструктура на мобилните клетъчни мрежи

В таблицата по-долу е представено развитието в покритието на мобилни мрежи към 31.12.2008 г.

Таблица № 3

предприятието показател	„Мобилтел” ЕАД		„Космо България Мобайл” ЕАД		„БТК” АД	
	GSM	UMTS	GSM	UMTS	GSM	UMTS
покритие по територия	98,80%	12,40%	98,92%	38,58%	95,40%	4,40%
покритие по население	99,92%	61,39%	99,96%	75,69%	99,70%	43,00%

Източник: Данни, подадени в КРС

Към края на 2008 г. отново „Космо България Мобайл” ЕАД е предприятието с най-голямо UMTS покритие на мрежата по територия и по население - съответно 38,58% и 75,69%, което представлява увеличение спрямо 2007 г. с около 15 и 27 процентни пункта.

2.3. Развитие на пазара на мобилни телефонни услуги

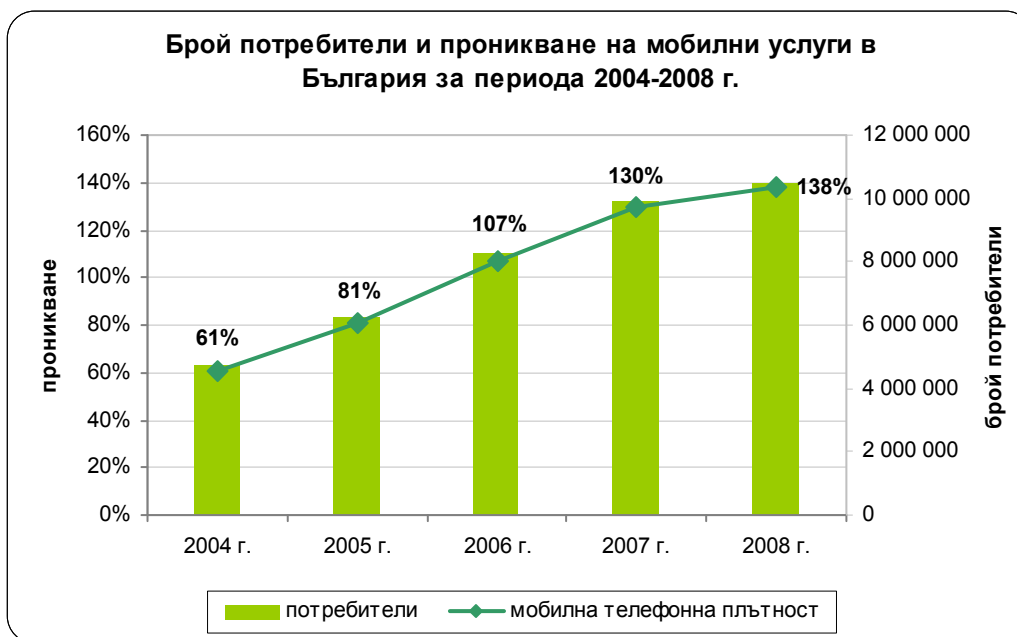
Динамика и развитие на пазара

Сегментът на мобилни мрежи и услуги в България за поредна година е лидер в общия обем на пазара и продължава да се развива динамично в условията на интензивна конкуренция и насищане на пазара.

Общите приходи от предоставяне на мобилни услуги продължават да нарастват: за едногодишен период са се увеличили с 8,2% и към края на 2008 г. възлизат на 2,2 млрд. лв. (62,7% от общия обем на пазара на електронни съобщения у нас).

Абонатите на мобилни услуги са се увеличили с 6% спрямо края на 2007 г., което е с 14 процентни пункта по-малко спрямо нарастването за 2007 г. към 2006 г., като общият им брой достигна 10 500 186¹⁸ в края на годината. Намаляващият темп на растеж на броя потребители, както и достигната значителна степен на проникване на мобилни услуги на пазара, са ясен знак за високата степен на насищане на пазара и навлизането му на етапа на зрялост в рамките на продуктовия жизнен цикъл.

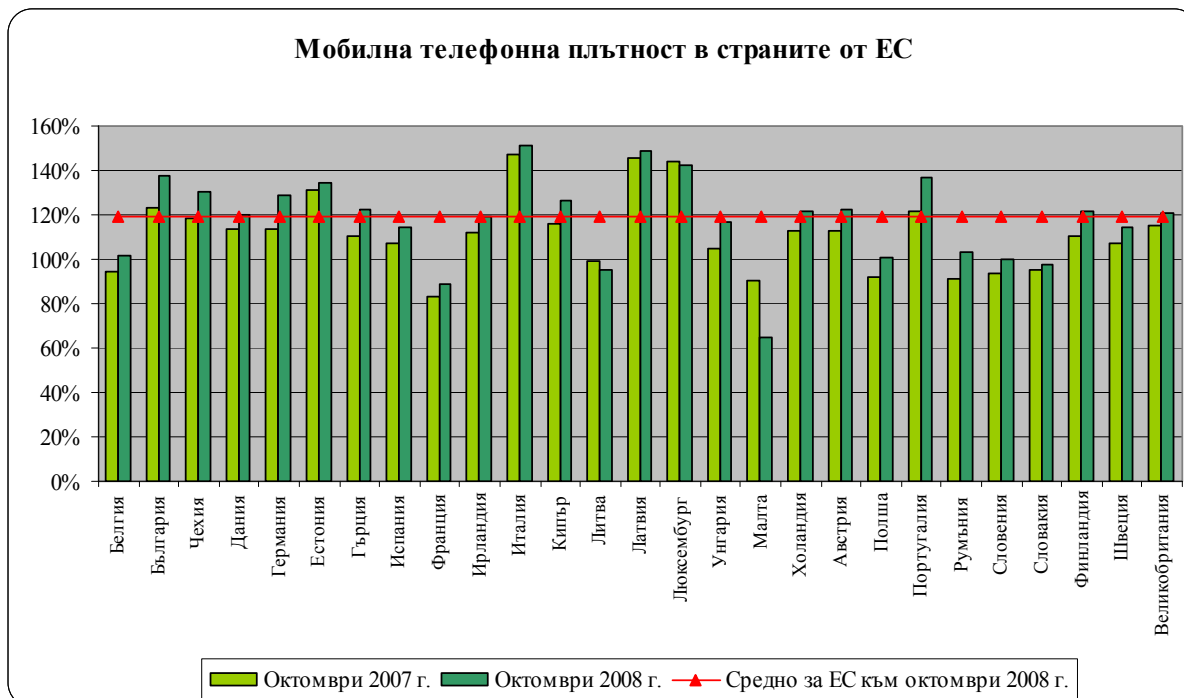
¹⁸ Включва брой активни абонати по договор и брой активирани предплатени карти (при срок на валидност 12 месеца)

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 28

Проникването на мобилни услуги се е увеличило с осем процентни пункта за едногодишен период, като към края на 2008 г. този показател достига 138 % от броя на населението на страната, което означава, че расте броят на потребителите, използващи повече от една SIM карта. По показателя „мобилна телефонна плътност“ България вече изпреварва голяма част от държавите-членки на ЕС (фиг. 29).

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

Фиг. 29

Следва да се има предвид все пак, че влияние върху стойността на показателя „проникване на мобилни услуги” оказва начинът на отчитане на предплатени карти като активни потребители – в някои страни от ЕС за активни абонати се броят тези, осъществили повикване или изпратили SMS през последните 6 или 9 месеца, в други този срок е едва 3 месеца¹⁹. В България мобилните предприятия отчитат като активни всички потребители на предплатени услуги, закупили SIM карта и осъществили презареждане на кредит за ползване на услугите поне веднъж на всеки 12 месеца, което е един сравнително дълъг период спрямо страните от ЕС.

Съотношение между потребители на предплатени услуги и абонати по договор

През 2008 г. за първи път, видно от графиката, абонатите по договор са повече от тези на потребителите на предплатени услуги (52/48). Към края на 2008 г. вече 43% от активираните през годината нови абонати са по договор, докато през 2007 г. те са били едва 36%.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 30

Средно за ЕС съотношението между потребителите на предплатени услуги и абонатите по договор е 58/42, като силно варира по държави - в Италия и Малта например около 90% от всички мобилни абонати използват предплатени карти, докато във Финландия делът на предплатените потребители е едва 10%.²⁰

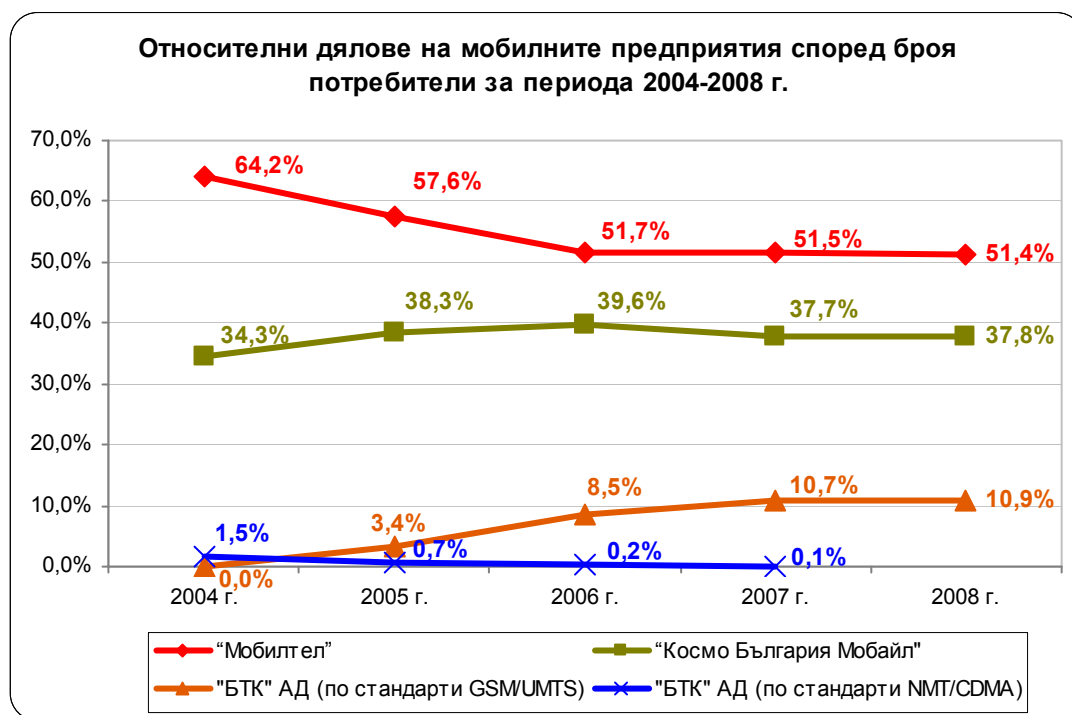
Относителни дялове

Изменението на относителните дялове на предприятията, изчислени както според броя на абонатите, така и според приходите от предоставяне на гласова

¹⁹ Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

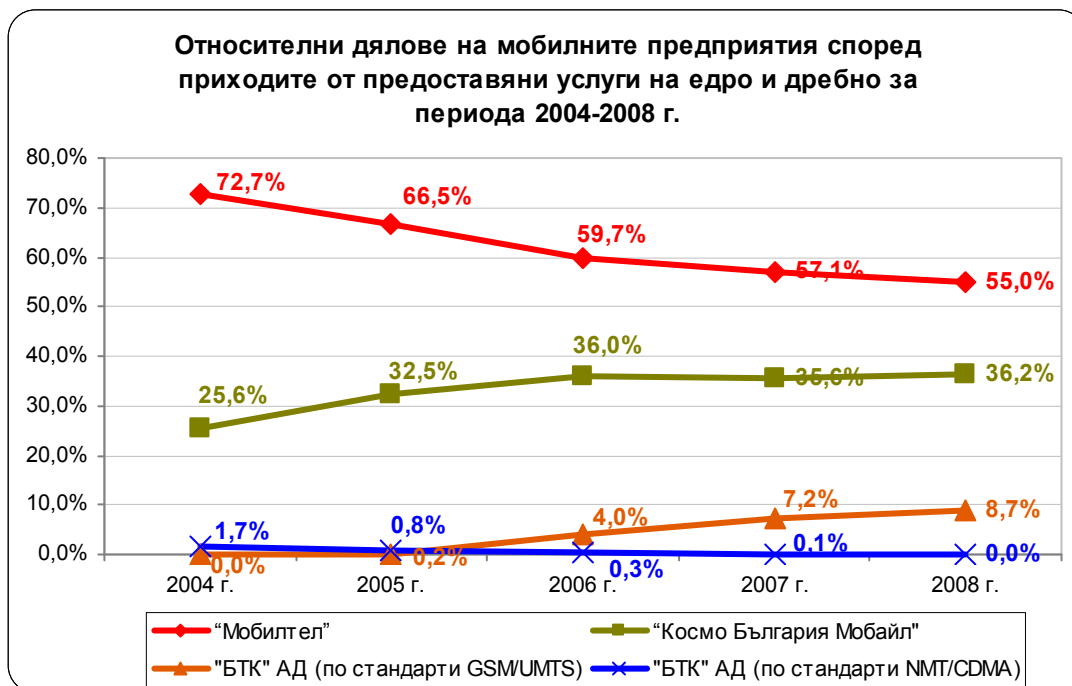
²⁰ Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

телефония и други услуги посредством мобилните им мрежи за периода 2004-2008 г., са представени на фиг. 31 и фиг. 32.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 31

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 32

При разглеждане на относителните дялове, изчислени според броя на абонатите на всяко предприятие, става ясно, че досегашното подреждане на пазара се запазва, като почти няма промяна спрямо предходната година.

При относителните дялове на база приходи се наблюдава слабо преразпределение на паричните постъпления от предоставяне на мобилни мрежи и/или услуги. В рамките на една година пазарният дял на най-голямото предприятие намалява с малко над 2 процентни пункта, докато пазарните дялове на „Космо България Мобайл” ЕАД и на „БТК” АД се увеличават съответно с 0,6 и 1,5 процентни пункта спрямо предходната година.

Предприятия със значително въздействие върху пазара

След извършването на анализ и определянето на предприятия със значително въздействие е налице възможност за налагането на задължения за разходоориентираност, включително по отношение на цените за терминиране в мобилни мрежи.

Съгласно § 7 от преходните и заключителни разпоредби на ЗЕС наложените по реда на ЗД (отм.) задължения на определените за оператори със значително въздействие върху пазара „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД се запазват до влизане в сила на решенията на КРС, с които се налагат специфични задължения на предприятия, определени за такива със значително въздействие върху съответния пазар по реда на ЗЕС.

Същевременно, в преходния период до приключване на анализите на съответните пазари, с Решение № 2/03.01.2008 г. КРС наложи на „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД да следват план за постепенно намаляване на цените²¹ за терминиране в мобилна от фиксирана мрежа.

Със свое Решение № 1962/11.09.2008 г. КРС прие проект на решение за определяне на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи като съответен пазар, подлежащ на ех ante регулиране, анализ и оценка относно наличието на ефективна конкуренция на съответния пазар, определяне на предприятия със значително въздействие върху съответния пазар и налагане на специфични задължения на тези предприятия и откри процедура по обществено обсъждане на този проект. След отразяване на бележките и коментарите от общественото обсъждане, КРС с Решение № 2429/19.12.2008 г. прие резултатите от общественото обсъждане и проект на решение за определяне, анализ и оценка на пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, който бе изпратен на ЕК и на регулаторните органи на държавите-членки на ЕС.

В резултат на извършения пазарен анализ, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция на разглеждания пазар на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, КРС достигна до заключението, че следва да определи:

- „Мобилтел” ЕАД за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в собствената му мобилна мрежа по стандарт GSM и UMTS;
- „Космо България Мобайл” ЕАД за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в собствената му мобилна мрежа по стандарт GSM и UMTS;

---

²¹ Конкретните цени могат да бъдат намерени в гореспоменатото решение

- „Българска телекомуникационна компания” АД за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в собствената му мобилна мрежа по стандарт GSM и UMTS;

- „Българска телекомуникационна компания” АД за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро за терминиране на гласови повиквания в собствената му мобилна мрежа по стандарт NMT и/или CDMA,

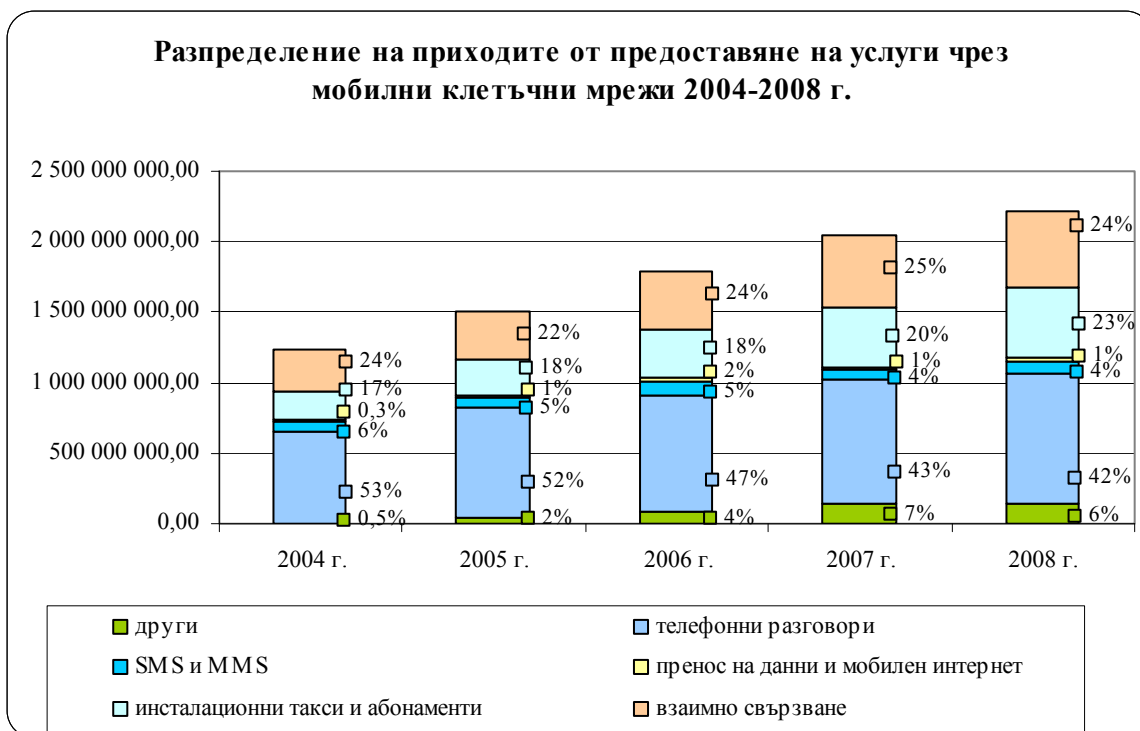
и да наложи на предприятията със значително въздействие върху пазара следните специфични задължения:

- задължение за достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения;
- задължение за прозрачност;
- задължение за равнопоставеност;
- задължение за разделно счетоводство;
- задължение за разходоориентирани цени и ценови ограничения.

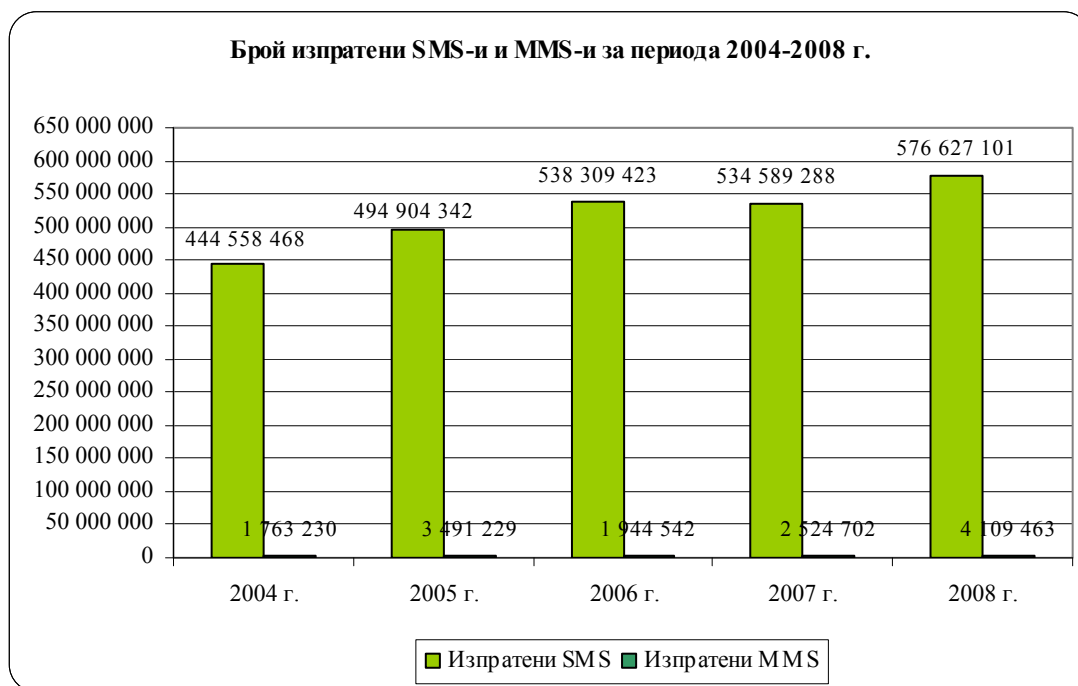
2.4. Услуги

Разпределение на приходите от услуги, предоставяни чрез мобилни мрежи

Основен източник на приходи за предприятията остава гласовата телефония, която формира около 42% от общата сума на приходите от мобилни услуги. Реално делът на гласовите услуги е още по-висок, предвид факта, че приходите от включените в тарифните планове минути за разговори са отчетени като приходи от месечен абонамент – през 2008 г. тези приходи са нарастнали с 3 процентни пункта и представляват 23% от общите приходи. Делът на услугите за данни - мобилният Интернет, SMS и MMS услугите остава непроменен през 2008 г. – общо те генерират само 5% от приходите на мобилните предприятия. (фиг. 33).

Източник: Данни, подадени в КРС

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 34

През 2008 г. общият брой на изпратени мултимедийни съобщения (MMS) се е увеличил с 63% спрямо 2007 г., а изпратените текстови съобщения (SMS) са с 8 % повече спрямо предходната година.

Нови услуги, въведени от мобилните предприятия през 2008 г.

През 2008 г. мобилните предприятия продължиха да предлагат множество нови услуги, в т.ч. пакетни и интегрирани услуги, базирани на нови технологични приложения, услуги за данни и мобилен достъп до съдържание и услуги (Таблица № 4).

Таблица № 4

Нови електронни съобщителни услуги, въведени през 2008 г.

Предприятие	Услуга
„Мобилтел“ ЕАД	<ul style="list-style-type: none"> • М-Тел Спот • Екстра СИМ • Mobile.bg • Резервация на билети • M-Tel HomeBox • M-Tel OfficeBox • M-Tel VoiceBox
„Космо България Мобайл“ ЕАД	<ul style="list-style-type: none"> • FROG Mobile • Globul National Contact • Globul Mobile Meeting • Student Zone • Отново на линия • Go Web пакети • Презареждане на b-connect през портала MyGLOBUL

„БТК ” АД	<ul style="list-style-type: none"> • Отново на линия • Мобилен facebook • Бизнес SMS
-----------	---

Източник: Данни, подадени в КРС

Една от тенденциите, която се наблюдаваше и през 2008 г. е че мобилните предприятия продължиха да залагат на комбинирани и/или пакетни услуги, които обединяват мобилна и фиксирана комуникация.

„Космо България Мобайл” ЕАД първо пусна на пазара интегрирана телефонна услуга с мобилен и фиксиран номер на един мобилен телефон в рамките на определена зона – първоначално за бизнес абонати през 2007 г. (Office Zone), а през 2008 г. аналогична услуга (Student Zone) бе предложена и на отделни сегменти частни потребители – студенти и преподаватели в някои от по-големите университетски градове в страната.

В началото на годината „Мобилтел” ЕАД също започна да предлага фиксирана телефония в пакет с мобилен номер и Интернет - услугата VoiceBox, включваща фиксиран и мобилен номер в едно крайно устройство, както и услугите HomeBox, и OfficeBox, които в допълнение към гласовата услуга предлагат и фиксиран безжичен достъп до Интернет, съответно за домашни и бизнес потребители.

„БТК” АД също пусна на пазара нова пакетна услуга „Хармония”, комбинираща мобилна връзка и домашен Интернет (ADSL).

Намерения за въвеждане на нови услуги през 2009 г.

Мобилните предприятия продължават да обновяват портфолиото си и да добавят нови услуги в допълнение към мобилната телефония. Очаква през 2009 г. някои от предприятията да навлязат на нови сегменти от пазара като например кабелна телевизия и фиксиран Интернет. Като тенденция се очертава предоставянето на съвместни услуги в партньорство с други предприятия – Интернет доставчици, доставчици на телевизионни услуги и съдържание.

2.5. Цени и ценова политика

Ценови кошници за потребление на мобилни услуги

На графиките по-долу са представени потребителските разходи за мобилни услуги в България и в останалите държави-членки на ЕС към 01.10.2008 г., изчислени въз основа на трите ревизирани в началото на 2006 г. мобилни кошници на Организацията за икономическо развитие и сътрудничество (ОИСР) - за слабо, средно и силно потребление. Представените средномесечни потребителски разходи са в евро и са изчислени на базата на инсталационна такса, цената на месечния абонамент, цените за минута разговор и цените на SMS и MMS съобщения, съответстващи на разгледания тарифен план. Всяка от кошниците съдържа установена от ОИСР усреднена схема на потребление, включваща следните елементи:

- кошница за слабо потребление: съдържа 33 кратки текстови съобщения и 30 изходящи обаждания на месец, като 22% от обажданията са към фиксирани телефонни линии, 70% - към мобилни телефони (48% за разговори в същата мобилна мрежа и 22% към други мобилни мрежи) и 8% - за гласова поща;
- кошница за средно потребление: съдържа 50 кратки текстови съобщения и 65 изходящи обаждания на месец, като 21% от обажданията са към фиксирани телефонни

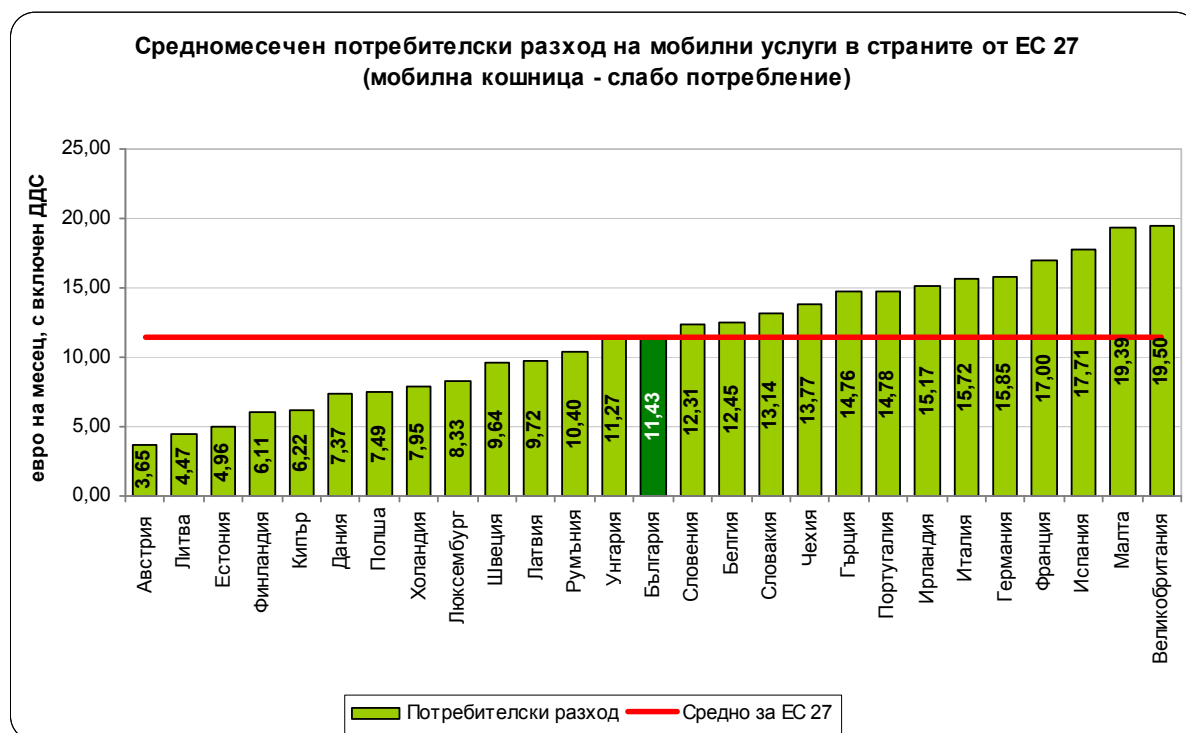
линии, 72% - към мобилни телефони (48% за разговори в същата мобилна мрежа и 24% към други мобилни мрежи) и 7% - за гласова поща;

- кошница за силно потребление: съдържа 55 кратки текстови съобщения и 140 изходящи обаждания на месец, като 20% от обажданията са към фиксирани телефонни линии, 73% - към мобилни телефони (47% за разговори в същата мобилна мрежа и 26% към други мобилни мрежи) и 7% - за гласова поща.

Всяка от кошниците е със специфично разпределение на разговорите в часовете на силен и слаб трафик, както и с различна продължителност на разговорите.

За изчисляване равнището на разходите в отделните държави са използвани тарифните планове на двете най-големи предприятия (на база брой абонати) във всяка страна, като се изключват всички промоционални програми. Графиките за всяко от нивата на потребление представят най-изгодния вариант (тарифен план с най-ниски разходи при заложената схема на потребление) за всяка държава, включително България.

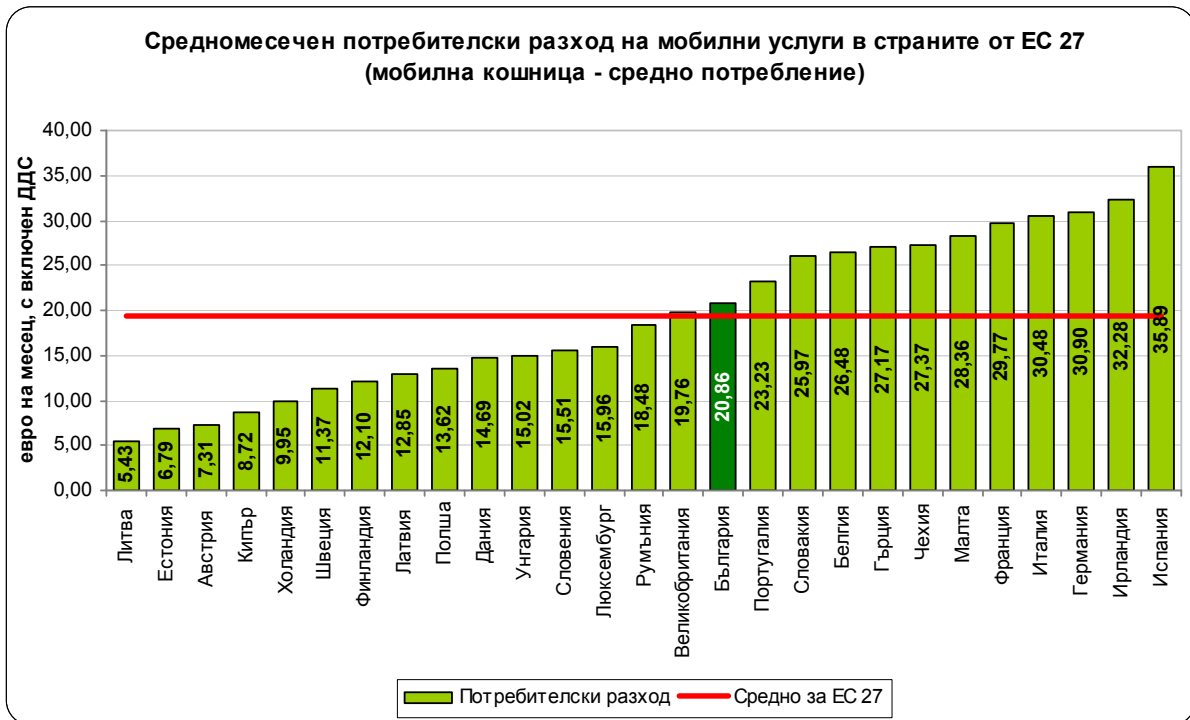
Пълното описание на кошниците може да бъде намерено на Интернет страницата на Teligen Ltd²².

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

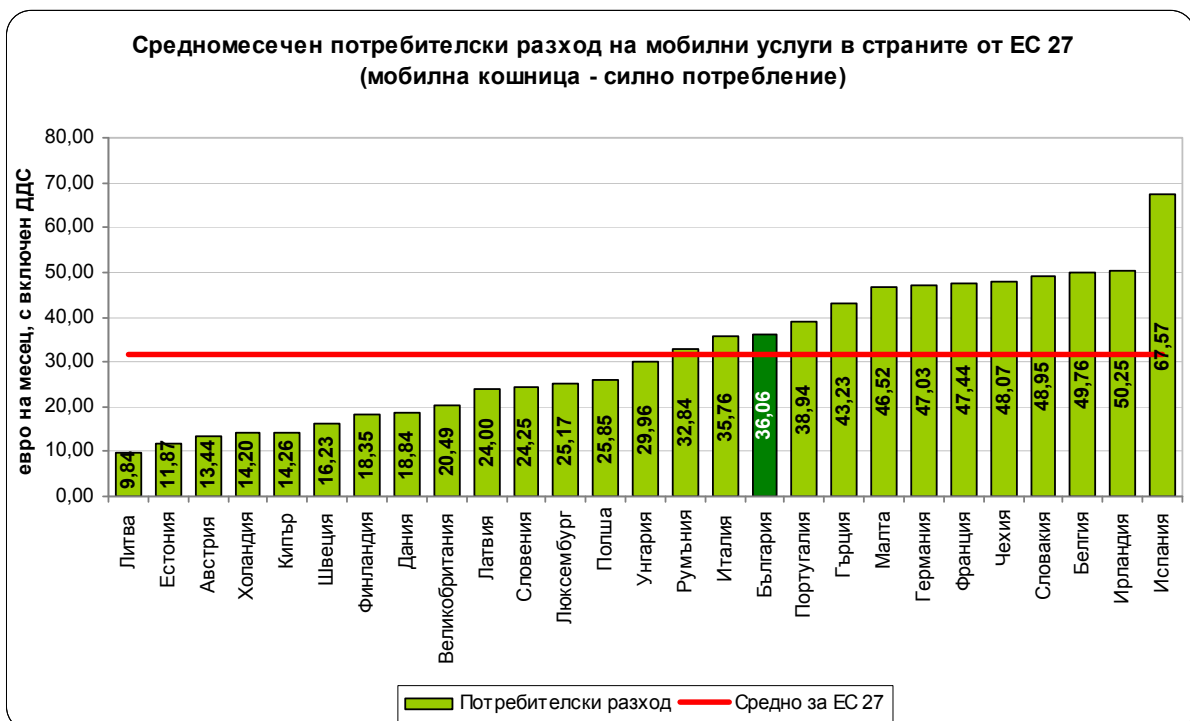
Фиг. 35

²² <http://www.teligen.com/publications/oecd.pdf>

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

Фиг. 36

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

Фиг. 37

От фигурите по-горе е видно, че средномесечния потребителски разход за мобилни услуги, изчислен чрез кошницата за слабо потребление в България е малко

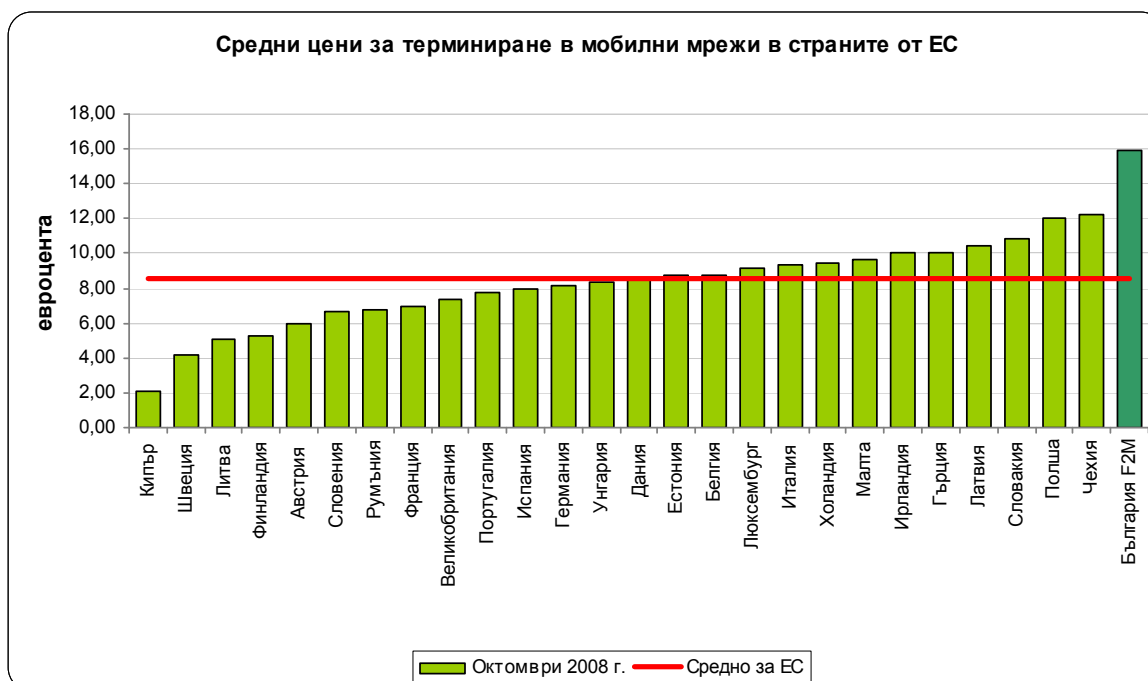
под средноевропейското ниво, възлизайки на 11,43 евро, докато при другите два типа кошници е над средното за ЕС съответно със 7% и 13%. По данни от проучване²³ на „Алфа рисърч“ почти половината (47%) от абонатите на мобилните предприятия имат средномесечен разход за мобилни услуги до 20 лв. (около 10,3 евро), от което може да се съди, че, въпреки че при изчисляването на потребителския разход са използвани усреднени равнища на потребление за страните от ОИСР, които не отчитат специфичното потребление в България, то най-подходяща е кошницата за слабо потребление. За това говори и среднопретегленият месечен приход от потребител²⁴ на мобилните предприятия в България през 2008 г., който е с около 18% по-нисък от стойността за България в кошницата за слабо потребление (фиг. 35), като възлиза на 18,30 лв. (€9,35) на месец.

Следва да се отбележи, че и двете мобилни предприятия у нас предлагат на крайния потребител множество промоции, свързани с отстъпки от месечните такси за определени планове, включване на допълнителни минути за изходящи разговори и др., което води съответно до намаляване на така представения средномесечен потребителски разход.

Цени за терминиране на трафик в мрежите на мобилните предприятия

Крайните потребителски цени на мобилните услуги зависят както от ценовите стратегии на самите компании, така и от споразуменията за взаимно свързване с фиксираната мрежа на „БТК“ АД, алтернативните фиксирани предприятия и между мобилните предприятия.

Сравнения за цените за терминиране на повиквания от фиксираната мрежа към мрежите на мобилните предприятия с равнищата в другите европейски страни са представени на фиг. 38.

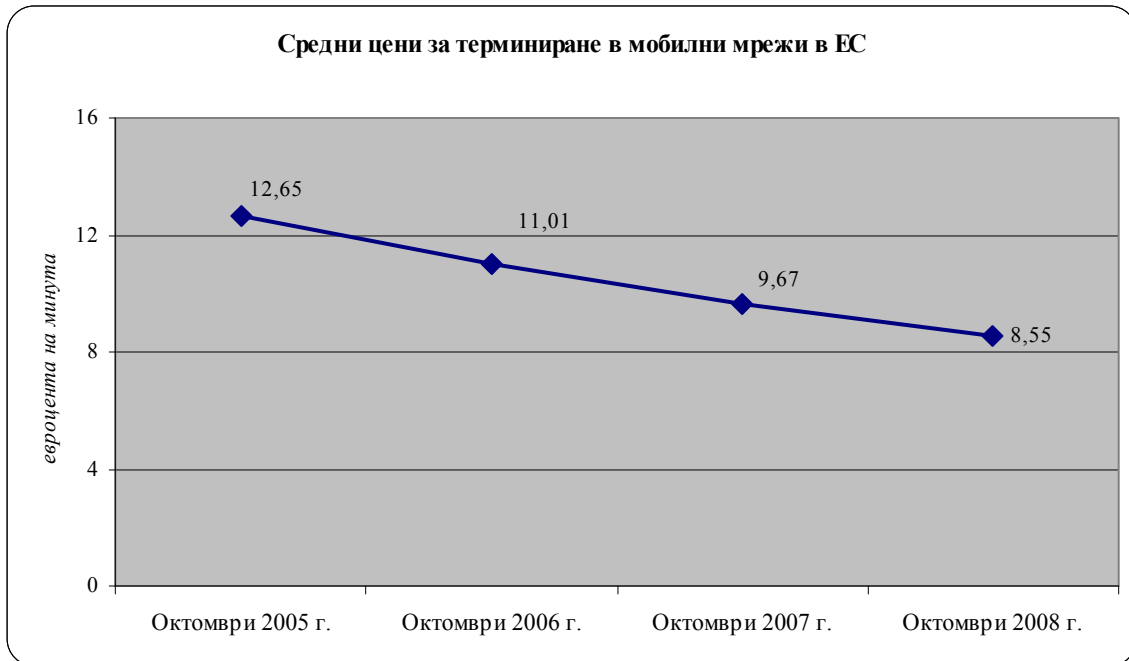
²³ Проучване на „Алфа рисърч“ – „Мобилни комуникации“ от 06.03.2008 г. (http://www.aresearch.org/mobile_communications/1489.html)

²⁴ Среднопретеглен месечен приход от потребител (Average Revenue per User - ARPU) на мобилните предприятия, претеглен според броя на техните потребители. Показателят е изчислен според стойностите на ARPU, предоставени от мобилните предприятия за 2008 г.

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

Фиг. 38

Видно от графиката към октомври 2008 г. България е страната с най-високи цени за терминиране на повиквания в мобилни мрежи, въпреки че за едногодишен период са намалели с около 15%.

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

Фиг. 39

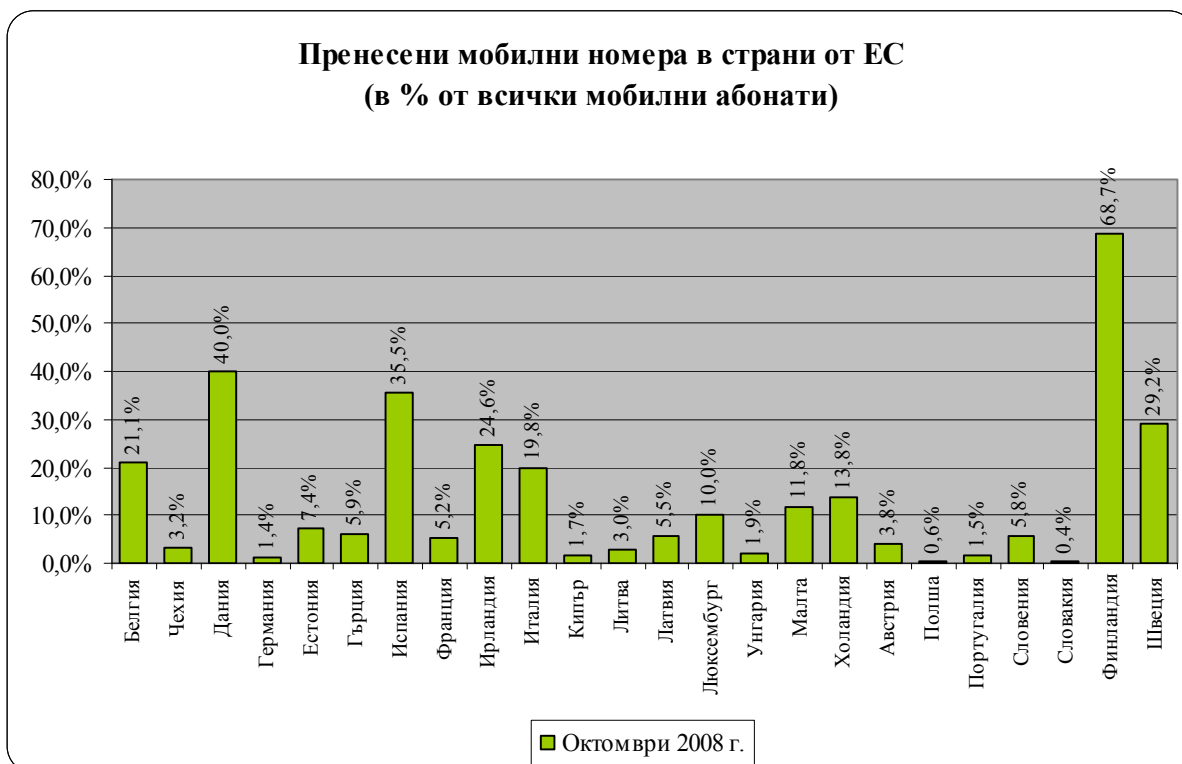
На графиката по-горе се вижда, че средните цени за терминиране в мобилните мрежи в страните от ЕС (включени са данни за България и Румъния от 2007 г.) са намалели с 11,6% за едногодишен период.

Съгласно цитираното в т. 2.3. Решение на КРС, от 01.01.2009 г. цените за терминиране от фиксирани в мобилни мрежи в страната следва да намалее спрямо действащите от 01.02.2008 г. съответно с 17% и 23% в часове на силен и слаб трафик.

Перспективи за развитие

Бъдещото развитие на пазара на мобилни мрежи и услуги в много по-голяма степен ще е насочено към преразпределение на настоящите абонати и в по-незначителна степен към привличане на нови (при това по-слабо платежоспособни и следователно не толкова привлекателни потребители).

От въвеждането на услугата „преносимост на номерата“ (април 2008 г.) до края на годината са пренесени почти 24 000 номера между предприятията, предоставящи мобилни услуги в страната, но все още те представляват много малка част от общия брой на абонатите на мобилни услуги - около 0,25%.

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

Фиг. 40

Видно от графиката най-голям е броят на пренесените номера във Финландия - 69% от общия брой абонати, следвана от Дания (40%) и Испания (36%). Все още слабо популярна е услугата в новите държавите-членки на ЕС, което се обяснява с по-късното въвеждане на преносимостта на номерата в тези страни.

От друга страна, за постигането на по-ефективна конкуренция на пазара на мобилни мрежи и услуги като цяло, КРС счита, че влияние ще окажат и наложените специфични задължения на предприятията със значително въздействие върху пазара на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи.

3. Взаимно свързване и необвързан достъп

Задълженията за определяне на разходоориентирани цени за взаимно свързване и за необвързан достъп, произтичащи от ЗД (отм.), са в сила и през 2008 г. В изпълнение на посоченото задължение „БТК” АД прилага система за определяне на разходите, одобрена с решение на КРС № 1049/15.04.2004 г. и изменена с решение на КРС № 158 от 28 февруари 2008 г. Системата за определяне на разходите се основава на методологията за пълно разпределение на разходите (Fully Allocated Costs – FAC), като разходите за амортизация се определят въз основа на настоящата стойност на дълготрайните активи и се базира на причинно-следствената връзка, посредством която разходите се отнасят към услугите, които са ги причинили, като се използва ABC (Activity Based Costing) метода.

3.1. Цени за взаимно свързване

С решение № 1647 от 13.02.2008 г. Върховният административен съд (ВАС) се произнесе окончателно по съдебния спор между „БТК” АД и регулатора относно Типовото предложение за взаимно свързване (ТПВС), одобрено с решение на КРС №

572/30.03.2006 г., като потвърди решението на КРС. Влязоха в сила ценовите ограничения в ТПВС, наложени от КРС и на практика, през 2008 г. „БТК” АД преподписа сключените с конкурентите предприятия договори за взаимно свързване при спазване на принципа за равнопоставеност от страна на задълженото дружество.

Независимо от горното, през 2008 г. с изменението на часовете за слаб трафик, „БТК” АД предложи график за плавна намаляване на цените за терминиране в локален, метро, единичен и двоен сегмент, както и на цените за услугата избор на оператор за единичен сегмент от мрежата на „БТК” АД в слаб трафик. Намалението на посочените цени за взаимно свързване е резултат от регулаторната намеса на КРС при оценка на предложението на дружеството за изменение на цените на фиксираната гласова телефонна услуга, одобрено с решение № 150/25.02.2008 г. Цените за взаимно свързване, съгласно сключените договори, в сила през 2008 г. са посочени в долната таблица:

Таблица № 5

Цени за трафични услуги (в лева за минута)	Цени за 2008 г. от договорите за взаимно свързване съгласно решение № 572 от 30.03.2006 г.	
	силен трафик	слаб трафик
Терминиране на трафик в мрежата на „БТК” АД от фиксирани мрежи:		
Локален сегмент	0,0165	0,0145
Метро сегмент	0,0230	0,0208
Единичен сегмент	0,0270	0,0240
Единичен сегмент - терминиране на международни повиквания	отпада	отпада
Двоен сегмент	0,0600	0,0530
Двоен сегмент - терминиране на международни повиквания	отпада	отпада
Терминиране на трафик в мрежата на „БТК” АД от мобилни мрежи	0,0600	0,0530
Транзит на трафик		
Единичен сегмент	0,024	0,024
Двоен сегмент	0,055	0,055

Предложеният от „БТК” АД и одобрен от КРС график за постепенно намаляване на цените за терминиране и избор на оператор в слаб трафик е представен в следващата таблица:

Таблица № 6

Сегмент за терминиране лв/мин	Действащи цени	В сила от:				
		Април 2008 г.	Август 2008 г.	Декември 2008 г.	Юли 2009 г.	Декември 2009 г.
Локален	0,0170	0,0140	0,0115	0,0110	0,0100	0,0095
Метро	0,0208	0,0180	0,0140	0,0120	0,0110	0,0100
Единичен	0,0240	0,0180	0,0140	0,0120	0,0110	0,0100
Двоен	0,0530	0,0370	0,0250	0,0210	0,0180	0,0160
Избор на оператор за всяко повикване (CS)	0,0260	0,0195	0,0152	0,0130	0,0119	0,0118
Избор на оператор на абонаментна основа (CPS)	0,0286	0,0215	0,0167	0,0143	0,0131	0,0130

През месец септември 2008 г. с решение № 1963 КРС публикува за обществено обсъждане решение и проект на анализ на пазарите на генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи. Предвид резултатите от анализа, КРС определи продължаване на задължението за разходоориентираност на цените за терминиране. Отбелязвайки факта, че в одобреното ТПВС не фигурират цени за генериране и отчитайки, че разходите за генериране кореспондират с разходите за терминиране на повиквания в мрежата на „БТК” АД, като разликата е в посоката на преноса, а именно от крайния потребител до точката на взаимно свързване, регулаторът наложи цени за генериране реципрочни на цените за терминиране. До определянето на разходоориентирани цени КРС избра да наложи задължение за ценово ограничение под формата на график за поетапно намаление на цените с оглед достигане на средноевропейското равнище. Тази мярка се счита за подходяща с оглед противодействие на антиконкурентно поведение от страна на „БТК” АД, изразяващо се в прекалено високи и/или хищнически цени, което би довело до затваряне на трафик в мрежата и съответно до затваряне на пазара.

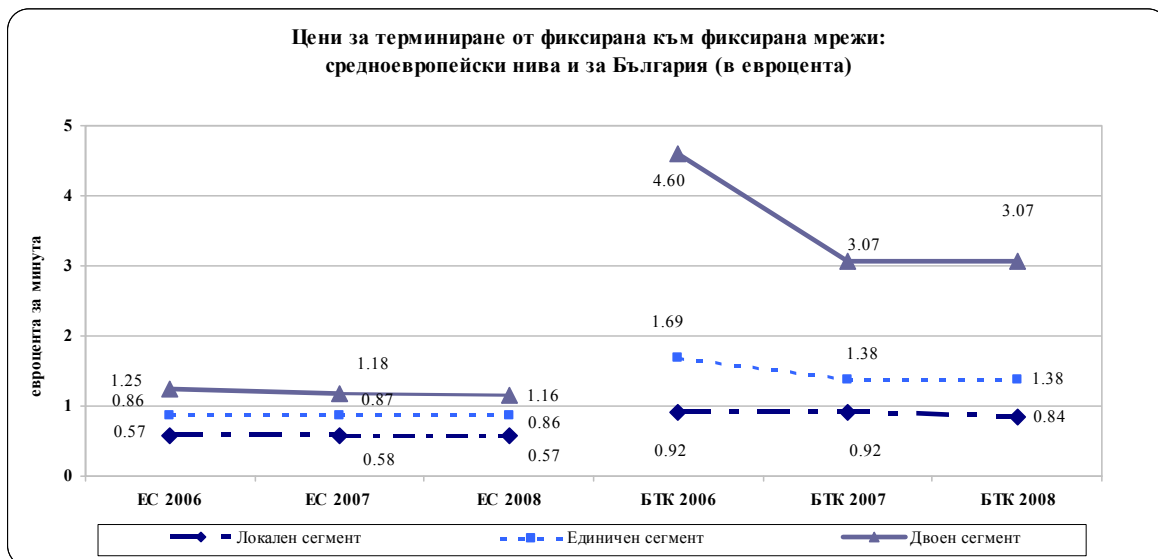
След приключване на общественото обсъждане през месец декември 2008 г. КРС нотифицира ЕК и представи посочените анализи за препоръки и коментари от ЕК и регулаторните органи на държавите-членки.

Сравнение на цени за терминиране България - ЕС

Както беше посочено по-горе равнището на някои от цените за взаимно свързване в България през 2008 г. се намалиха главно в резултат от регулаторната намеса на КРС, като цените за терминиране на повикванията в слаб трафик в мрежата на „БТК” АД за локален, метро, единичен и двоен сегмент към края на годината намаляха спрямо предходно действащите цени съответно с 24%, 42%, 50% и 60%. Цените за услугата избор на оператор за всяко повикване и на абонаментна основа отбелязаха спад за слаб трафик с 50%.

Наблюдава се стабилизиране на цените за терминиране на европейско ниво. Въпреки това следва да се отбележи, че е налице слабо понижение на цените спрямо 2007 г. като за локален сегмент средната цена намалява с 1,72%, за единичен сегмент с 1,15%, а за двоен сегмент с 1,69%. Намалението на цените за терминиране в държавите-членки на ЕС се дължи на регулаторната намеса вследствие на проучване и анализ на пазара и модифициране на системите за определяне на разходите, които използват историческите предприятия за определяне на разходоориентирани цени.

На фиг. 41 е представено сравнение на средните цени за терминиране във фиксираните мрежи на историческите предприятия в държавите-членки на ЕС (2006 г., 2007 г. и 2008 г.) и цените за терминиране в мрежата на „БТК” АД (2006, 2007 г. и 2008 г.). Средните цени са изчислени за часовете на силен трафик, като цените за България са преизчислени в евроцента.

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report), Volume 2, Annex 2 Market Overview; данни на КРС

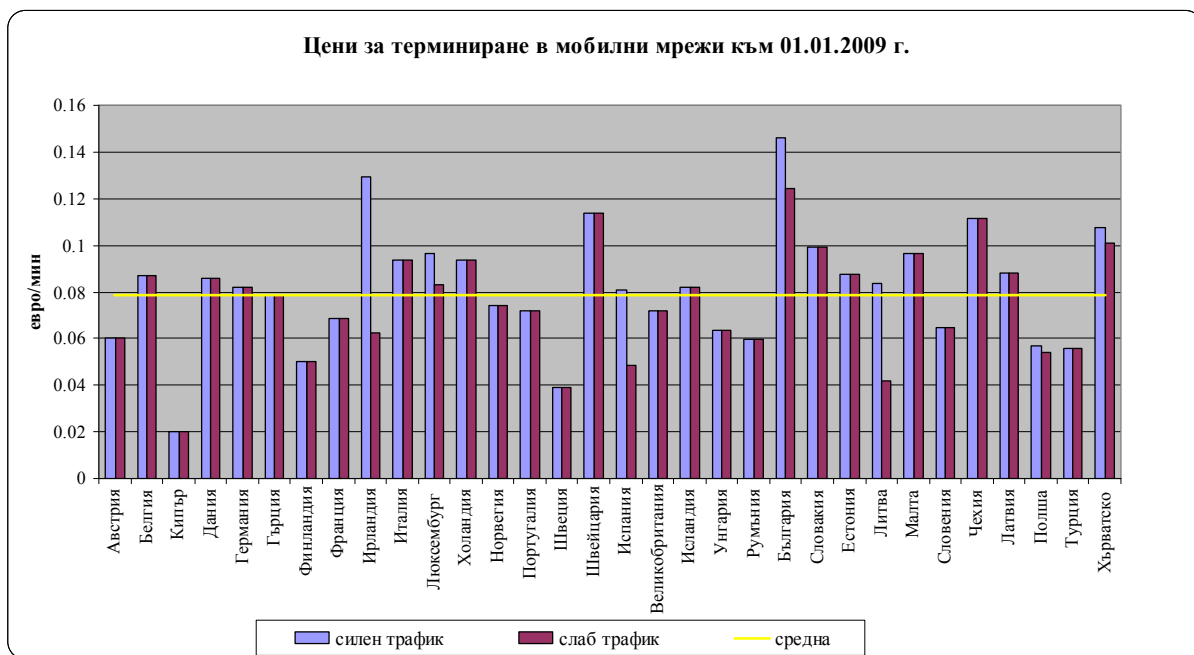
Фиг. 41

Видно от представените на фигурата данни, цените на „БТК” АД са значително по-високи от средните цени за държавите-членки на ЕС, особено що се отнася до цените за терминиране в двоен сегмент, дори ако се отчетат договорените намаления на цените, вследствие на регулаторната намеса от страна на КРС през 2006 г. Конкуrentните предприятия пренасят трафик между мрежите си като използват протокол H.323 и SIP и договарят помежду си по-ниски цени от цените на „БТК” АД. Това е причината, поради която съществува разлика между цените за терминиране във фиксираната мрежа на „БТК” АД и тези на конкурентните предприятия.

България е единствената държава-членка на ЕС, в която има разграничаване на цената в зависимост от произхода на трафика, тъй като поради съдебен спор наложените от регулатора още през 2006 г. ценови ограничения, не влязоха в сила. Предвид по-високите цени за терминиране в мобилните мрежи, конкурентните предприятия, както и „БТК” АД, договарят по-високи цени за терминиране на трафика, произхождащ от мобилни мрежи, в сравнение с терминиране на трафик от фиксираните мрежи.

Цени за терминиране на трафик в мрежите на мобилните предприятия

Крайните потребителски цени на мобилните услуги зависят както от ценовите стратегии на самите предприятия, така и от споразуменията за взаимно свързване с „БТК” АД, алтернативните фиксирани оператори и между самите мобилни оператори. Сравнения на цените за терминиране на повиквания от фиксираната мрежа към мрежите на мобилните предприятия с равнищата в другите европейски страни са представени на фиг. 42.

Източник: ERG (09) 23 MTR Snapshot - 1 January 2009

фиг. 42

Данните са резултат от изследване на Групата на европейските регулатори (ERG) и са изчислени като среднопретеглени за страните, отчитайки количеството на потребителите и цените за терминиране на всяко мобилно предприятие. По-голямата част от предприятията от включените в изследването страни прилагат единни цени за терминиране, независимо от вида на мрежата, от която е изходящо повикването (фиксирана или мобилна). Изключение правят България и Словения, като България отново е страната с най-високи средни цени за терминиране от фиксирани в мобилни мрежи.

В последното тримесечие на 2007 г. КРС стартира нов кръг от преговори с мобилните предприятия за намаляване на цените за терминиране на трафик в мобилни клетъчни мрежи, генериран от мрежите на предприятия, предоставящи фиксирана гласова телефонна услуга. В резултат бе постигнато споразумение и с решение на КРС № 2 от 03.01.2008 г. беше приет график за поэтапно намаляване на цените за терминиране в мобилни мрежи, както следва:

Таблица № 7

Цени за терминиране на трафик от фиксирани в мобилни мрежи

	силен трафик лв./мин,	слаб трафик лв./мин,
към 01.07.2008 г.	0,32	0,29
към 01.01.2009 г.	0,29	0,25
към 01.07.2009 г.	0,25	0,19

При определяне на ценовите равнища КРС възприема подход, който осигурява сигурност и предвидимост на предприятията, отчитайки необходимостта от реализация на планираните от тях инвестиции и като се запазват стимулите за иновации.

През месец септември 2008 г. с решение № 1962 КРС публикува за обществено обсъждане решение и проект на анализ на пазара на терминиране на повиквания в индивидуални мобилни мрежи. Отчитайки резултатите от анализа, КРС наложи задължение за разделно счетоводство и разходоориентираност на цените за

терминиране в мобилни мрежи. До определянето на разходоориентиранни цени КРС избра да наложи задължение за ценово ограничение под формата на график за поетапно намаление на цените с оглед достигане на средноевропейското равнище. Тази мярка се счита за подходяща, предвид необходимостта от навременна реакция на регулатора, отчитайки факта, че цените за терминиране в мобилни мрежи в България са най-високи в ЕС и създават условия за затваряне на трафик в мрежата и затваряне на пазара като цяло.

След приключване на общественото обсъждане през месец декември 2008 г. КРС нотифицира ЕК и представи посочените анализи за препоръки и коментари от ЕК и регулаторните органи на държавите-членки.

Международен роуминг

В изпълнение на Регламент 717/2007 на Европейския парламент и на Съвета относно международния роуминг в обществени мобилни телефонни мрежи (Регламента) от 30.08.2008 г. българските предприятия, предоставящи мобилни услуги, прилагат следните цени:

Таблица № 8

Евротарифа	Предприятие		
	„Мобилтел” ЕАД	„Космо България Мобайл” ЕАД	„БТК” АД
Цена за изходящо повикване, лв./мин.	1,08	1,08	1,079
Цена за входящо повикване, лв./мин.	0,510	0,516 ²⁵	0,516
Начин на таксуване	Интервалът на таксуване е една минута. Всяка започната минута се таксува като цяла. Начинът на таксуване е еднакъв за клиенти с абонамент и за клиенти на предплатена услуга и се прилага за входящи и изходящи повиквания		

В България единствено „Мобилтел” ЕАД предлага на своите нови и настоящи абонати пакети за гласови услуги в роуминг М-Tel Euro Talk – „М-Tel Euro Talk 30”, „М-Tel Euro Talk 120”, „М-Tel Euro Talk 240”. Пакетите М-Tel Euro Talk могат да се активират с всички роуминг тарифни планове и са валидни един месец от момента на активация на пакета. Пакетите не се преактивират автоматично за следващия месец.

В съответствие с разпоредбите на Регламента, КРС изготвя и редовно представя на ЕК доклади за спазване на изискванията за цените за международен роуминг. КРС е публикувала на страницата си в Интернет актуална информация за прилагането на Регламента.

3.2. Цени за необвързан достъп

С решение № 54 от 08.04.2008 г. ВАС се произнесе окончателно по съдебния спор между „БТК” АД и регулатора относно Типовото предложение за необвързан достъп (ТПНД), одобрено с решение на КРС № 1459/11.07.2006 г., като потвърди решението на КРС. В този период цените за необвързан достъп, наложени от КРС останаха непроменени, тъй като още през 2006 г. съдът отхвърли искането на дружеството за спиране на предварителното изпълнение на решението на регулатора, с което, независимо от съдебния спор, наложените от КРС максимални граници на

²⁵ За потребителите на предплатени услуги цената е 0,52 лв./мин.

цените влязоха в сила. Въпреки, че „БТК” АД предложи преподписване на сключените договори за необвързан достъп през 2007 г., с цени на услугите за свързване, съобразно наложените от КРС граници, конкурентните предприятия сключиха новите споразумения едва през 2008 г., като „БТК” АД допълнително намали цените за месечен абонамент съответно за съвместно ползване с 30,5% и за самостоятелно ползване с 10,2% спрямо наложените ограничения.

Сравнение между цените за необвързан достъп до абонатна линия, съгласно цените в сключените договори и горната граница на цените за необвързан достъп, наложени с решение на КРС № 1459/11.07.2006 г. е посочено в долната таблица.

Таблица № 9

Цени за услуги при необвързан достъп до абонатната линия (в лева)	Цени, съгласно сключени договори		Ограничения на КРС на цените с решение 1459/11.07.2006 г. ²⁶	
	за съвместен достъп	за самостоятелен достъп	за съвместен достъп	за самостоятелен достъп
Вътрешен кабел за свързване – инсталиране на 100 чифта	2 900	1 200	до 2 900	до 1 200
Вътрешен кабел за свързване – месечен абонамент за 100 чифта	43	43	до 43	до 43
Свързване на усукана медна двойка – откриване на съединителна линия на чифт	68	35	до 68	до 35
Свързване на усукана медна двойка – месечен абонамент на съединителна линия на чифт	5,90	17,50	до 8,50	до 19,50

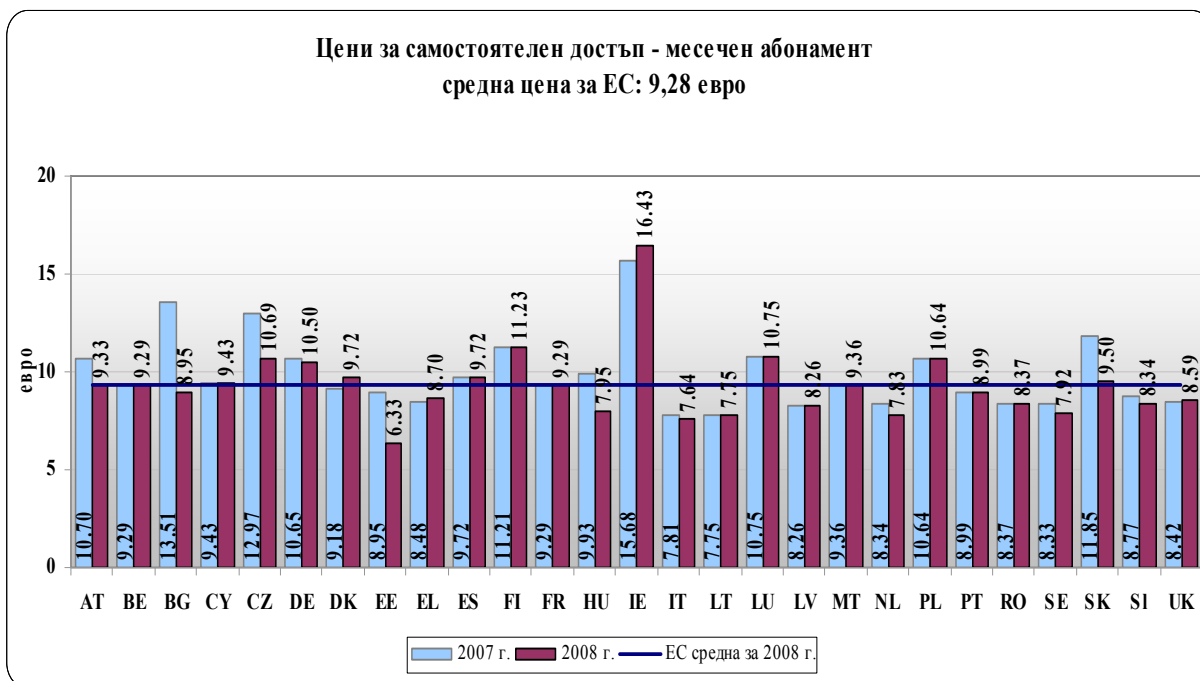
Сравнение на цени за месечен абонамент за усукана метална двойка България - ЕС

На графиките по-долу са представени цените в евро, без ДДС, за месечен абонамент за усукана метална двойка за България, за държавите-членки на ЕС и средната за ЕС.

На фиг. 43 са представени данните за месечен абонамент при самостоятелен достъп, а на фиг. 44 – данните при съвместен достъп. На графиката имената на държавите-членки на ЕС са заместени с абривиатурите им на латиница²⁷.

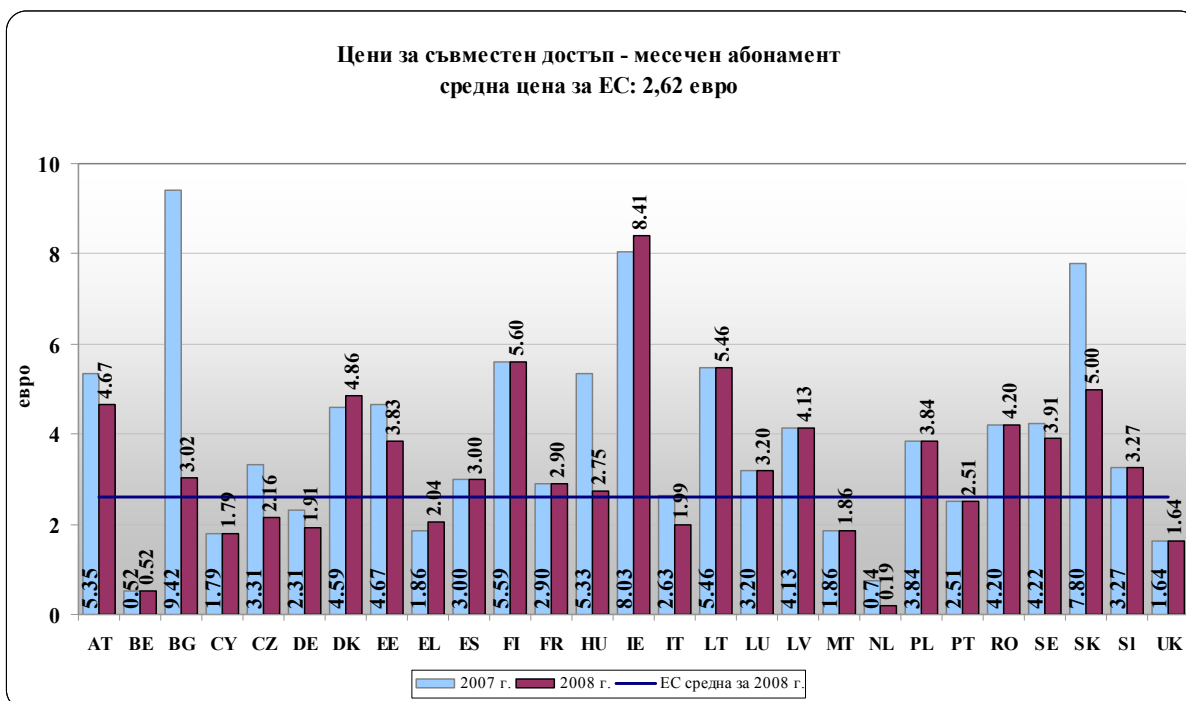
²⁶ Цените са в сила за цялата 2008 г.

²⁷ BG- България, BE- Белгия, CZ- Чехия, DK- Дания, DE- Германия, EE- Естония, EL- Гърция, ES- Испания, FR- Франция, IE- Ирландия, IT- Италия, CY- Кипър, LV- Латвия, LT- Литва, LU- Люксембург, HU- Унгария, MT- Малта, NL- Холандия, AT- Австрия, PL- Полша, PT- Португалия, SL- Словения, SK- Словакия, SE- Швеция и UK- Великобритания.

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report), Volume 2, Annex 2 Market Overview, данни на KPC

Фиг. 43

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report), Volume 2, Annex 2 Market Overview; данни на KPC

Фиг. 44

Сравнението на цените за 2008 г. за месечен абонамент за поддържане на усукана метална двойка за България и средната цена за държавите-членки на ЕС сочи, че месечна цена при самостоятелен достъп (за „БТК” АД от 8,95 евро, на графиката BG) е малко под средно-европейската (9,28 евро), докато при съвместен достъп е над

средноевропейското ниво – 3,02 евро за „БТК” АД (на графиката BG) срещу 2,62 евро за държавите-членки на ЕС.

3.3. Цени за специфичен достъп

По силата на §7 от ПЗР на ЗЕС, наложените по реда на ЗД (отм.) задължения на операторите със значително въздействие върху пазара, свързани със специфичния (битстрийм) достъп се запазват до влизане в сила на решенията на КРС, с които се налагат специфични задължения на предприятия, определени за такива със значително въздействие върху съответния пазар по реда на ЗЕС. Наложени с индивидуална лицензия № 100-00001/28.01.2005 г. задължения на „БТК” АД предвиждат цените за специфичен/битстрийм достъп да се определят при спазване на принципите на прозрачност и разходоориентираност, поради което цените за специфичен/битстрийм достъп, формирани от „БТК” АД, попадат в обхвата на регулираните цени. В тази връзка, цените за предоставяне на услугите за специфичен/битстрийм достъп, съгласно сключените през 2008 г. договори, са съобразени с ценовите ограничения, наложени от КРС²⁸, като към момента „БТК” АД има сключени 7 договора с конкурентни предприятия.

За периода от сключване на договорите до края на 2008 г. „БТК” АД предложи на предприятията, ползващи битстрийм достъп, еднакви условия с условията, при които предоставя промоции на собствените си абонати на широколентов достъп на дребно.

„БТК” АД намали цените за някои от услугите, като определените цени бяха договорени между предприятията, без „БТК” АД да доказва тяхната разходоориентираност. Действащите цени са представени в таблица № 10:

Таблица № 10

1. Първоначални цени		Цена в лева, без ДДС
1.1.1.	Техническо проучване на подадено заявление за ADSL PoP	5 000 за цялата страна/100 за един брой
1.1.2.	Техническо проучване на подадено заявление за ADSL PoP извън рамките на MAN мрежа	390,00
1.2.	Еднократно откриване на DSLAM порт	100,00
1.3.	Техническо проучване и откриване на абонатна линия	10,00
1.4.	Откриване на агрегиращ MAN порт	53,00
1.5.1.	Дефиниране и конфигуриране на VLAN	106,00
1.5.2.	Дефиниране и конфигуриране на VLAN за всички профили на един MAN	333,00
2. Месечни цени		
2.1 Месечен абонамент за специфичен достъп до абонатна линия, според профила на крайния клиентски трафик:		
2.1.1.	ADSL 6144-A (1:50 коефициент на споделяне)	4,75
2.1.2.	ADSL 12288-A (1:50 коефициент на споделяне)	8,05
2.1.3.	ADSL 6144-B (1:20 коефициент на споделяне)	13,42
2.1.4.	ADSL 12288-B (1:20 коефициент на споделяне)	18,18
2.2 Месечен абонамент за агрегиращ MAN порт		

²⁸ Решение на КРС № 1358/15.11.2007 г.

2.2.1.	10/100 Mbps порт	81,00
2.2.2.	1000 Mbps порт	130,00
2.3 Месечен абонамент за VLAN		60,00
2.4 Месечен абонамент за специфичен достъп до абонатна линия, в ADSL възел извън MAN мрежа, според профила на крайния клиентски трафик:		
2.4.1.	ADSL 512-A (1:50 коефициент на споделяне)	11,54
2.4.2.	ADSL 1024-A (1:20 коефициент на споделяне)	15,40
3. Други цени		
3.1.	Промяна на профила на крайния клиентски трафик	30,00

През месец декември 2008 г. с решение № 2364 КРС публикува за обществено обсъждане решение и проект на анализ на пазара на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение и на пазара на предоставяне на широколентов достъп на едро. Предвид резултатите от анализа, КРС определи продължаване на задължението за разходоориентираност на цените за битстрийм достъп. До определянето на разходоориентирани цени регулаторът избра да наложи задължение за ценово ограничение по отношение на цените за битстрийм достъп, под формата на ограничаване на нарастването на цените до предварително определен ценови праг. Тази мярка се счита за подходяща за противодействие на антиконкурентно поведение на „БТК” АД, изразяващо се в създаване на ценова преса и/или натиск върху печалбата. Избраният подход е подходящ за бързо растящи пазари, на които търсенето на определени профили на услуги е динамично и прогнозите за обемите са по-трудни отколкото при продукти, установени от дълго време.

Като отчита възможностите на предприятието със значително въздействие върху пазара да променя параметрите (профилите) за крайни потребители на услугата на дребно, КРС счита, че за да не се създава ценова преса по отношение на цените на пазара на широколентов достъп, „БТК” АД следва да определя цените за битстрийм достъп на базата на съответните цени на дребно.

Предстои приемане на окончателното решение на КРС.

3.4. Цени за съвместно ползване на помещения и съоръжения

Достъпът до инфраструктурата на предприятието със значително въздействие върху пазара е предпоставка за ползването на услугите, предоставяни на останалите предприятия. Съвместното ползване на помещения и съоръжения, което „БТК” АД предоставя в съответствие с нормативните изисквания, условно може да се раздели на следните услуги:

- съвместно ползване при взаимно свързване – услугата е описана в типовото предложение на „БТК” АД за взаимно свързване;
- съвместно ползване при необвързан достъп – услугата е описана в типовото предложение на „БТК” АД за необвързан достъп до абонатната линия;
- съвместно ползване при специфичен достъп – услугата е част от услугите по специфичен достъп;
- съвместно ползване на помещения и съоръжения въз основа на общи условия, одобрени от КРС.

Съгласно изискванията на ЗД (отм.) цените за съвместно ползване на помещения и съоръжения следва да са разходоориентирани. В списъка, Приложение 1.1 към Системата, одобрената с решение на КРС № 1049/15.04.2004 г., фигурира услугата

„Колокация”, която обобщава всички гореизброени услуги по съвместно ползване на помещения, съоръжения, канали, кули и други. Невъзможността разходите за съвместно ползване на помещения и съоръжения по изброените видове услуги да се разделят в Системата е причината, поради която при определяне на цени „БТК” АД ползва документи за разходи и изработва калкулации за себестойността на отделните услуги извън Системата. В резултат, доказването на разходоориентираността на цените е непрецизно, поради което при одобряване на типовите предложения на „БТК” АД за взаимно свързване и необвързан достъп КРС наложи ограничения на цените за съвместно ползване. Определянето и доказването на разходоориентирани цени за съвместното ползване при специфичен достъп предстои.

Одобренията от КРС през 2007 г. общи условия за съвместно ползване на помещения и съоръжения на „БТК” АД, съдържащи и цени за ползването на съответните услуги, не са променени през 2008 г.

4. Предоставяне на универсална услуга

Задължението за предоставяне на универсалната услуга (УУ) е възложено на „БТК” АД въз основа на разпоредбите на ЗД (отм.) с индивидуална лицензия № 100-00001/28.01.2005 г. На основание § 7 от ПЗР на ЗЕС, задължението остава в сила и през 2008 г. То се отнася до предоставяне, с определено качество и на достъпни цени, според националното законодателство, на следните услуги на територията на цялата страна:

1. първоначално свързване към обществената фиксирана телефонна мрежа в крайна точка от нея и достъп до фиксирани гласови телефонни услуги (абонамент), осигуряващи възможност за осъществяване на селищни, междуселищни и международни повиквания;
2. достъп до фиксирана гласова телефонна услуга чрез обществени телефонни апарати (ОТА);
3. телефонен указател за номерата на абонатите на фиксираните мрежи и предоставяне на телефонни справочни услуги за номерата на абонатите на фиксираните и мобилните мрежи;
4. безплатен достъп до услугите за спешни повиквания;
5. осигуряване на достъп до фиксирани гласови телефонни услуги при специални условия и/или осигуряване на крайни устройства, където това е подходящо, за хора с увреждания или лица в неравностойно положение.

Съгласно сега действащите разпоредби на ЗЕС, УУ е набор от услуги с определено качество, предлагани на всички крайни потребители независимо от географското им местоположение на територията на страната на достъпна цена, като в обхвата на УУ се включва освен задължение за осигуряване на безплатни спешни повиквания към национални номера и задължение за осигуряване на безплатни повиквания към единния европейски номер за спешни повиквания "112".

Разпределението на населените места без прекарани телефонни постове в зависимост от броя на жителите, по данни на „БТК” АД към 31.12.2008 г., е както следва:

Таблица № 11

Брой нетелефонизирани населени места /с 0 телефонни постове/					
Селища с над 1 000	Селища с над 500	Селища с над 200	Селища с между 200 и	Селища с под 50	Селища с под 20

жители	жители	жители	50 жители	жители	жители
-	-	31	42	109	342

Източник: Данни на „БТК” АД, подадени в КРС

Таблица № 12

Брой населени места с действащи до 2 броя телефонни постове					
Селища с над 1 000 жители	Селища с над 500 жители	Селища с над 200 жители	Селища с между 200 и 50 жители	Селища с под 50 жители	Селища с под 20 жители
-	7	51	42	58	38

Източник: Данни на „БТК” АД, подадени в КРС

Задоволеността от предоставянето на фиксирана гласова телефонна услуга по брой населени места достига над 90%, като по данни на „БТК” АД към 31.12.2008 г. не са телефонизирани 524 населени места от общо 5 302 териториални единици²⁹ в страната, като преобладават малките населени места с под 20 и под 50 жители. В определени случаи липсват телефони в населени места с брой на жителите между 50 и 200 и над 200. Няма населени места в страната с над 500 и над 1000 жители, които не са телефонизирани.

И през следващата година, КРС ще продължи да следи изпълнението от „БТК” АД на задължението за предоставяне на универсална услуга, особено в частта осигуряване на достъп до обществени телефонни услуги.

По данни на „БТК” АД телефонната плътност по домакинства³⁰ е била малко над 60%, като бележи спад с 4,84% спрямо предходната година, дължащ се на по-малкия брой домашни абонати, които през 2008 г. намаляват с 7,39% спрямо 2007 г.

4.1. Първоначално свързване към обществената фиксирана телефонна мрежа в крайна точка от нея и достъп до фиксирани гласови телефонни услуги (абонамент), осигуряващи възможност за селищни, междуселищни и международни повиквания

Задължението за свързване се отнася до осъществяване на свързване в определено местоположение към обществената телефонна мрежа и осигуряване на достъп до обществена телефонна услуга при подаване от краен потребител на обосновано искане, съгласно чл. 3, ал. 2 от Наредба № 6 за изискванията и параметрите на качеството за универсалната услуга, специалните мерки за хора с увреждания и реда за избор на предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и за възлагане на задължението за предоставяне на универсалната услуга, издадена от председателя на Държавната агенция за информационни технологии и съобщения, обн., ДВ, бр. 32 от 25.03.2008 г. (Наредба № 6). При осъществяване на

²⁹ По данни на Националния статистически институт (НСИ) от Единния класификатор на административно-териториалните и териториалните единици (ЕКАТТЕ), в сила от 14.02.2009 г., в България има 5 302 териториални единици/населени места.

³⁰ Показателят „плътност по домакинства” се измерва, като общият брой домашни постове се раздели на домакинствата в страната. Броят на домакинствата е според последните официално публикувани данни на НСИ към 2001 г.

свързването към обществената телефонна мрежа се изисква осигуряване на крайните потребители 24 часа на денонощие, 7 дни в седмицата възможности за:

- приемане и осъществяване на селищни, междуселищни и международни повиквания от/към географски и негеографски номера, както и приемане и предаване на факсимилни съобщения;
- пренос на данни със скорост подходяща за функционален достъп до Интернет (минимална скорост 28,8 kbit/s).

Предвид разходоемкостта на проверката на информацията, във връзка с това, дали подаденото заявление е за първи телефонен пост в рамките на строителните граници на населеното място и дали се отнася до постоянния адрес на крайния потребител, „БТК” АД третира всички заявления, подадени от домашни абонати, като обосновани.

По данни на „БТК” АД към 31.12.2008 г. броят на подадените обосновани заявления за свързване към обществената фиксирана телефонна мрежа в определено местоположение и за достъп до фиксирани гласови телефонни услуги е 59 263, като от тях 2 122 заявления са подадени от хора с увреждания.

Към тази дата чакащите за удовлетворение подадени заявления са били 6 515 или 11%. Като основни причини за отказ „БТК” АД сочи липсата на техническа възможност за предоставяне на услугата или неплатени сметки от лицата, подали заявление.

4.2. Достъп до фиксирана гласова телефонна услуга чрез обществени телефонни апарати

Съгласно задълженията, произтичащи от индивидуалната лицензия на дружеството, „БТК” АД е длъжна да осигурява равномерно и пропорционално на броя на населението на обслужваната територия ОТА за осигуряване на достъп до фиксирана гласова телефонна услуга. В Наредба № 6 е посочено, че за достатъчен брой се счита наличието на поне 1 обществен телефон на 500 жители в кметства с над 500 жители и поне 1 обществен телефон на 1500 жители в кметства с над 1500 жители.

Имайки предвид статистическите данни за брой кметства с под 500, от 500 до 1500 и с над 1500 жители, както и отчитайки данните на „БТК” АД за инсталирани към 31.12.2008 г. ОТА³¹, е направено сравнение за изпълнението на нормативното задължение на предприятието за осигуряване на достатъчен брой обществени телефони:

Таблица № 13

	брой кметства	брой инсталирани ОТА	достатъчен брой ОТА³²
под 500 жители	1 427	871	0
от 500 до 1500 жители	1 198	1 446	1 544
над 1500 жители	548	11 568	3 903
Общо:		13 885	5 447

³¹ Включен е броят и на обществените кабинети, съгласно чл.7 от Наредба № 6.

³² Достатъчен брой ОТА е получен като сума от необходимия минимум ОТА за всяко кметство, според изискванията на Наредба № 6, въз основа на разпределението на населените места по кметства и броя на населението към 2008 г., съгласно данни на НСИ.

Видно е, че за изпълнение на изискването за достъпност на ОТА за крайните потребители в кметства с от 500 до 1500 жители не достигат 98 бр., докато за останалите кметства инсталираните ОТА са значително повече от изисквания минимум.

Като се има предвид, че до достигане на критериите за достъпност, към ОТА на задълженото предприятие следва да се включат и 365 броя обществени телефони и кабинни на други предприятия, предоставящи обществени електронни съобщения, то считаме, че са осигурени достатъчен брой ОТА, които задоволяват потребностите на крайните потребители по отношение на географския обхват и броя на населението.

От общия брой обществени телефони, възлизащ на 14 315 (от тях 4 116 телефонни кабинни) през 2008 г., 97% са собственост на „БТК“ АД, а тези на други алтернативни предприятия са едва 3%.

Броят на телефонните апарати за обществено ползване в страната е намалял с близо 9% спрямо предходната година, което се дължи основно на намаления брой телефонни апарати и телефонни кабинни за обществено ползване на „БТК“ АД (намаление с близо 11%). Една част от участниците на пазара са инсталирали нови обществени устройства за осъществяване на гласови повиквания през 2008 г. („ДИАЛОГ“ ЕООД, „НЕТ ТЕЛ“ ООД), а „СПЕКТЪР НЕТ“ АД е увеличило броя на използваните устройства. През годината „ГЕТ КОНЕКТЕТ“ ООД и „СТАНДАРТ ТЕЛЕКОМ“ ООД стартират дейност по предоставяне на достъп до обществено достъпни телефонни услуги чрез обществени телефони по сключен договор с „БТК“ АД за предоставяне на телефонни услуги чрез обществени телефонни постове/кабинни.

Обществените телефонни апарати, собственост на „БТК“ АД, които са с улеснения за потребители с увреден слух и за потребители, лишени от зрение или с увредено зрение, към 31.12.2008 г. достигат над 72% от общия брой в страната. Част от тях са снабдени с текстова или друг вид връзка за хора с увреден слух или говор и са достъпни за потребители в инвалидни колички, като са монтирани на подходящи места.

Към края на 2008 г. „БТК“ АД е отчетла висок процент на изправни ОТА – над 92%.

Предоставянето на услугата чрез ОТА през изминалата година е била достъпна за потребителите след закупуването от тяхна страна на фонокарти³³ на цени, както следва:

Таблица № 14

карта	за 25 импулса	за 50 импулса	за 100 импулса	за 200 импулса	за 300 импулса
цена (в лв.)	2,90	4,90	7,50	13,00	17,90

Забележка: В цените е включен данък върху добавената стойност.

4.3. Телефонен указател за номерата на абонатите на фиксираните мрежи и предоставяне на телефонни справочни услуги

Съгласно разпоредбите на чл. 182, ал. 2, т. 3 и 4 и чл. 185 от ЗЕС „БТК“ АД има задължение да осигурява общ телефонен указател с номера на всички абонати на обществени телефонни услуги във форма, одобрена от КРС, както и да осигурява телефонни справочни услуги, достъпни до всички крайни потребители в съответствие с изискванията на Наредба № 5 за условията и реда за издаване на телефонни указатели,

³³ Посочените цени са за фонокарти МОБИКА и БУЛФОН.

включително работата с базите данни, тяхното прехвърляне и ползване, както и за предоставяне на телефонни справочни услуги, обн., ДВ, бр. 1 от 04.01.2008 г.

В съответствие с посочените задължения, през м. февруари 2008 г. „БТК” АД е отправила искане до КРС за съгласуване на формата на телефонния указател. С Решение № 214/19.03.2008 г. регулаторът одобри електронна форма за телефонен указател за 2008 г., като са отчетени проблемите, свързани с недостатъчното време за отпечатване на пълно издание и предстоящите изменения, свързани с цифровизацията на мрежата на „БТК” АД. Прието е, че тези промени биха довели до неточност и липса на актуалност на указател в печатна форма.

По тези причини „БТК” АД през 2008 г. е поддържала само електронна форма на телефонен указател и не е изготвяла, актуализирала и публикувала телефонен указател в печатна форма и съответно не са определени цени за телефонен указател.

4.4. Предоставяне на телефонни справочни услуги за номерата на абонатите на фиксираните и мобилните мрежи и безплатен достъп до услугите за спешни повиквания за крайни потребители

Съгласно нормативната уредба, „БТК” АД е длъжна да осигурява на крайните потребители 24 часа в денонощието достъп до телефонна справочна услуга за всички вписани в телефонния указател номера на абонатите.

Телефонните справочни услуги, предлагани от „БТК” АД, са на цената на селищен разговор от 0,00 лв. на минута в часовете на слаб трафик и 0,018 лв. на минута в часовете на силен трафик, след заплащане на първоначална цена от 0,132 лв., като в цените е включен данък върху добавената стойност.

Ползването на телефонни справочни услуги от крайните потребители е малко и трафикът в минути възлиза на 0,6% от общия трафик на селищни разговори на домашните и служебни абонати.

Тъй като услугите за безплатни спешни повиквания се ползват от крайните потребители само при необходимост, то обемът на разговорите, измерен в минути, е незначителен, като достига едва 0,09% от трафика за национални разговори.

4.5. Осигуряване на достъп до Интернет чрез обществената електронно съобщителна мрежа на „БТК” АД

През 2008 г. „БТК” АД предоставя комутируем достъп до Интернет чрез определени номера за достъп. При таксуването на повикванията³⁴ към номерата 0134 100, 0134 000, 0134 111, 01331 и 01333, свързването с Интернет се заплаща допълнително. Стойността на повикването включва първоначална цена, равна на първоначалната цена за национални разговори, както и цена на минута, равна на цената за селищни разговори към местни доставчици на Интернет и VoIP услуги. При свободния достъп до Интернет посредством номерата 0134 200 и 0134 300 стойността на повикването включва свързването с Интернет. Първоначалната стойност отново е равна на първоначалната цена за национални разговори, а на минута е по-висока от цената за селищни разговори към местни доставчици на Интернет и VoIP услуги, съответно с 20% в силен трафик и 25% в слаб трафик.

Трафикът от повикванията към номерата за достъп 134xx достига 0,33% от общия трафик за национални разговори.

³⁴ За сравнението са ползвани цените при стандартно таксуване

При втория периодичен преглед на обхвата на УУ, проведен от ЕК през 2008 г. в съответствие с чл. 15 от Директивата за универсалната услуга (Директива 2002/22/ЕО), ЕК постави на обсъждане въпроса за необходимостта от насърчаване развитието на ширококолов достъп за всички европейци и разглеждане на възможността за включването му в обхвата на УУ. Целта на промяната е осъвременяване на съществуващите разпоредби в съответствие с технологичния напредък и премахване на ограничението от 56 Kbit/s за скорост за пренос на данни в съществуващата дефиниция за ефективен Интернет достъп, за да се ускори развитието на ширококоловия достъп.

4.6. Цени на универсалната услуга

Изискванията за достъпност на цената на УУ през 2008 г. са се определяли въз основа на действащата за периода Методика, приета с Постановление на Министерския съвет № 229/31.08.2004 г., обн. ДВ, бр. 78/2004 г.(отм.).

Съгласно отменената Методика, изискванията за достъпност се отнасят до цените за първоначално свързване към мрежата, месечен абонамент, селищни, междуселищни и международни повиквания и се определят аналогично на цените за фиксирана гласова телефонна услуга, на база потребителска ценова кошница. Нарастването на цените в кошницата е ограничено от общ ценови таван, чиято максимална стойност е равна на производението от индекса на изменение на потребителските цени и индекса на изменение на brutния вътрешен продукт. Елементите на кошницата за УУ съвпадат с елементите на ценовата кошница за фиксираната гласова телефонна услуга. По данни на „БТК” АД, към края на годината разходите за услугата надвишават повече от 3 пъти приходите от нея.

Цените за разговори чрез обществен апарат са с до 20% по-високи от цената за същия вид телефонни разговори, провеждани от домашни или служебни телефонни постове.

Следва да отбележим, че в края на м. октомври 2008 г. с Постановление № 254 от 23.10.2008 г. на Министерски съвет беше приета Методика за определяне на цените и ценовите пакети на универсалната услуга, обн. ДВ, бр. 94 от 31.10.2008 г., според която задълженото предприятие определя като достъпни цените за:

- свързване в определено местоположение към обществената телефонна мрежа, отнасящо се до обосновано искане за свързване, подадено от краен потребител;
- поддръжка на достъп до обществени телефонни услуги (месечен абонамент/стандартен план);
- ценови пакет за хора с увреждания (с установена степен на намалена работоспособност или намалена възможност за социална адаптация 50% и над 50%);
- ценови пакет за хора със специални социални нужди;
- ценови пакет за хора с ниски доходи.

Съгласно нормативната уредба, „БТК” АД е задължена да предоставя достъпни ценови пакети, различни от предлаганите при обичайните търговски условия, като през 2008 г. дружеството продължи предлагането на следните ценови пакети за:

- **потребители с ниски доходи** (план „Ограничен”, според наименованието, обявено от „БТК” АД в ценовата листа)

Пакетът се предоставя на социално слаби лица, които имат право на социално подпомагане или притежават документи от административни органи, имащи компетентност да издават документи, които доказват, че едно лице е социално слабо. В цената на пакета от 3,10 лв., без данък върху добавената стойност, са включени селищни разговори с общ обем 20 минути или 10 импулса (за телефонни постове без

възможност за отчитане по време) месечно, които се тарифират по нула лева на минута/импулс.

При промяната на цените и ценовите условия на фиксираната гласова телефонна услуга на „БТК” АД от 01.11.2008 г. се променят и условията на ценови пакет „Ограничен”, като за разговорите след изчерпване на включените в пакета минути се заплащат цени, равни на цените за разговори, провеждани от абонати, които ползват стандартен план на „БТК” АД.

- **потребители с увреждания с над 90% намалена работоспособност или намалена възможност за социална адаптация** (план „Инвалиди”, според наименованието, обявено от „БТК” АД в ценовата листа)

Пакетът се предоставя срещу представяне на съответните документи, доказващи трайни увреждания. В цената на пакета от 1,50 лв., без данък върху добавената стойност, са включени селищни разговори с общ обем 160 минути или 80 импулса месечно, които се тарифират по нула лева на минута/импулс. Ако се надхвърлят включените в пакета минути/импулси, се заплащат цени, равни на цените за разговори, провеждани от абонати, които ползват стандартен план на „БТК” АД.

- **потребители със специални социални нужди, настанени в социални и здравни заведения** (план „Социални и здравни заведения”, според наименованието, обявено от „БТК” АД в ценовата листа)

Пакетът се предоставя на социални и здравни заведения, които се определят по списък на съответното министерство, който ежегодно се актуализира до 30 януари. В цената на пакета от 3,50 лв., без данък върху добавената стойност, са включени селищни разговори с общ обем 1000 минути или 500 импулса месечно, които се тарифират по нула лева на минута/импулс. Ако се надхвърлят включените в пакета минути/импулси, следват цени, равни на цените за разговори, провеждани от абонати, които ползват стандартен план. „БТК” АД допълнително предоставя и безплатен комутируем достъп до Интернет посредством номер 0800.

4.7. Качество на предоставяната универсална услуга

Качеството на универсалната услуга се определя с изисквания и параметри, регламентирани в Наредба № 6. Съгласно лицензионните си задължения, „БТК” АД следва да осигури качество на предоставяните услуги, съобразено с действащите в Република България нормативни актове, стандарти и технически спецификации.

В индивидуална лицензия № 100-00001/28.01.2005 г. на „БТК” АД и в раздел V от Наредба № 6 е посочено, че при предоставяне на фиксирана гласова телефонна услуга дружеството следва да осигури определени параметри за качество на УУ. „БТК” АД е декларирала изпълнението на съответните параметри, като стойностите са посочени в долната таблица.

Таблица № 15

Параметри за качество при предоставяне на универсалната услуга през 2008 г.

<i>I. Първоначално свързване към обществена фиксирана телефонна мрежа в крайна точка от нея и достъп до фиксирани гласови телефонни услуги</i>		
1. Време за първоначално предоставяне на услугата	в дни	20
2. Брой повреди на абонатна линия		
2.1. за цифрови абонатни линии	в %	0,93
2.2. за аналогови абонатни линии	в %	2,9

3. Време за отстраняване на повреди – средна стойност	в часове	5.39
4. Процент на неуспешни повиквания	в %	0,13
5. Време за установяване на връзка	в секунди	0.59
6. Време за установяване на връзка (отговаряне) при повиквания за услуги чрез оператор – средно време за отговор	в секунди	39
7. Време за установяване на връзка (отговаряне) при повиквания към телефонни справочни услуги	в секунди	8.5
8. Процент на жалбите относно коректността на сметките	в %	49
9. Фактор за оценка на преноса на глас (R фактор)		
9.1. за жична технология за достъп		75
9.2. за безжична технология за достъп		70
10. Еднопосочно закъснение	милисекунди	не по-голям от 150
II. Достъп до фиксирана гласова телефонна услуга чрез ОТА		
1. Време за отстраняване на повреди – средна стойност	в часове	03:54:37
2. Процент на неуспешни повиквания	в %	0
3. Време за установяване на връзка	в секунди	0.5
4. Време за установяване на връзка (отговаряне) при повиквания за услуги чрез оператор – средно време за отговор	в секунди	39
5. Време за установяване на връзка (отговаряне) при повиквания към телефонни справочни услуги	в секунди	8.5
6. Процент на изправните обществени телефонни апарати	в %	92,39

Източник: Даници, подадени в КРС,
www.btc.bg/public/files/gen_conditions_articles/114/file.pdf

Данните от горната таблица сочат, че „БТК” АД изпълнява лицензионните си задължения по отношение на качеството, като спрямо 2007 г. „БТК” АД отчита по-високо качество на УУ по следните параметри:

- време за отстраняване на повреди е намалено с над 17%;
- процент на неуспешни повиквания е с намаление от над 0,28%;
- време за установяване на връзка е намалено с над 65%;
- време за установяване на връзка (отговаряне) при повиквания към телефонни справочни услуги е намалено с 9,57%;
- процент на жалбите относно коректността на сметките е с намаление от 18%.

През 2008 г. „БТК” АД отчита по-ниско качество по параметъра „време за установяване на връзка (отговаряне) при повиквания за услуги чрез оператор”, като спрямо предходната година средното време е увеличено с 30 секунди.

4.8. Жалби и удовлетворяване на жалбите

Съгласно Общите условия за взаимоотношенията между „БТК” АД и крайните потребители, предприятието осигурява възможности на потребителите да наблюдават и контролират самостоятелно разходите си чрез:

- предоставяне на безплатни детайлизирани сметки;
- безплатно избиращо ограничаване на изходящите повиквания;
- разсрочено плащане при свързване към обществени телефонни мрежи.

По данни на дружеството към 31.12.2008 г. броят на абонатите на постове без възможности за таксуване по време възлиза на 188 126, което представлява 10,62% от общия брой на домашните абонати. Тези постове са свързани с аналогови централи без

възможност за повременно таксуване и заради техническа невъзможност абонатите са лишени от правото си да получават детайлизирана справка за броя, вида и продължителността на проведените разговори. По този начин те не могат да наблюдават и контролират своите разходи.

През 2008 г. в дружеството е постъпило значително количество жалби във връзка с предоставянето на УУ, над 24 000, което представлява 1,37% жалби спрямо общия брой домашни абонати.

Като основни причини са посочени спорове относно коректността на сметките, техническа неизправност, не получаване на фактури, нарушение на договорни клаузи. Процентът на жалбите за коректността на сметките спрямо общия брой жалби бележи съществено намаление от 18%.

„БТК” АД е отговорила на всички постъпили жалби в нормативно определения срок от 30 дни, като процентът на удовлетворените жалби е 24.

4.9. Компенсиране на нетни разходи от предоставяне на универсална услуга

През 2008 г. „БТК” АД е единственото предприятие в България, задължено от КРС да предоставя всички услуги от обхвата на УУ на територията на цялата страна. Съгласно разпоредбите на ЗЕС, предприятията, задължени да предоставят УУ, могат да искат компенсиране на доказаните нетни разходи, като подават заявления в КРС в случаите, когато предоставянето на УУ представлява несправедлива тежест за тях.

С Решение № 2252 от 06.11.2008 г. КРС прие Правила за изчисляване на нетните разходи за предоставяне на универсалната услуга, обн. ДВ, бр. 100/2008 г., с които се определят: начин за изчисление на нетните разходи и оценяване на нематериалните предимства, документи за определяне и доказване на нетни разходи, проверка и оценка на изчислените от предприятието нетни разходи и определяне наличието на несправедлива тежест.

През годината в КРС не е постъпвало заявление за компенсиране на нетните разходи от предоставянето на УУ, поради което не са били налице основания за предприемане на действия за компенсирането ѝ. В тази връзка Управителният съвет на фонда за компенсиране на универсалната услуга (Фондът) не е вземал решение за общия размер на компенсацията, както и за конкретната сума на всеки заявител. Фондът не е оперирал с финансови средства и няма открита банкова сметка.

Следва да се отбележи, че през изминалата 2008 г. КРС изследва шест пазара на дребно и представи за нотификация пред ЕК проекти на анализи на пазарите за достъп до обществена телефонна мрежа и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение (пазари 1-6, съгласно Препоръка на ЕК 2003/311/ЕС). В същото време, съгласно § 4 от Преходните и заключителни разпоредби на Наредба № 6 от 13.03.2008 г. за изискванията и параметрите на качеството за универсалната услуга, специалните мерки за хора с увреждания и реда за избор на предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и за възлагане на задължението за предоставяне на универсалната услуга, процедурата по възлагане на УУ започва до един месец след финализиране на съответния анализ на пазарите на дребно.

С приемане на окончателното решение от КРС, касаещо пазарите на дребно на достъп и обществени телефонни услуги в определено местоположение, следва да бъде стартирана процедурата по реда на ЗЕС, което може да доведе до промяна на

предприятието, задължено да предоставя УУ и възлагане и на други предприятия на задължения по отношение предоставянето на услугите от обхвата на УУ.

5. Линии под наем

5.1. Участници на пазара

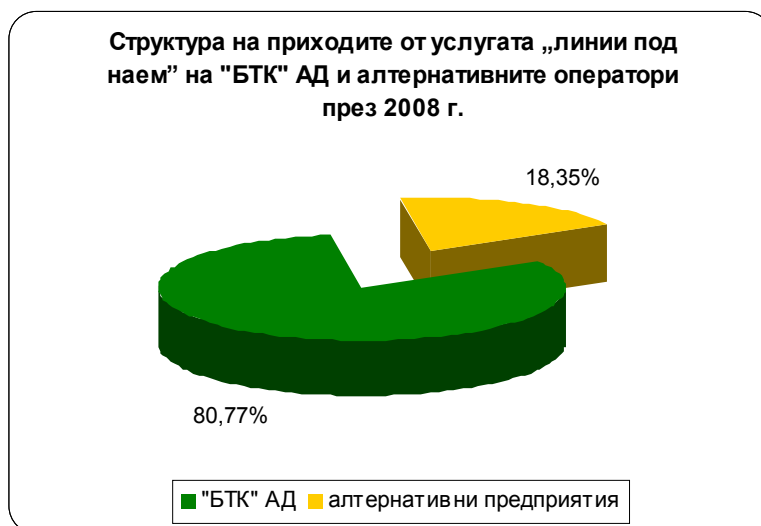
Общо 30 предприятия са уведомили КРС, че възнамеряват да предоставят услугата „линии под наем“, включително „международни линии под наем“ с предполагаема дата за начало на дейността до 31.12.2008 г. Според данните, подадени в КРС, 15 от тях реално са осъществявали дейност на пазара:

- „Булгартел“ ЕАД
- „БТК“ АД
- „Вестител БГ“ АД
- „Глобъл Комюникейшън Нет“ ЕАД
- „Евроком Кабел Мениджмънт България“ ЕООД
- „Инвител Интернешънъл България“ ЕООД
- „Интеруут България“ ЕАД
- „Нетуоркс-България“ ООД
- „Космо България Мобайл“ ЕАД
- „Мобилтел“ ЕАД
- „Нетера“ ЕООД
- „Новател“ ЕООД
- „Плади Компютърс“ ООД
- „Радком“ АД
- „София Комюникейшън“ ЕАД

За сравнение, към края на 2007 г. предприятията, уведомили за намеренията си навлизане на пазара, са 21, от тях през 2007 г. реално са осъществявали дейност 13. Предприятията, стартирали своята дейност през 2008 г., са „Интеруут България“ ЕАД, „Плади Компютърс“ ООД и „Нетуоркс-България“ ООД, а своята дейност е прекратило „ЕСТ“ АД.

5.2. Обем на пазара и пазарни дялове

Приходите от предоставяне на услугата „линии под наем“ през 2008 г. възлизат на 102,4 млн. лв., което представлява намаление с 33% в сравнение с 2007 г. Големият спад се дължи основно на две причини. На първо място може да бъде изтъкнато намалението в приходите от предоставяне на линии под наем на едро (на други предприятия, предоставящи обществени електронни съобщения), които спадат с 36,7%, което може да се обясни с тенденцията предприятията, предоставящи обществени електронни съобщения в България, да предпочитат все повече да инвестират в изграждане на собствена инфраструктура, разчитайки все по-малко на наемането на чужда. От друга страна голямо влияние върху намалението в обема на пазара оказва спадът в общите приходи, реализирани от „БТК“ АД от предоставяне на услугата „линии под наем“ на едро и на дребно, които през 2008 г. намаляват с 41,33%. Въпреки, че е налице увеличение от 64% в общите приходи, реализирани от алтернативните предприятия, това не може да компенсира значителния спад в обема на пазара.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 45

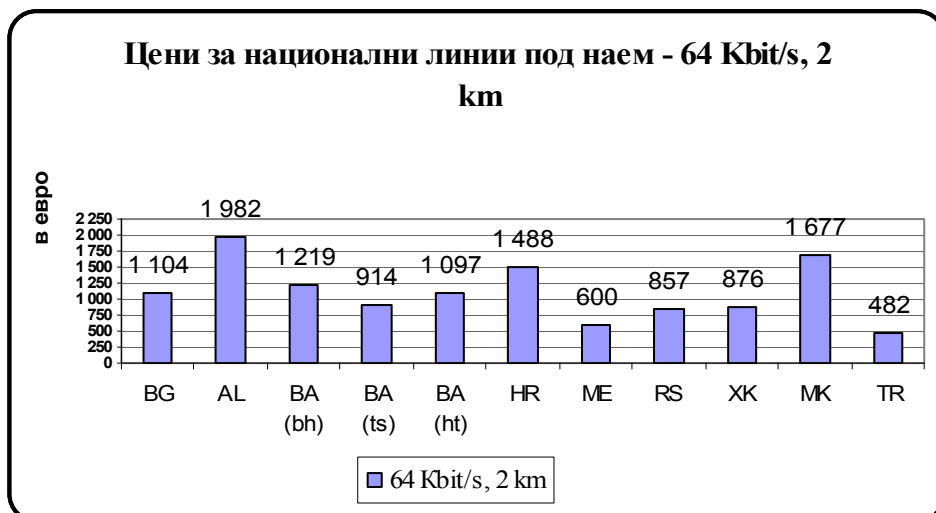
Относителният дял на историческото предприятие на пазара на линии под наем (фиг. 45), изчислен въз основа на реализираните приходи от дейността, намалява значително в сравнение с минали периоди и през 2008 г. е 80,77% (при дял от 92,15% през 2007 г.).

5.3. Цени на услугата линии под наем

Цените на услугата „линии под наем” от минималния пакет, предоставяна чрез фиксираната обществена телефонна мрежа на „БТК” АД, попадат в обхвата на регулираните от КРС цени. Те следва да са публично известни и да са съобразени с разходите на предприятието по предоставяне на услугата. През 2008 г. без промяна остават в сила цените по одобреното от КРС с Решение № 1487 от 15.07.2004 г. Типово предложение за сключване на договор за предоставяне на услугата „линии под наем”.

На фигури от 46 до 49 са представени средните годишни цени на дребно за национални линии под наем, изчислени въз основа на месечния абонамент за 12 месеца, предоставяни от историческите предприятия в България и в останалите страни от ЮИЕ³⁵. Цените са представени в евро, като от стойностите са изключени ДДС и всички възможни намаления, предлагани при договаряне. Цените за национални линии под наем за страните от ЮИЕ са актуални към м. април 2008 г.

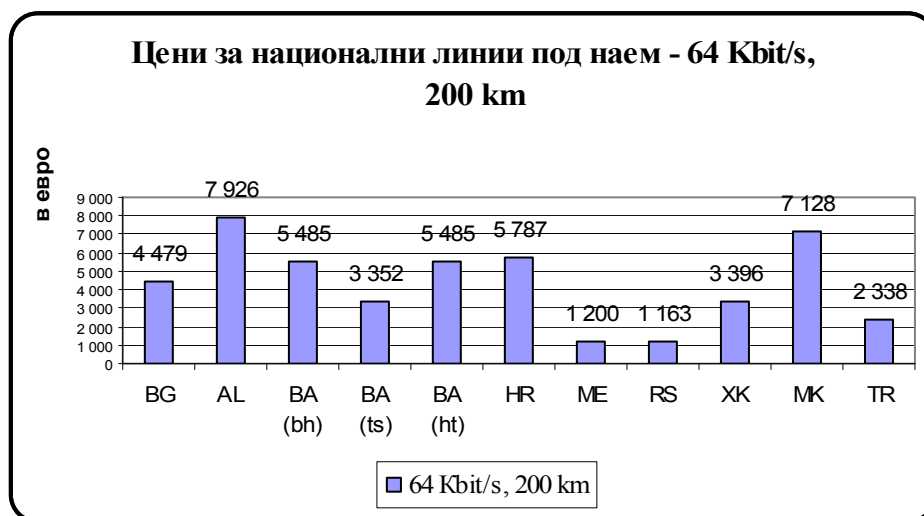
³⁵ За Босна и Херцеговина са представени цените на трите исторически оператора, които осъществяват дейност в различните региони, както следва: ВН Telecom (ВН) - във Федерация Босна и Херцеговина, като единствен оператор в някои области, а в други - съвместно с Hrvatske Telekomunikacije Mostar (НТ); Telekom Srpske (ТS) - в Република Сръбска; Hrvatske Telekomunikacije Mostar (НТ) - във Федерация Босна и Херцеговина, като единствен оператор в някои области, а в други - съвместно с ВН Telecom.

Източник: Cullen International, REPORT I Supply of services in monitoring regulatory and market developments for electronic communications and information society services in Enlargement Countries September 30 2008, цени на „БТК” АД

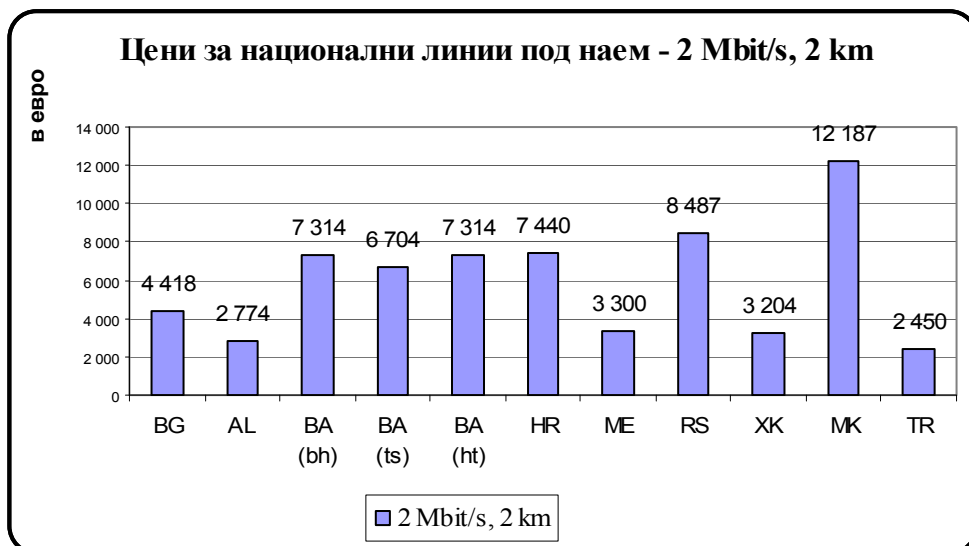
Фиг. 46

На графиките имената на държавите са заместени с абривиатурите им на латиница: AL - Албания, BA - Босна и Херцеговина: (bh) - ВН Telecom, (ts) - Telekom Srpske, (ht) - Hrvatske Telekomunikacije, BG - България, HR - Хърватска, ME - Черна гора, RO - Румъния, RS - Сърбия, XK - Косово, MK - Македония, TR - Турция.

Източник: Cullen International, REPORT I Supply of services in monitoring regulatory and market developments for electronic communications and information society services in Enlargement Countries September 30 2008, цени на „БТК” АД

Фиг. 47

Източник: Cullen International, REPORT I Supply of services in monitoring regulatory and market developments for electronic communications and information society services in Enlargement Countries September 30 2008, цени на „БТК” АД

Фиг. 48

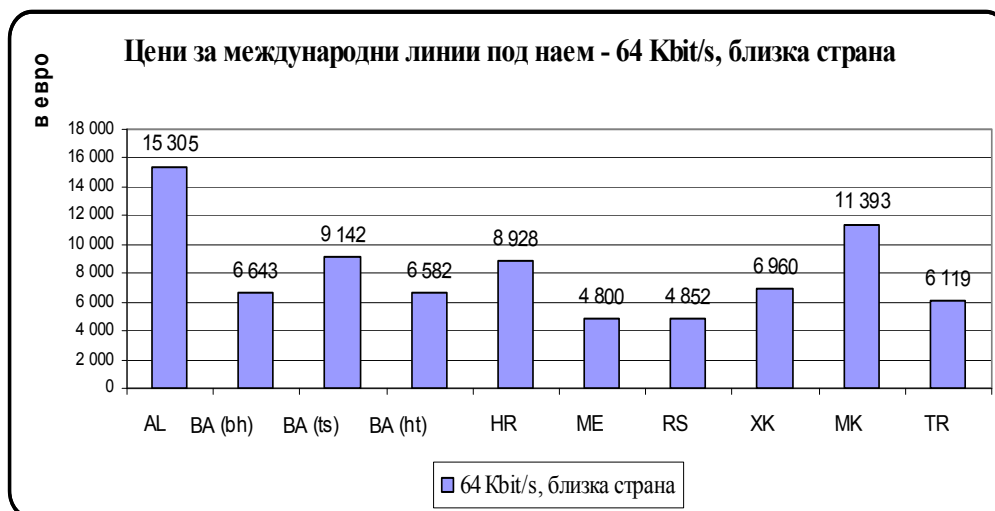
Източник: Cullen International, REPORT I Supply of services in monitoring regulatory and market developments for electronic communications and information society services in Enlargement Countries September 30 2008, цени на „БТК” АД

Фиг. 49

Във всички страни от ЮИЕ, освен в Албания, цените за национални линии под наем 64 Kbit/s, 2 км, са по-ниски от средните за ЕС за миналата 2007 г., а за останалите типове линии варират по страни и региони. Най-ниски цени предлагат историческите предприятия в Сърбия и Турция (за 64 Kbit/s, 2 км), в Черна гора и Сърбия (за 64 Kbit/s, 200 км) и в Черна гора, Косово, Албания и Турция (за високоскоростните линии - 2 Mbit/s).

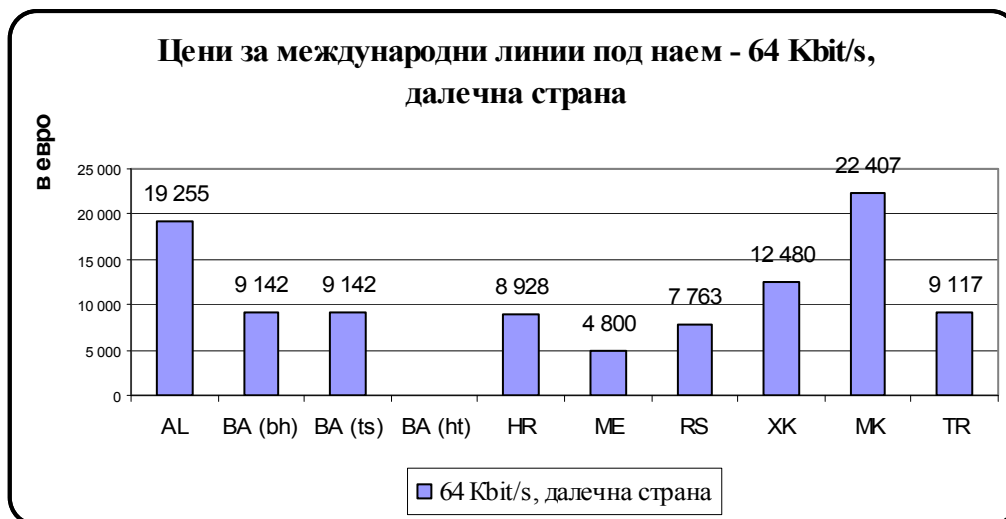
Най-високи са цените на историческите предприятия в Албания (за линиите със скорост 64 Kbit/s) и Македония (за високоскоростните линии - 2 Mbit/s). С изключение на линиите под наем 2 Mbit/s, 200 км, цените на „БТК” АД остават на средно ниво в сравнение с цените на страните от ЮИЕ.

Средните годишни стойности (месечният абонамент за 12 месеца) за международни линии под наем, предоставяни от историческите предприятия в страните от ЮИЕ, са показани на фигури от 50 до 53. За сравнение - към далечна страна са взети цени към Великобритания. Цените за за ЮИЕ за международни линии под наем са актуални към април 2008 г.

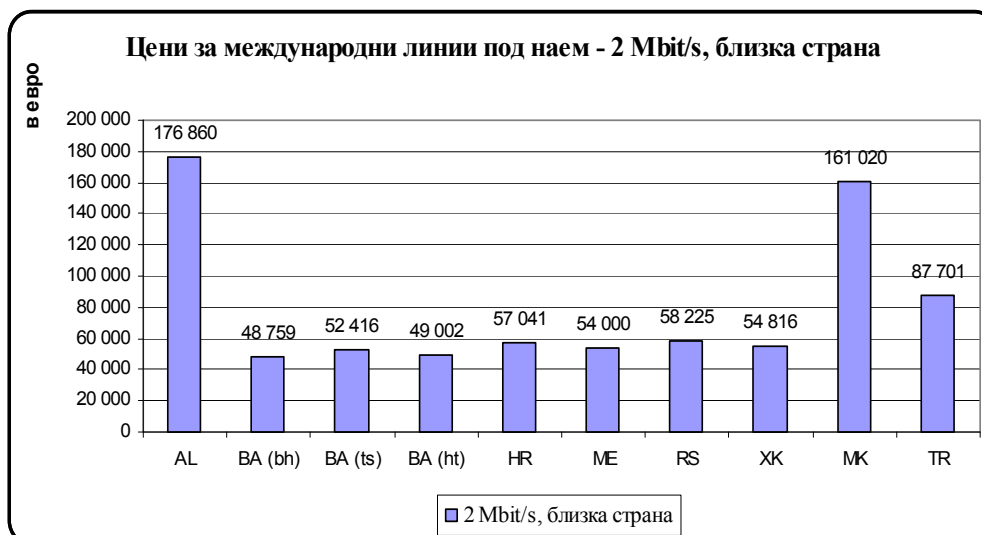
Източник: Cullen International, REPORT I Supply of services in monitoring regulatory and market developments for electronic communications and information society services in Enlargement Countries September 30 2008, цени на „БТК” АД

Фиг. 50

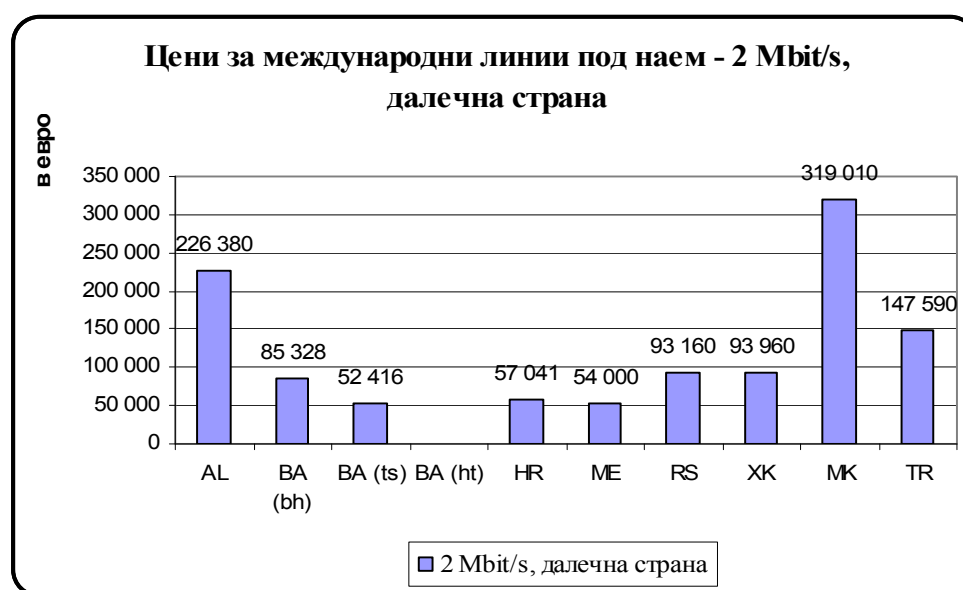
Източник: Cullen International, REPORT I Supply of services in monitoring regulatory and market developments for electronic communications and information society services in Enlargement Countries September 30 2008, цени на „БТК” АД

Фиг. 51

Източник: Cullen International, REPORT I Supply of services in monitoring regulatory and market developments for electronic communications and information society services in Enlargement Countries September 30 2008, цени на „БТК” АД

Фиг. 52

Източник: Cullen International, REPORT I Supply of services in monitoring regulatory and market developments for electronic communications and information society services in Enlargement Countries September 30 2008, цени на „БТК” АД

Фиг. 53

Следва да се отбележи, че „БТК” АД вече не публикува цени за международни линии под наем. Тези цени са обект на договаряне, въпреки че „БТК” АД е определена за предприятие със значително въздействие върху пазара на предоставяне услугата „линии под наем”, по реда на ЗД (отм.) и следва да спазва задължението за прозрачност.

6. Мрежи за пренос на данни и предоставяне на услуги за достъп до Интернет

6.1. Мрежи за пренос на данни

С приемането на ЗЕС се извърши промяна в лицензионния режим – субектите, желаещи да осъществяват електронни съобщения без използването на ограничен ресурс, са длъжни да представят в КРС уведомление за започване на дейност по предоставяне на електронни съобщения. Регистрациите по обща лицензия по предоставяне на услуги за достъп до Интернет и пренос на данни чрез мрежи за пренос на данни без използване на ограничен ресурс преминаха в уведомления за осъществяване на обществени електронни съобщения чрез кабелни мрежи за пренос на данни, мобилни наземни мрежи и/или услуги за достъп до Интернет. През 2008 г. в КРС бяха подадени уведомления за стартиране на дейност, както следва:

- Чрез кабелни мрежи за пренос на данни: 99
- Чрез безжични мрежи (RLAN): 48
- Услуги за достъп до Интернет: 119
- Услуги за пренос на данни: 83

Към края на годината броят на предприятията, уведомили КРС за стартиране на дейност по предоставяне на пренос на данни и услуги за достъп до Интернет достигна общо 636 (фиг. 54), което представлява 9-процентно увеличение в сравнение с 2007 г.

Източник: КРС

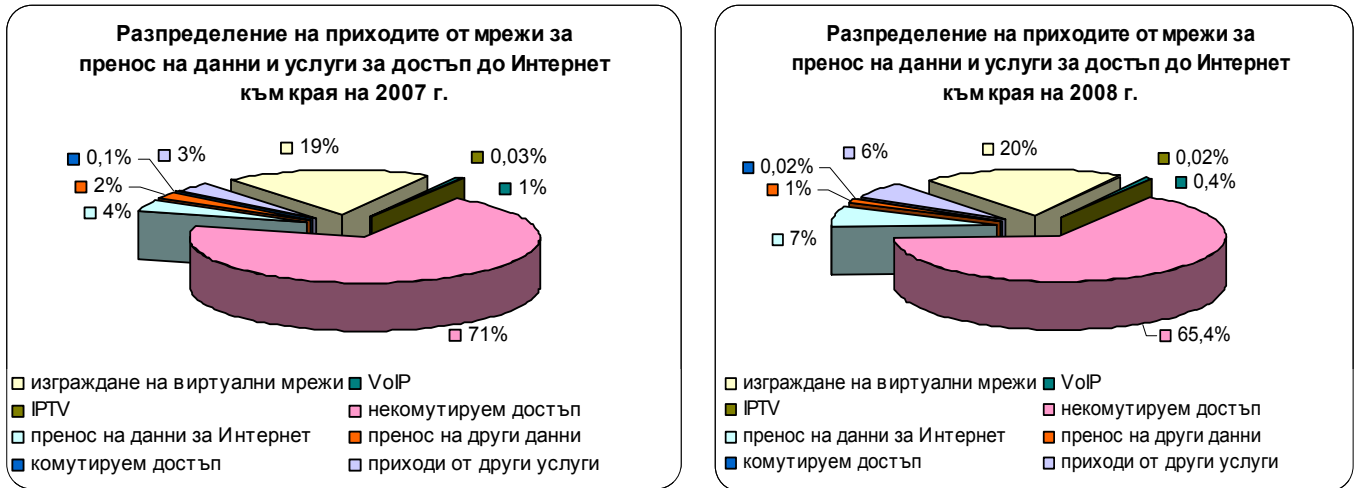
Фиг. 54

Във връзка с усиленото регистриране на мрежите на Интернет доставчиците като предприятия на обществени мрежи за пренос на данни без ограничен ресурс, от 2005 г. КРС разглежда мрежите за пренос на данни и предоставянето на услуги за достъп до Интернет като един пазарен сегмент.

През изминалата година не са издавани разрешения за ползване на ограничен ресурс номера от Националния номерационен план във връзка с дейността по предоставяне на обществени електронни съобщения чрез мрежи за пренос на данни и/или достъп до Интернет.

Продължава наблюдаваната през последните години тенденция на окрупняване на Интернет сегмента: някои по-малки доставчици са изкупени от по-големи, а други малки предприятия изцяло са прекратили дейността си.

Обемът на пазарния сегмент „пренос на данни и услуги за достъп до Интернет”, изчислен въз основа на подадените в КРС данни от 87 % от предприятията, възлиза на 281 млн. лева или с 33 % повече спрямо 2007 г. Анализът на приходите, разпределени по предоставяни услуги, показва, че с най-голям дял са приходите от предоставяне на некомутируем достъп до Интернет (65,4%). Увеличава се и дялът на приходите от изграждане на виртуални мрежи и пренос на данни за Интернет (фиг. 55). Най-голям е спадът при комутируемия достъп до Интернет (77 %), което се дължи на нарастващите потребности на потребителите от високоскоростен широколентов достъп, както и на нерентабилността на използването на комутируем достъп до Интернет.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 55

Вложените инвестиции в изграждане, поддържане и използване на мрежите за пренос на данни възлизат на 74 млн. лв. и са намалели с 21 % спрямо 2007 г.

От предприятията, представили информация, през 2009 г. 17 планират да започнат предоставяне на услугата „пренос на глас чрез Интернет” (VoIP), а 27 имат намерения да предлагат IP телевизия. За сравнение, към края на 2008 г. 28 от предприятията декларират, че предоставят пренос на глас през Интернет протокол, а 8 предлагат IP телевизия.

6.2. Услуги за достъп до Интернет

По данни на НСИ³⁶, към края на първото тримесечие на 2008 г. 30% от населението на възраст от 16 до 74 години сърфира в Интернет всеки ден или поне веднъж седмично, докато за първото тримесечие на 2004 г. процентът е 18,1 или за 4-годишен период се наблюдава увеличение от 86%.

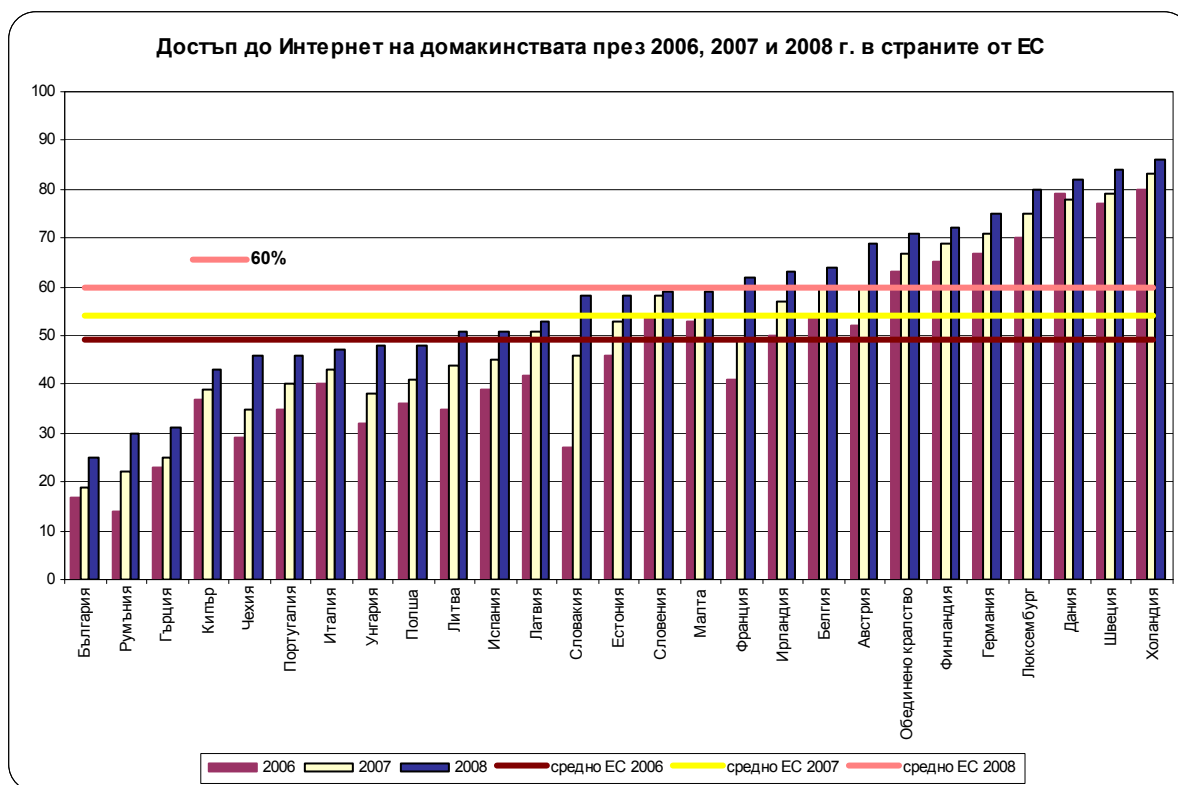
Според проведено от *Алфа Рисърч* проучване³⁷, в края на 2008 г. 38% от населението над 18 г. ползва Интернет. Съгласно изследването, нарастването на Интернет потребителите в България е приблизително с една четвърт на година.

На фиг. 56 е представено проникването на Интернет услугите на база домакинства в страните от ЕС по данни на Eurostat. От графиката е видно, че проникването на Интернет в българските домакинства се е увеличило с 32% за периода от 2007 до 2008 г. и е достигнало 25%. Въпреки ръста, България все още е на последно

³⁶ <http://www.nsi.bg/IKT/ICT2008.pdf>

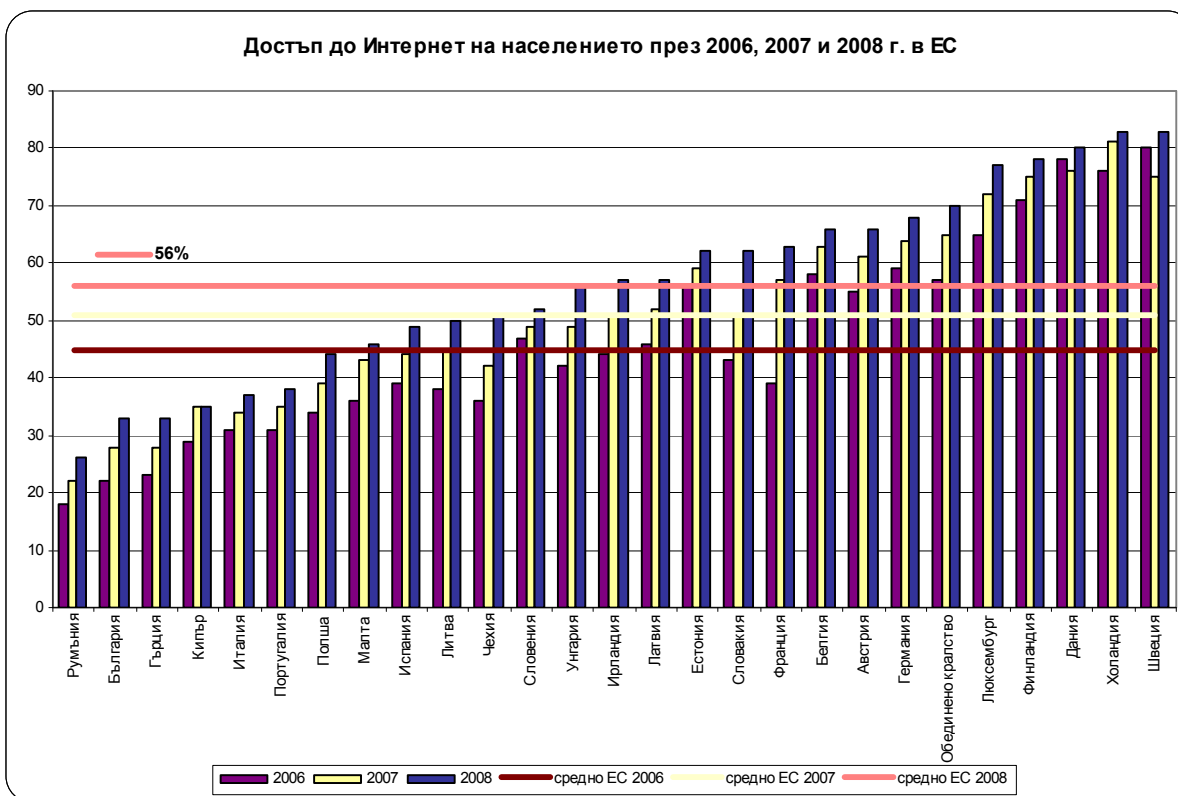
³⁷ <http://www.aresearch.org/internet/1749.html>

място по показателя „достъп до Интернет в домакинствата” и е значително под средната стойност за ЕС.

Източник: Eurostat

Фиг. 56

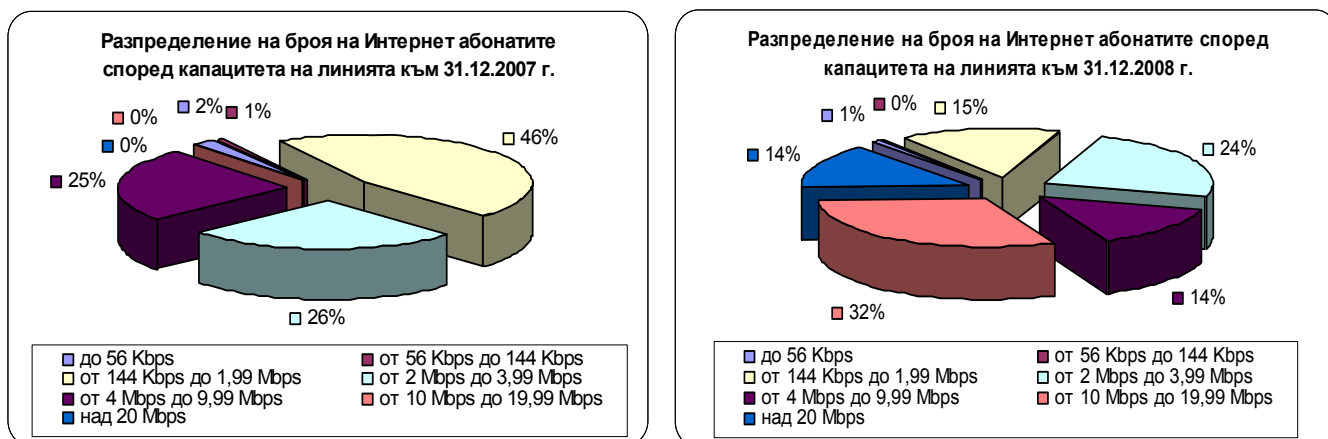
Източник: Eurostat

Фиг. 57

Увеличението за периода 2007 – 2008 г. при броя на ползвателите достъп до Интернет на база население е 18% (фиг. 57). Тенденцията, наблюдавана през 2007 г. продължава и отново България е на предпоследно място с 33% (преди Румъния) и почти 2 пъти под средното проникване по население за държавите-членки на ЕС (56%).

По данни от 87% от предприятията, предоставили изисканата информация, броят на абонатите на услуги за достъп до Интернет е нарастнал с 31% за едногодишен период и към края на 2008 г. те са 853 032. В общия брой са включени и абонатите на Double и Triple play пакети, декларирани от предприятията, предоставящи кабелна телевизия които представляват 13,2% от общия брой абонати на достъп до Интернет.

На фиг. 58 е представено разпределението на абонатите на услуги за достъп до Интернет според използвания капацитет. Относителният дял с натрупване на абонатите, използващи Интернет достъп със скорост, по-малка от 144 kbit/s, е едва 1%, т.е. използващите най-ниски скорости, са намалели с близо 50% сравнено с предходната година. От представените резултати е видно, че абонатите на широколентов достъп³⁸ до Интернет в България представляват значителната част от общия брой, а 45% от всички Интернет връзки в страната са със скорост над 10 Mbps.

Източник: Данни, подадени в КРС

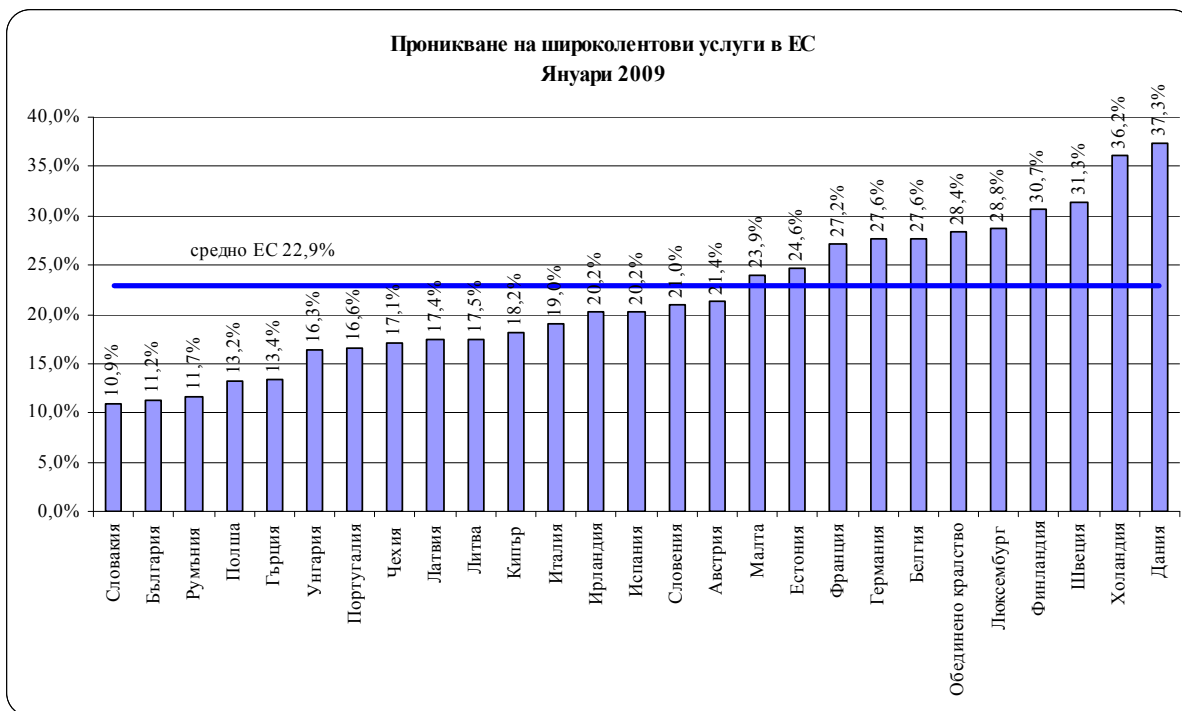
Фиг. 58

На фиг. 59 са представени графично данните за проникването³⁹ на широколентови услуги в ЕС. По проникване на широколентови услуги по население в държавите-членки на ЕС България вече се нарежда на предпоследно място с 11,2%, а нарастването на годишна база е 43%. Проникването по домакинствата в България към края на 2008 г. достига 29,2%⁴⁰.

³⁸ според дефиниция на Европейската комисия широколентов достъп е достъпът до Интернет със скорост над 144 kbit/s

³⁹ Общ брой широколентови линии, отнесен към броя на населението в съответната държава.

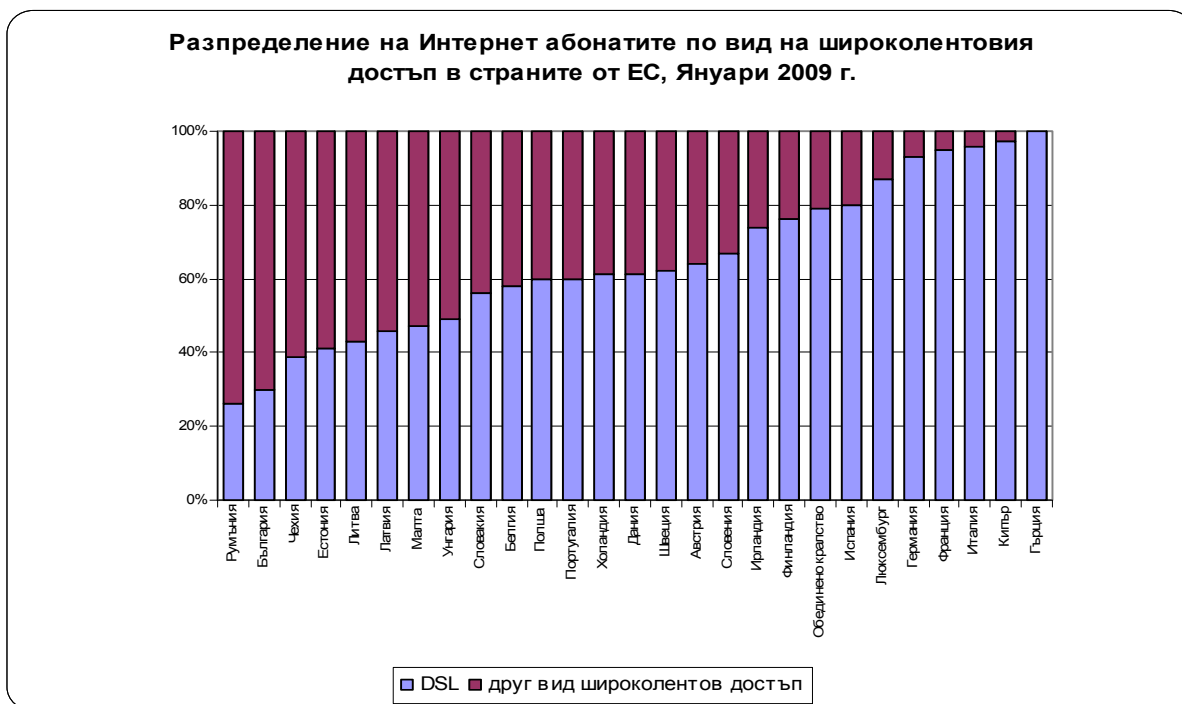
⁴⁰ Следва да се има предвид, че данните представени на ЕК във връзка с изготвянето на 14 Report са базирани на оценка за пазара до 100% въз основа на информацията, предоставена от 73% от предприятията, уведомили КРС за осъществяване на услуги по пренос на данни и/или достъп до Интернет

Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

Фиг. 59

Най-широко разпространената технология за реализирането на широколентовите връзки в ЕС е xDSL: 79,4% (фиг. 60), като в осем от държавите членки на ЕС се използва основно друг вид (различен от DSL) за достъп до широколентов Интернет.

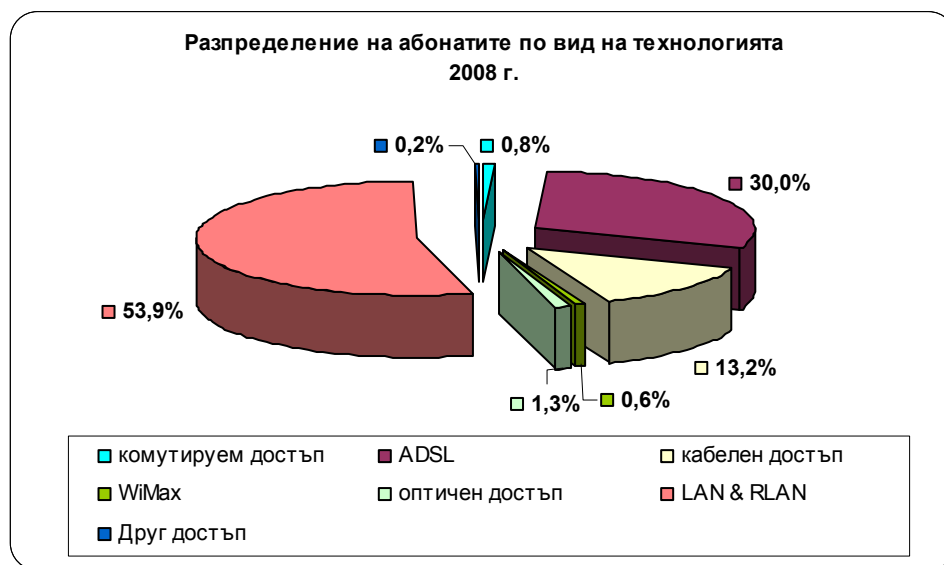
Източник: Commission staff working document accompanying the Progress report on the single European electronic communications market 2008 (14th report)

Фиг. 60

С 30%-тен дял, xDSL технологията е най-малко популярна в България, сравнено със страните от ЕС, като по този показател изпреварваме единствено Румъния. Освен „БТК“ АД, към настоящия момент едно от алтернативните предприятия („Орбител“ ЕАД) също стартира предоставянето на DSL достъп до Интернет от юли 2008 г. на базата на сключено споразумение за битстрийм достъп до мрежата на историческото предприятие.

Абонатите на ADSL услуги към 31.12.2008 г. в страната (предоставян както от страна на историческото предприятие, така и чрез битстрийм и проста препродажба) достигат 256 090 и представляват 30% от всички абонати на широколентов достъп в България, като нарастването им в абсолютна стойност за едногодишен период е 50%. Делът на алтернативните предприятия в общия брой ползвани ADSL линии е едва 1%.

На фиг. 61 е представено разпределението на абонатите на широколентов достъп до Интернет в България според вида на технологията. Най-широко разпространените технологии са LAN и RLAN (53,9% от общия брой абонати), следвани от ADSL (30%) и кабелния достъп (13,2%). WiMax технология за достъп ползват под 1% от всички абонати. Увеличават се потребителите на оптичен Интернет (FTTx), като се очаква техният дял да нараства. От началото на 2008 г. „Спектър Нет“ АД стартира предлагане на услуги за достъп до Интернет, цифрова телевизия и фиксиран телефон чрез технологията PON (Passive Optical Network). Едно от предимствата на PON пред активните оптични мрежи е, че през нея не протича ток, с което се гарантира по-добро качество и по-висока сигурност по отношение на предоставените услуги. Към края на 2008 г. услуги чрез този тип мрежи се предлагат в ограничен брой квартали в столицата.

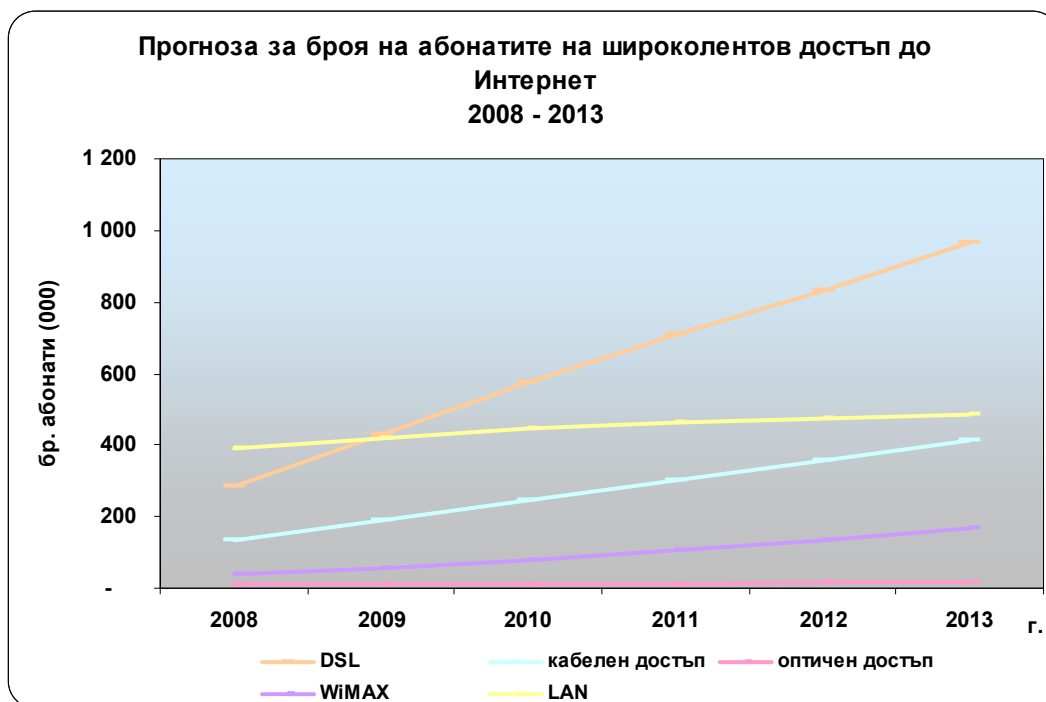

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 61

Перспективи и тенденции

Според прогнозите на *Pyramid Research* проникването на широколентов достъп до Интернет в България се очаква да достигне 28% в края на 2013 г. Най-голям ръст е прогнозиран за DSL достъпа, като очакванията са абонатите му да нараснат над 3 пъти за шестгодишен период (фиг. 62)

Източник: Pyramid Research

Фиг. 62

Може да се очаква, че използването на Интернет у нас ще продължи да нараства с въвеждането на новите безжични мрежи и развитието на съществуващите оптични мрежи, предлаганата ADSL услуга и пакетни услуги от кабелна телевизия, фиксирана или мобилна гласова телефонна услуга и високоскоростен Интернет. Още повече, че наличието на алтернативни варианти за доставка на съдържанието, както и възможностите за предоставяне на нови интерактивни услуги, ще предизвикат засилена конкуренция между предприятията, което би довело до по-качествени и по-достъпни услуги за потребителите.

7. Спътникови системи

7.1. Участници на пазара

Пазарен сегмент „неподвижни спътникови мрежи“ обхваща дейността на предприятията, осъществяващи обществени електронни съобщения чрез мрежа от неподвижна спътникова радиослужба и на предприятията предоставящи обществена електронна съобщителна услуга „достъп до спътникови системи“.

През 2008 г. броят на предприятията, уведомили КРС за намерения за предоставяне на обществени електронни съобщения на този сегмент, се запазва спрямо предходната година – 14. Предприятията притежаващи разрешение⁴¹ да предоставят услуги чрез мрежи от неподвижна спътникова радиослужба, са 10, а тези, с право да предоставят услуги за „достъп до спътникови системи“, са 4. През 2008 г. КРС не е издавала разрешения на нови предприятия, няма и подадени уведомления от нови предприятия за осъществяване на обществена електронна съобщителна услуга „достъп до спътникови системи“.

⁴¹ Издаването на разрешения за осъществяване на електронни съобщения съгласно ЗЕС заменя лицензионния режим в сила до месец май 2007 г. съгласно ЗД (отм.).

В таблица № 16 и таблица № 17 по-долу е представена информация за броя и дейността на предприятията, осъществяващи електронни съобщения чрез сателитни системи и предоставяните от тях през 2008 г. видове услуги.

Таблица № 16

Предприятия, притежаващи разрешение за предоставяне на обществени електронни съобщения чрез мрежи от неподвижна спътникова радиослужба и вид на предоставяните от тях услуги през 2008 г.

№	Наименование на предприятието	Видове електронни съобщителни услуги, предоставяни от предприятието през 2008 г. чрез мрежата				
		Спътниково разпръскване на телевизионни и радио програми на едро или на крайни потребители	Двупосочен пренос на данни за Интернет на едро	Предоставяне на достъп до Интернет на дребно	Двупосочен пренос на други данни на дребно	Други услуги на едро
1	БИКАМ ЕООД	×	-	-	-	-
2	БУЛСАТКОМ АД	×	-	-	-	-
3	БНТ	×	-	-	-	-
4	ИНТЕРАКТИВНИ ТЕХНОЛОГИИ АД	×	-	-	-	-
5	ЛИМЕС-КОНСУЛТИНГ ООД	-	-	-	×	-
6	НЕТЕРА ЕООД	×	-	-	-	×
7	СИ АЙ ТИ ЕС АД*	-	-	-	-	-
8	ТЕЛЕНОР БЪЛГАРИЯ ЕООД	×	-	-	-	-
9	ТРАНСАТ АД	-	-	×	×	-
10	ХУНГАРО ДИГИТЕЛ ООД*	-	-	-	-	-
Общ брой предприятия, предоставящи услугата през 2008 г.:		6	-	1	2	1

*През 2008 г. предприятието не е предоставяло услуги чрез мрежата

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица № 17

Предприятия, уведомили КРС за намеренията си да осъществяват обществена електронна съобщителна услуга "достъп до спътникови системи" и вид на предоставяните от тях услуги през 2008 г.

№	Наименование на предприятието	Видове електронни съобщителни услуги, предоставяни от предприятието през 2008 г.					
		Радио и телевизионно разпръскване	Пренос на глас на дребно	Пренос на данни за Интернет на едро	Предоставяне на достъп до Интернет на дребно	Двупосочен пренос на други данни	Други услуги на дребно
1	ЕЛСАКОМ ЕАД	-	×	-	-	-	×
2	СКОРТЕЛ ООД	-	×	-	-	-	×
3	СКЮ-ЮЛИЯ ЛАЗАРОВА ЕТ*	-	-	-	-	-	-
4	ФОРС ДЕЛТА ООД*	-	-	-	-	-	-
Общ брой предприятия, предоставящи услугата през 2008 г.:		-	2	-	-	-	2

*През 2008 г. предприятието не е предоставяло услуги

Източник: Данни, подадени в КРС

7.2. Обем, структура и инвестиции на пазарен сегмент „неподвижни спътникови мрежи“ през 2008 г.

През 2008 г. обемът на пазарен сегмент „неподвижни спътникови мрежи“, изчислен въз основа на приходите от предоставени услуги, нараства два пъти спрямо предходната година и възлиза на 69,90 млн. лв (фиг. 63)⁴².

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 63

93% от реализираните през годината приходи са от предоставени услуги на крайни потребители и 7% - от услуги на едро. През 2007 г. делът на приходите от тези две групи услуги, е съответно 87% и 13%. Структурата на приходите по видове услуги, предлагани на едро и на крайни потребители през 2008 г. в общия обем на пазарния сегмент, е представена в таблица № 18 по-долу:

Таблица № 18

Структура на приходите по видове услуги на пазарен сегмент "неподвижни спътникови мрежи" за 2007 и 2008 г.		
Вид на предоставяните услуги	Относителен дял на приходите по видове услуги в общия обем на сегмента (%)	
	2007 г.	2008 г.
1. Спътниково разпръскване на радио и телевизионни програми на едро	9,53%	5,30%
2. Сателитна цифрова телевизия и радио	79,81%	89,35%
3. Предоставяне на достъп до Интернет на дребно	0,06%	0,03%
4. Пренос на глас на дребно	0,79%	0,33%
5. Двупосочен пренос на данни на дребно ¹	6,18%	3,21%

⁴² Данните за 2006 г. са коригирани – изключени са приходите от продажба на крайни устройства

6. Други услуги на дребно ¹	0,14%	0,12%
7. Еднопосочен пренос на данни на едро	3,49%	1,66%
Общо:	100,00%	100,00%

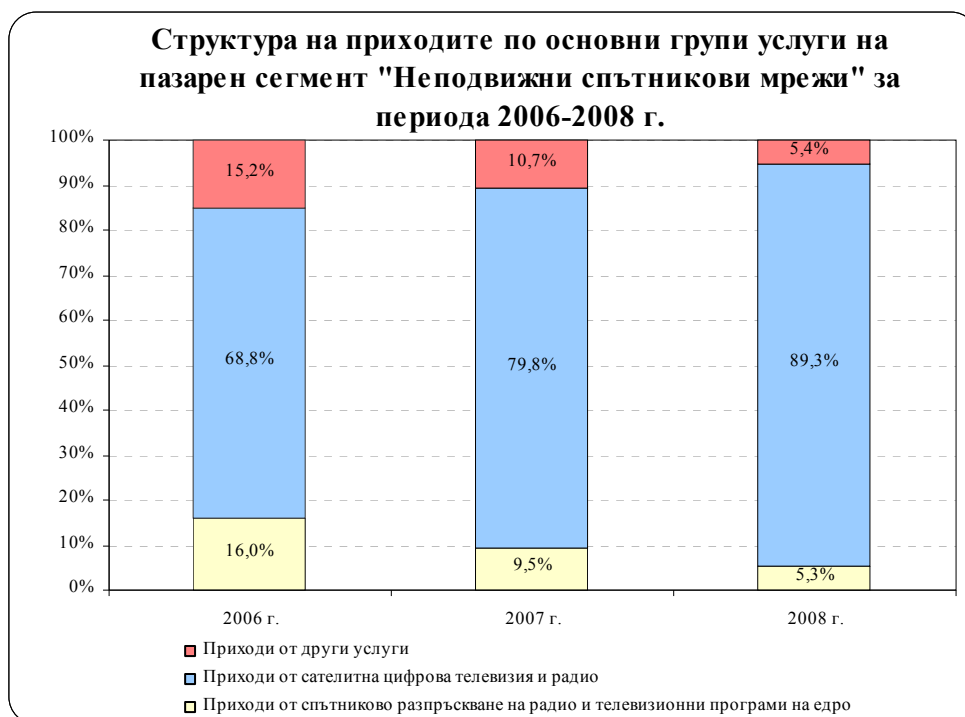
¹ Пренос на данни от счетоводни, ERP и др. приложения

² Пренос на глас и данни за целите на морските комуникации и навигация и интелигентни транспортни системи и GPS системи за наблюдение и контрол на транспортни паркове (флоти)

Източник: Данни, подадени в КРС

Наблюдаваният ръст от 33,01 млн. лв. в общия обем на пазарен сегмент „неподвижни спътникови мрежи“ през 2008 г., както и увеличението в дела на приходите от предоставени услуги на дребно в този сегмент, се дължи на устойчивото нарастване на приходите от сателитна цифрова телевизия и радио - през последната година приходите от тази услуга достигат 62,44 млн. лв., което в абсолютно изражение представлява също с 33,01 млн. лв. повече в сравнение с 2007 г.

През последните три години делът на приходите от предоставяне на тази услуга се е увеличил с почти 21 процентни пункта и през 2008 г. достига 89,3%, докато делът на приходите от останалите услуги се свива от 31,2% през 2006 г. до 10,7% през 2008 г. (фиг. 64)

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 64

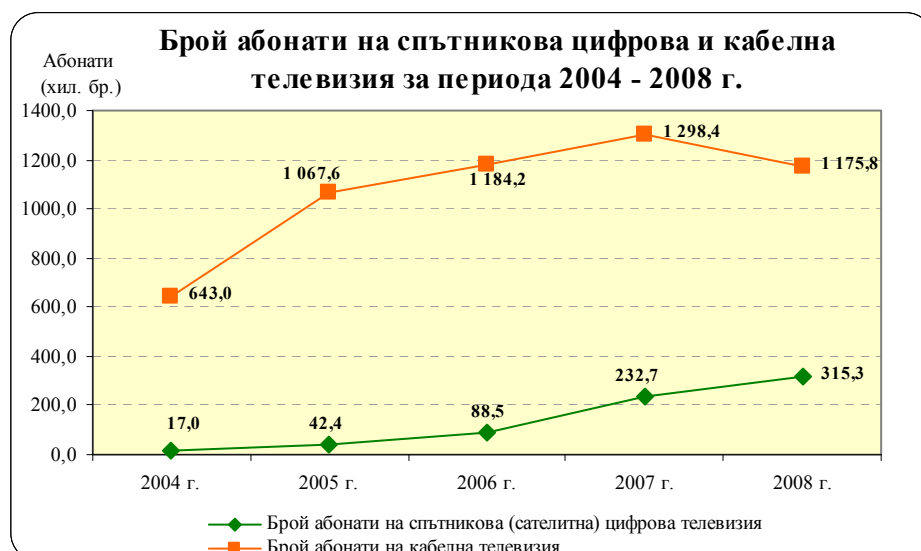
При останалите услуги предлагани в сегмента се наблюдава ръст от 5,3% в приходите от услуги за спътниково разпръскване на радио и телевизионни програми на едро, ръст от 11,5% при приходите от предоставяне на сателитен достъп до Интернет на дребно и от 59,5% при приходите от предоставяне на други услуги на дребно. Приходите от пренос на глас за крайни потребители, от двупосочен пренос на данни на дребно и от еднопосочен пренос на данни на едро бележат спад спрямо предходната година.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 65

Броят на абонатите на сателитна цифрова телевизия през годината достига 315,2 хил., което представлява с 35% повече спрямо предходната година. Проникването на услугата „сателитна цифрова телевизия” сред домакинствата продължава да нараства и през 2008 г. е 10,8%, което представлява с 2,8 процентни пункта повече в сравнение с 2007 г., когато отчетеното проникване е 8%⁴³. За сравнение, проникването на кабелната телевизия през 2008 г. е 40% или с 4 процентни пункта по-малко спрямо предходната година (фиг. 66).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 66

Размерът на декларираните от предприятията инвестиции през 2008 г. е 9,30 млн. лв., което представлява със 7,4% по-малко спрямо 2007 г. (фиг. 67).

⁴³ Броят на домакинствата, използвани за изчисляване на показателя, е от последното официално преброяване, 2001 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 67

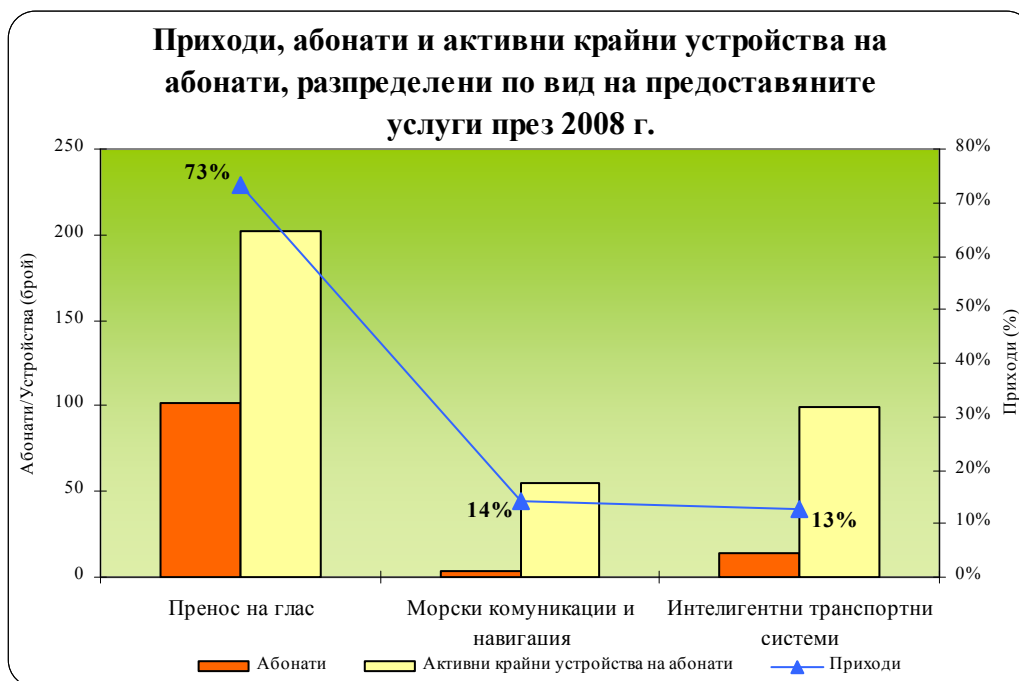
По всяка вероятност, в резултат на неблагоприятните икономически условия в световен мащаб през последната година, предприятията са посочили, че предвиждат да свият размера на инвестициите си в недвижни спътникови системи през 2009 г. до 5,15 млн. лв.

7.3. Достъп до спътникови системи

И през 2008 г. основен участник на пазара при предоставяне на услугата „достъп до спътникови системи” остава „Скортел” ООД, което предоставя на крайни клиенти услуги за пренос на глас и данни за целите на морските комуникации и навигация и за т.нар. „интелигентни транспортни системи” и GPS системи за наблюдение и контрол на транспортни паркове.

Приходите от предоставяне на обществени електронни съобщения чрез услугата бележат спад от 7,6% спрямо предходната година, а относителният им дял в общия обем на пазарен сегмент „недвижни спътникови мрежи” остава незначителен - едва 0,5% при 0,9% през 2007 г. Най-голям е дялът на приходите от пренос на глас - 73% от общия обем на приходите от услугата „достъп до спътникови системи”, следвани от приходите от пренос на глас и данни за осъществяване на морски комуникации и навигация - 14% и приходите от пренос на глас и данни за т.нар. „интелигентни транспортни системи” и GPS системи за наблюдение и контрол на транспортни паркове – 13%. Броят на абонатите бележи ръст с 62% спрямо предходната година, като най-голям остава дялът на бизнес абонатите – 89%, а дялът на получените от тях приходи, е съответно 97% от общия размер на приходите през 2008 г.

Разпределението на дела на приходите и броя на абонатите и активните крайни устройства на абонати според вида на предоставяните услуги, е представено на графиката по-долу (фиг. 68):

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 68

8. Наземно радиоразпръскване

И през 2008 г. се запази практиката на разделение на функциите по регулирането на медийния сектор като регулирането на дейността по наземно радиоразпръскване на радио- и/или телевизионни сигнали се осъществява от КРС, а на програмното съдържание - от Съвета за електронни медии (СЕМ). През годината процедурата по издаване на разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, на действащи радио- и телевизионни оператори с издадена индивидуална лицензия по реда на ЗД (отм.), следваше § 9, ал. 3 от ПЗР на ЗЕС, съгласно който на операторите, които към влизането в сила на ЗЕС извършват далекосъобщителна дейност въз основа на индивидуална лицензия, комисията издава служебно съответното разрешение.

На новорегистрираните радио- и телевизионни оператори след влизането в сила на ЗЕС КРС издава разрешения за ползването на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, съгласно разпоредбата на чл. 30, т. 12 от ЗЕС.

Нормативната уредба в ЗЕС създаде предпоставките за навлизането на цифровото разпространение, но за да се осигури цялостна правна рамка за въвеждане на цифровизацията предстои да бъдат направени промени регламентиращи процедурите по издаване на разрешения за ползване на индивидуално определен радиочестотен спектър за осъществяване на електронни съобщения чрез мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване. Като паралелна стъпка в тази насока се предвижда и съответната промяна в медийното законодателство и по-конкретно в Закона за радиото и телевизията (ЗРТ). Приоритетите в дейността на КРС и СЕМ относно цифровизацията произтичат от приетия в началото на 2008 г. от Министерски съвет План за въвеждане на наземно цифрово телевизионно радиоразпръскване (DVB-T) в Република България. Документът регламентира хармонизираното разпределение на радиочестотния ресурс в съответствие със Заключителните актове на Регионалната конференция по радиокомуникации за планиране на службите за цифрово наземно

радиоразпръскване в частите от региони 1 и 3 в радиочестотните ленти 174-230 MHz и 470-862 MHz. Планът създава условия за поетапна цифровизация, която ще приключи през 2015 г. – предвижда се до края на 2012 г. всички предаватели за наземно аналогово телевизионно радиоразпръскване да преустановят излъчването, а до 2015 г. следва да се достигне пълно покритие по население за приемане на цифрово излъчени телевизионни програми на територията на Република България. Поради комплексния характер на цифровизацията и влиянието на редица променящи се във времето фактори, този план периодично следва да бъде актуализиран.

През 2008 г. КРС прие Регулаторна политика за управлението на радиочестотния спектър за граждански нужди, която отразява тенденциите в развитието на електронните съобщения в световен и европейски мащаб и е в пряка зависимост от Плана за поетапно въвеждане на наземното цифрово телевизионно радиоразпръскване. Предвижда се след осъществяването на прехода към наземно цифрово радиоразпръскване да се освободи честотен ресурс, т.нар. цифров дивидент, което от своя страна да осигури възможности за предоставяне на различни безжични електронни съобщителни услуги.

Съгласно разпоредбите на действащото законодателство преходът от аналогово към цифрово телевизионно радиоразпръскване ще се контролира от КРС и СЕМ.

8.1. УКВ-ЧМ радиоразпръскване

В началото на 2008 г. броят на предприятията, притежаващи разрешения за радиоразпръскване с местно покритие е 97, а броят на издадените разрешения – 268. Радиоразпръскване продължават да осъществяват и двете предприятия с издадени разрешения с национално покритие – Българско национално радио (БНР) и „ДАРИК РАДИО” АД.

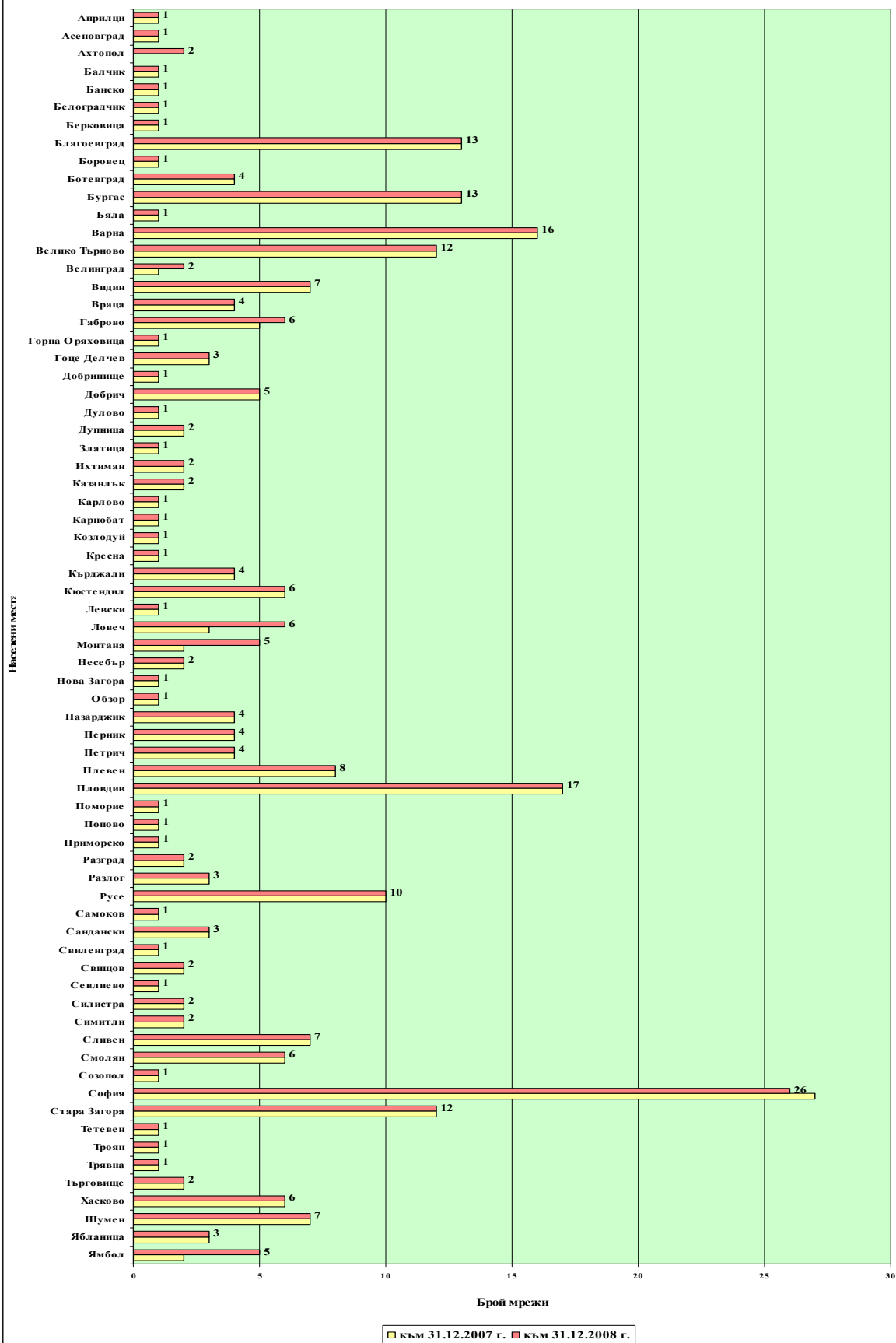
През годината с решения на СЕМ и КРС са прехвърлени 27 разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, за осъществяване на електронна съобщителна дейност по наземно радиоразпръскване на радиосигнали с местно покритие. Прекратено е действието на 4 разрешения за наземно радиоразпръскване с местно покритие.

На основание чл. 30, т. 12 от ЗЕС, във връзка с чл. 116в, ал. 2 и ал. 4 от ЗРТ, както и решения на СЕМ, са издадени 16 разрешения с местно покритие, като 13 от тях са издадени на действащи радиооператори, а 3 разрешения – на новорегистрирани радиооператори.

В края на 2008 г. общо 92 радиооператори имат право да осъществяват наземно радиоразпръскване с местно покритие. Общият брой на разрешенията за наземно радиоразпръскване с местно покритие е 280.

На фиг. 69 е представено разпределението на обществените електронни съобщителни мрежи за радиоразпръскване с местно покритие по населени места към 31 декември 2007 и 2008 г., като през 2008 г. са издадени две разрешения за ново населено място – град Ахтопол. 36,9% от предприятията осъществяват дейност в повече от едно населено място.

Разпределение на обществените електронни съобщителни мрежи за радиоразпръскване с местно покритие по населени места

Източник: КРС

Приходите, които генерират предприятията осъществяващи електронни съобщения чрез наземно аналогово радиоразпръскване на радио сигнали през 2008 г., възлизат на 37,5 млн. лв., като 91,81% са от излъчени реклами, 0,01% са по договори, сключени с радио- оператори за излъчване на програмите им и 8,19% са от предоставяне на други услуги свързани с дейността.

Направените през годината инвестиции за изграждане, поддържане и използване на мрежите за радиоразпръскване възлизат на 4,6 млн. лв., а инвестициите, предвидени за 2009 г. са на стойност 2,8 млн. лв.

Постигнатото покритие по население към 31.12.2008 г. на програмите на БНР е 95%, а на „ДАРИК РАДИО” АД - 85%.

8.2. Телевизионно радиоразпръскване

Към 31.12.2008 г. право да осъществяват електронни съобщения чрез издадените им разрешения за наземно аналогово радиоразпръскване на телевизионни сигнали имат общо 15 предприятия, като мрежите на 12 от тях са с местно покритие.

През годината, с решения на СЕМ и КРС, са прехвърлени общо 29 разрешения за осъществяване на електронна съобщителна дейност по наземно радиоразпръскване на телевизионни сигнали с местно покритие на две новорегистрирани предприятия. С решения на КРС от 29.05.2008 г. „ТЕХНОСТИЙЛ” ЕООД прехвърля всичките си 27 разрешения на „ТОП ТОН МЕДИА БЪЛГАРИЯ” ЕООД, а с решения на КРС от 3.07.2008 г. „МАКС ЧЕНЪЛ” АД прехвърля двете си издадени разрешения на „ЛГ КОНСУЛТ” ООД. През годината не са издавани нови разрешения за наземно аналогово радиоразпръскване на телевизионни сигнали. В резултат на това, към края на 2008 г., броят на издадените разрешения за наземно аналогово радиоразпръскване на телевизионни сигнали с местно покритие остава същия като през 2007 г. – 41.

БЪЛГАРСКАТА НАЦИОНАЛНА ТЕЛЕВИЗИЯ (БНТ), „БОЛКАН НЮЗ КОРПОРЕЙШЪН” ЕАД и „НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ - ПЪРВИ ЧАСТЕН КАНАЛ” ЕАД притежават разрешения за наземно аналогово радиоразпръскване на телевизионни сигнали с национално покритие.

„БТК” АД притежава разрешение за наземно цифрово радиоразпръскване на телевизионни сигнали по стандарт DVB-T⁴⁴ за територията на град София. През 2008 г. историческото предприятие е излъчвало следните 6 телевизионни програми – КАНАЛ 1, bTV, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, ББТ, TV7 и THE VOICE, както и националните радиопрограми – ХОРИЗОНТ и ХРИСТО БОТЕВ.

---

⁴⁴ DVB-T (Digital Video Broadcasting-Terrestrial) – стандарт за наземно цифрово радиоразпръскване на телевизионни сигнали

Източник: КРС

Фиг. 70

Приходите, които генерират телевизионните оператори през 2008 г., възлизат на 309 млн. лв., което е с 11% повече спрямо 2007 г., като 79,48% от тях са от излъчени реклами.

Направените през 2008 г. инвестиции за изграждане, поддържане и използване на мрежите за телевизионно разпръскване възлизат на 10,7 млн. лв., което е с 28% по-малко в сравнение с предходната година. Инвестициите, предвидени за 2009 г., са на стойност 13,75 млн. лв.

Постигнатото към 31.12.2008 г. покритие по население на програмите на БНТ и bTV е 98%, а на „НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ - ПЪРВИ ЧАСТЕН КАНАЛ“ ЕАД - 75%.

9. Кабелни мрежи за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни сигнали

През 2008 г. са регистрирани 34 нови предприятия, предоставящи обществени електронни съобщения чрез кабелна мрежа за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, които съгласно ЗЕС, са уведомили КРС за намеренията си да осъществяват този вид електронна съобщителна дейност. За последната година се наблюдава увеличение на новорегистрираните в сравнение с 2007 г. Същевременно са издадени 15 допълнения за разширяване на териториалния обхват към вече съществуващи уведомления, а са издадени 44 решения на КРС за заличаване.

Към края на годината общият брой на предприятията, предоставящи обществени електронни съобщения чрез кабелна мрежа за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, е 554⁴⁵, което е с 10 по-малко в сравнение с 2007 г., а броят на кабелните мрежи е достигнал 2828. Продължава наблюдаваното през последните години реструктуриране на този сегмент на пазара на електронни съобщения в посока окрупняване. Независимо, че като цяло броят на предприятията намалява, се наблюдава задълбочаване на конкуренцията по отношение на качеството на предлаганите услуги.

⁴⁵ Общ брой предприятия, предоставящи обществени електронни съобщения чрез кабелна мрежа за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми към края на годината, без заличените през 2008 г.

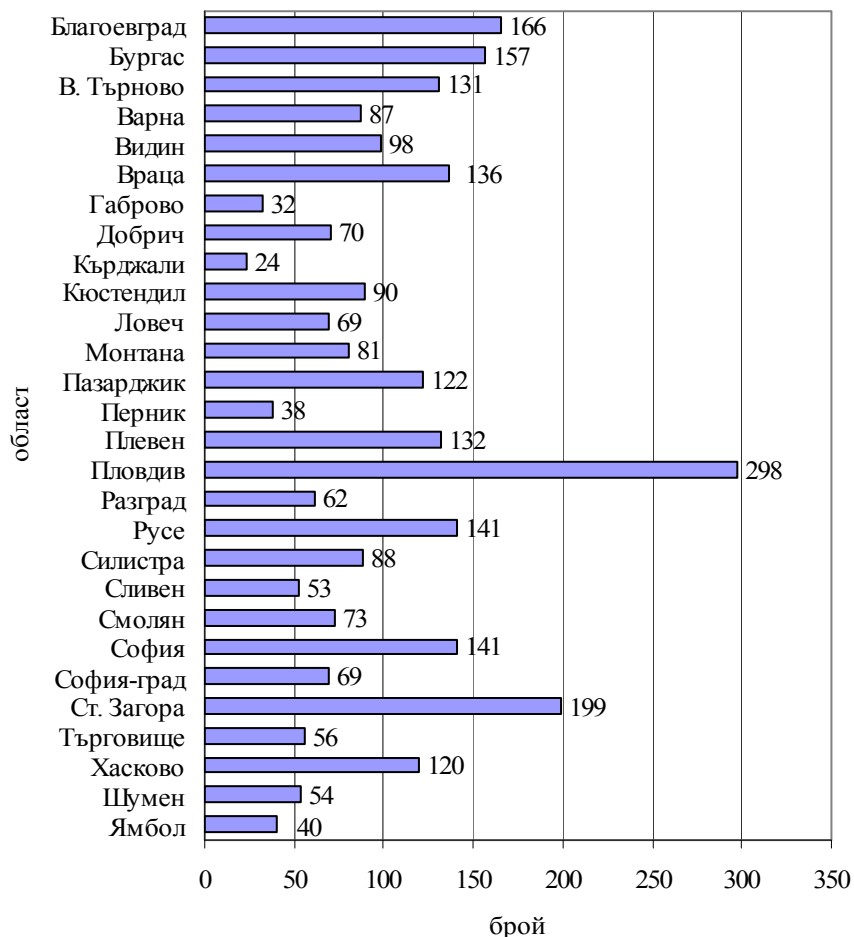

Източник: КРС

Фиг. 71

От графиката се вижда, че броят на предприятията, предоставящи обществени електронни съобщения чрез кабелни мрежи за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми, намалява в сравнение с предходните три години, но броят на мрежите по населени места се увеличава, което показва утвърждаване на позициите на големите предприятия.

**Разпределение по области на обществените
кабелни мрежи за пренос и разпространение на
радио- и телевизионни сигнали към 31.12.2008 г.**

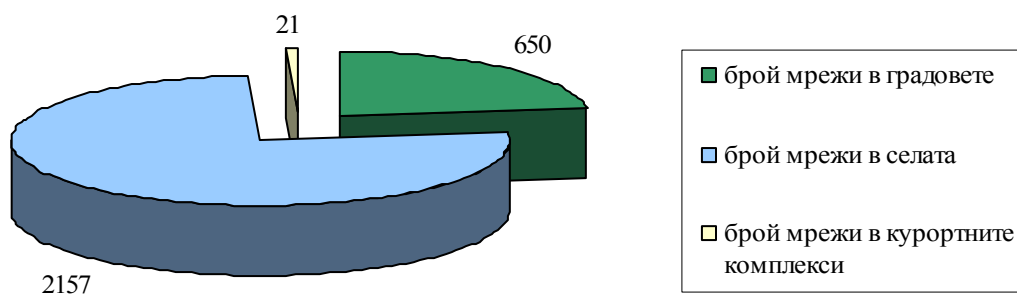

Източник: КРС

Фиг. 72

Разпределението на подадените уведомления (съгласно ЗЕС) по области е неравномерно: малко над 60% от мрежите са изградени в дванадесет от двадесет и осемте области на страната (фиг. 72), като най-много са в Пловдив, Бургас, Благоевград, София и Стара Загора.

Разпределение на обществените кабелни мрежи за пренос и/или разпространение на радио- и тв сигнали според вида на населеното място към 31.12.2008 г.

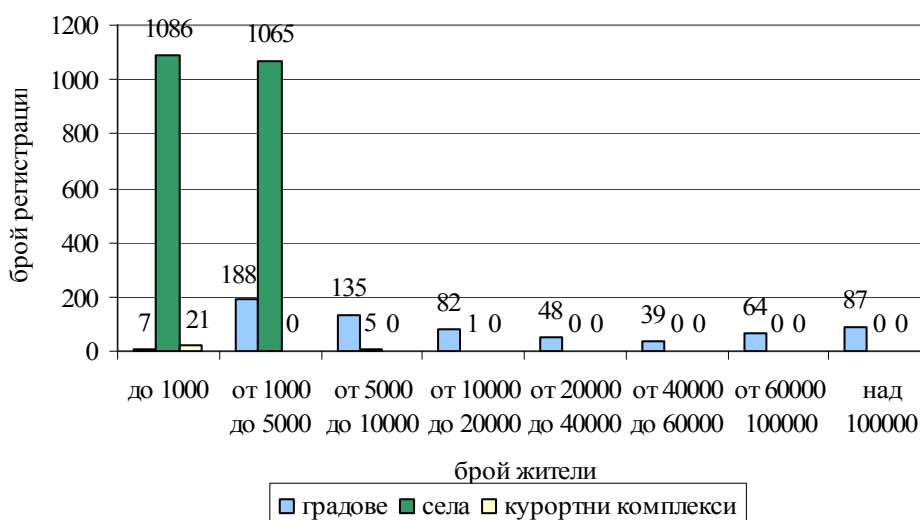
Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 73

На фиг. 73 е представено разпределението на кабелните мрежи според вида на населеното място, където са изградени. Около 76% от всички мрежи са разположени в селата. В сравнение с миналата година, кабелните мрежи в селата са се увеличили с 60, а тези в градовете - с 39.

Кабелни мрежи за разпространение на радио- и телевизионни сигнали са изградени във всички градове, както и в 28% от селата у нас. За една година броят на селата с кабелна инфраструктура се е увеличил с 1%.

Брой обществени кабелни мрежи според вида и големината на населеното място към 31.12.2008 г.

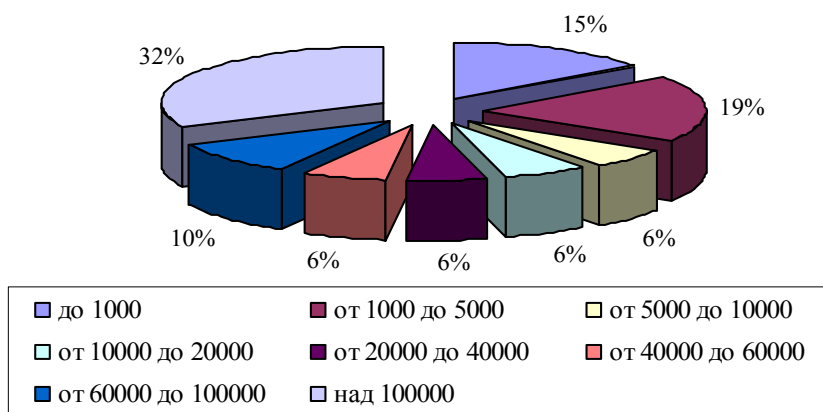

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 74

Броят на изградените кабелни мрежи в населените места с до 5 000 жители е нараснал до 2 367, което е с 4% повече в сравнение с 2007 г. (фиг. 74). В тези населени места са разположени около 84% от мрежите, докато в населените места с над 60 000 жители, където е съсредоточено почти половината от населението на страната – малко над 5% от тях.

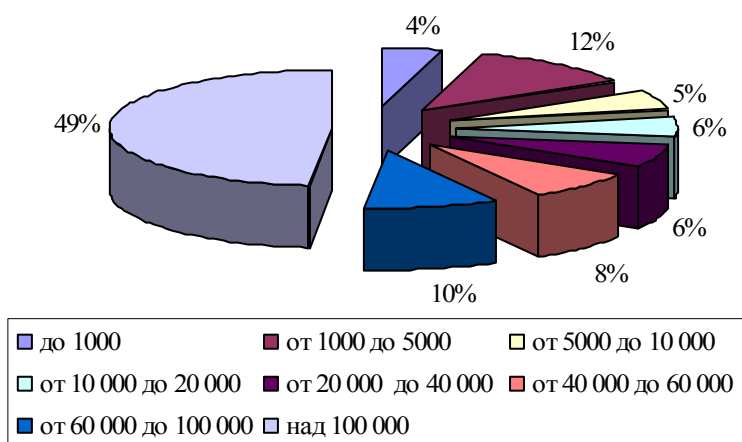
Структура на населението на Р. България по брой жители на населеното място

Източник: НСИ⁴⁶

Фиг. 75

Структура на броя на абонатите според броя на жителите в населените места към 31.12.2008 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 76

Високата концентрация на населението в големите градове, от една страна, и високият стандарт на живот в тях, от друга, определят и по-големия относителен дял на населението, което се възползва от обществените електронни услуги чрез кабелна мрежа за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми. В големите градове с население над 100 000 жители са съсредоточени половината абонати на кабелни мрежи, а относителният дял на абонатите за градовете с население над 60 000 жители (с натрупване) е 59%. Този спад в процентно отношение на абонатите в населените места с над 60 000 жители е за сметка на нарастването в относителния дял на абонатите в по-малките населени места. В тези с население до 5

⁴⁶ Данните са от последното преброяване на населението - през 2001 г.

000 жители този показател се е увеличил с 4 процентни пункта спрямо предходната година като достига 16%.

Общият брой абонати на кабелни мрежи в България към 31.12.2008 г., въз основа на експертна оценка, базирана на получени в КРС данни от 93% от регистрираните предприятия, е около 1 160 000⁴⁷, като спрямо 2007 г. е намалял с близо 5%. Според получените данни за абонатите, към същата дата проникването на кабелната телевизия сред българските домакинства е 40%, което е с 2 процентни пункта по-малко в сравнение с 2007 г. (фиг. 77) Чувствителното намаление в общия брой на абонатите на кабелни мрежи за 2008 г. спрямо 2007 г. се дължи на все по-големия интерес към алтернативата на кабелната - спътниковата цифрова телевизия.

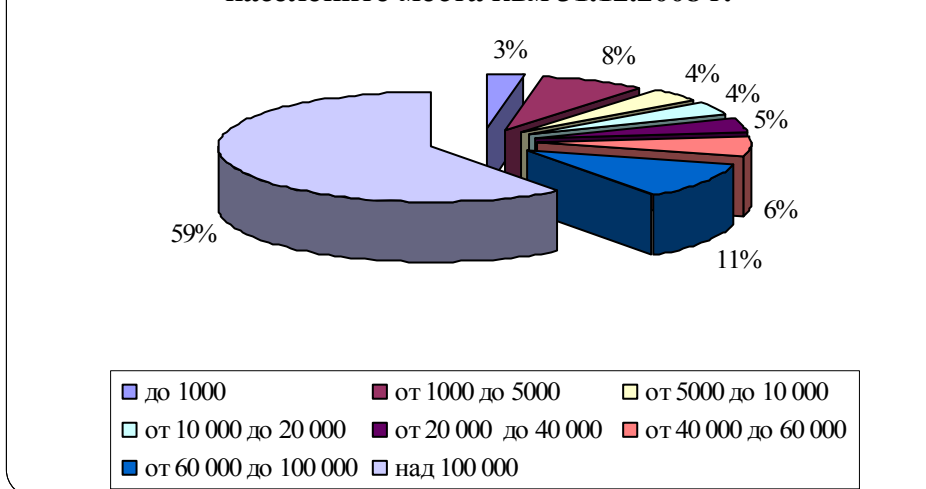
Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 77

На фиг. 78 е представена структурата на приходите от предоставяне на обществени електронни услуги чрез кабелна мрежа за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни сигнали. Като се има предвид, че повече от половината абонати са в населени места с над 60 000 жители, приходите от такъв вид дейност са значителни в този пазарен сегмент – 70%. В населените места с до 5 000 жители този показател е едва 11%.

⁴⁷ Включват се абонатите на основен пакет програми, в т.ч. на допълнителен пакет и кодирани програми, както и на пакетни услуги, в т.ч. Double play (кабелна телевизия и Интернет), Double play (кабелна телевизия и пренос на глас) и Triple play.

Структура на приходите от предоставяне на кабелни услуги според броя на жителите в населените места към 31.12.2008 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 78

По експертна оценка на КРС обемът на общите приходи от кабелни мрежи възлиза на близо 200 млн. лв.⁴⁸, което е с 13% повече в сравнение с 2007 г. Основната част от тях (82,6%) продължава да е от разпространение на радио- и телевизионни сигнали, които бележат спад от близо 3%. Делът от кодирани програми е същият, както през 2006 г. и 2007 г. - около 1% от приходите на подалите информация в КРС предприятия, предоставящи услуги чрез кабелни мрежи. Приходите от предоставянето на пакетни услуги от типа Double play (кабелна телевизия и достъп до Интернет) са намалели с 4,6 процента пункта и възлизат на 6,8%, тези от предоставянето на услуги от типа Triple play бележат значителен ръст и достигат 4,1%, а приходите от излъчване на програми с цифрово приемане от абонатите достигат 5,7% от общите приходи на кабелните мрежи.

Предоставяни услуги и цени

Все повече предприятия, предоставящи услуги чрез кабелни мрежи, предлагат или имат намерения да предлагат пакетни услуги като „Double play” (кабелна телевизия и достъп до Интернет и/или кабелна телевизия и пренос на глас), „Triple play” (кабелна телевизия, достъп до Интернет и пренос на глас), кодирани програми, пренос на данни, услуги като HDTV⁴⁹ и видео по поръчка. Интегрирането на услуги е улеснение за крайните потребители и дава възможност за избор между различни пакети в съответствие с индивидуалните потребности и с отстъпка от цената.

Към предоставянето на Double play (кабелна телевизия и Интернет) се ориентират онази част от предприятията, които разгръщат дейност предимно в по-големите градове като София, Варна, Бургас, Пловдив, Русе и Стара Загора. Продължава тенденцията от последните години на все по-широко разпространение на този тип услуга и в по-малките градове и някои села. През 2008 г. броят на предприятията, декларирали, че предоставят тази услуга, се е увеличил с 8 спрямо 2007

⁴⁸ Включват се приходите от предоставяне на основен пакет програми, в т.ч. на допълнителен пакет и кодирани програми, както и на пакетни услуги, в т.ч. Double play (кабелна телевизия и Интернет), Double play (кабелна телевизия и пренос на глас) и Triple play.

⁴⁹ Стандарт в цифровата телевизия, поддържащ формат, който позволява по-високо качество на излъчването и по-висока разделителна способност, в сравнение с традиционната аналогова или стандартната цифрова телевизия.

г. като достига 28. Въпреки това приходите от нея са паднали с 4,6 процентни пункта в сравнение с предходната година и възлизат на 6,8% от общата сума в пазарния сегмент. Този спад се дължи на преустановяване на предлагането на двойната услуга в разновидността ѝ кабелна телевизия и достъп до Интернет от един от най-големите кабелни оператори на пазара През последните няколко години услугата Double play (кабелна телевизия и Интернет) става все по-популярна, тъй като предлага условия за постоянен достъп на изгодни цени за потребителя. По данни от постъпила в КРС информация от предприятията, средно месечният абонамент за пакетната услуга Double play е 33 лв.

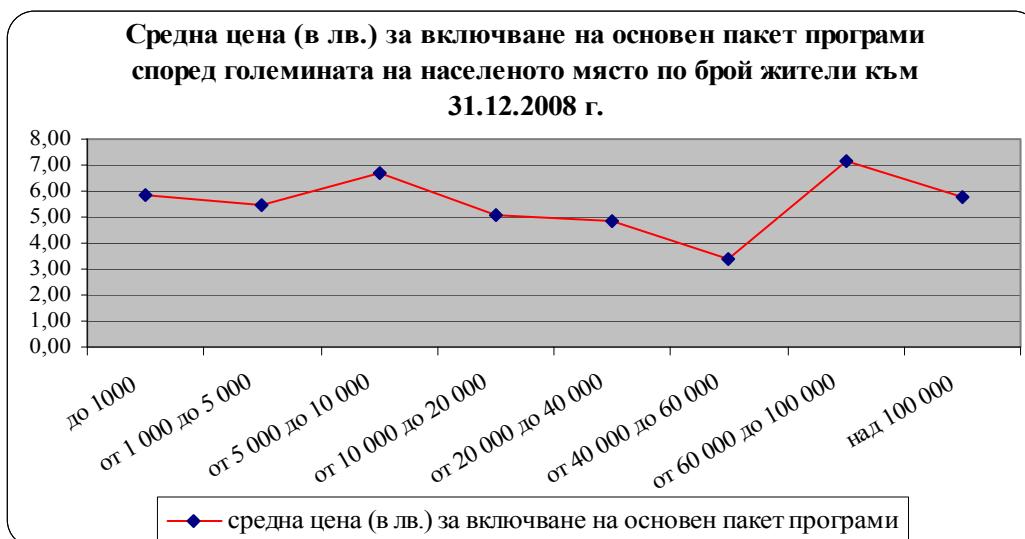
„Тройната услуга” (Triple play), която осигурява достъп до кабелна телевизия, фиксирана гласова телефонна услуга и високоскоростен Интернет, които достигат до потребителите по един кабел, продължава да бъде доста атрактивна и през 2008 г., независимо че броят на предприятията, които са декларирали, че предоставят услугата, е намалел двойно до 3: „КЕЙБЪЛТЕЛ” ЕАД, „ВЕСТИТЕЛ БГ” АД, „ЕВРОКОМ КАБЕЛ МЕНИДЖМЪНТ БЪЛГАРИЯ” ЕООД. Предоставянето на „тройната услуга” е съсредоточено предимно в големите градове. Следва да се отбележи, че българите, използващи пакетни услуги от типа Double play и Triple play, са съответно около 4,3 % и 2,2 % от общия брой абонати на кабелни мрежи у нас, като абонатите на тройната услуга са нараснали с 0,8 %, което е почти двойно спрямо предходната 2007 година.

Все по-голям брой предприятия, предоставящи услуги по кабелна мрежа, предлагат, освен аналогово, и цифрово приемане на телевизионни програми от абонатите. Повече от 20 предприятия, предоставящи услуги чрез кабелни мрежи (сред които „КРАКРА” АД, „КЕЙБЪЛТЕЛ” ЕАД, „ЕВРОКОМ КАБЕЛ МЕНИДЖМЪНТ БЪЛГАРИЯ” ЕООД, „ТЕЛЕКАБЕЛ” АД, „КАБЕЛ САТ - ЗАПАД” ООД, „ЦИФРОВА КАБЕЛНА КОМПАНИЯ” ООД, „ДОБРУДЖА КАБЕЛ” ЕООД и др.) предлагат и цифрова телевизия, която осигурява излъчване, транслиране и приемане на телевизионен сигнал изцяло в дигитален формат, като излъчването може да се осъществи не само в традиционните за аналоговата телевизия стандарти, но и в HDTV формат. Абонатите, приемащи кабелна телевизия в цифров формат, са се увеличили близо 3 пъти спрямо 2007 г. и достигат 13,1% от общия брой. Една от най-популярните услуги от този вид е „видео по поръчка”, при която абонатът може да гледа желани от него филми или програми срещу допълнително заплащане. Пакетът цифрови програми обикновено се ползва заедно с основния пакет аналогови програми, като се доплаща абонамента такса за приемането им. Услугата се предлага и в пакети с кодирани програми.

На следващите графики са представени средни цени⁵⁰ за включване и месечен абонамент за основен пакет програми на предприятията, предоставящи услуги чрез кабелни мрежи. Както бе споменато по-горе, приходите от тях заемат най-голям дял от пазарния сегмент.

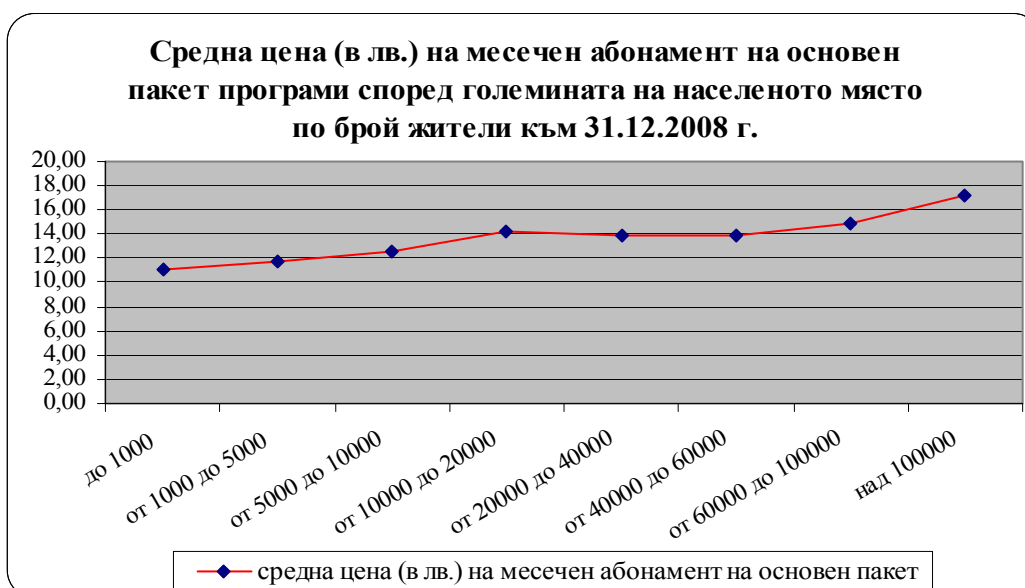
---

⁵⁰ Цените са изчислени като средна аритметична стойност според големината на населеното място по брой жители.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 79

Източник: Данни, подадени в КРС

Фиг. 80

През 2008 г. се наблюдава нарастване на средната цена на месечен абонамент на основен пакет програми с около 6% спрямо 2007 г., което се дължи главно на подобряване качеството на предоставяните от кабелните оператори услуги, в съответствие с по-високите изискванията на потребителите.

В повече от 60% от населените места, в които се предлага кабелна телевизия, абонатите не заплащат цена за включване на основен пакет програми. За потенциалните абонати на предприятията, извършващи дейност в градовете с над 60 000 жители, цените за включване на основен пакет програми са ниски, или тази услуга е безплатна, което е продиктувано от по-големия брой участници на съответния пазар. Обратното, ограниченият брой предприятия, осъществяващи дейност в малките населени места с до 5 000 жители, оказва влияние върху сравнително високите първоначални такси. Въпреки неефективната конкуренция там, месечният абонамент на основен пакет програми е значително по-нисък, което се дължи както на не толкова

високото качество и по-малкия обхват на предоставяните услуги, така и на ниската платежоспособност на населението в тези места.

10. Услуги, предоставяни чрез мрежи от типа „точка към много точки”

Към края на 2008 г. пет предприятия имат разрешения за изграждане на мрежа от типа „точка към много точки” с национално покритие, използвайки технологията WiMAX. От тях четири предприятия реално осъществяват дейност на пазара – „Макс Телеком” ООД, „Транс Телеком” ЕАД (използвайки търговската марка „1One”), „Некском България” ЕАД и „Мобилтел” ЕАД (с търговска марка „M-tel”). През 2009 г. се очаква услуги чрез своята WiMAX мрежа да започне да предлага и „Кериър БГ” АД.

Чрез мрежата си от типа „точка към много точки” предприятията предоставят:

- широколентов достъп до Интернет със скорост до 4Mbps;
- гласови услуги:
  - чрез номера с национален код за достъп от типа 099x (предоставяни от „Макс Телеком” ООД с код 0999 и от „Транс Телеком” ЕАД с код 0996);
  - чрез географски номера („Транс Телеком” ЕАД и „Некском България” ЕАД притежават разрешения за предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги и използват своите WiMAX мрежи за предоставяне на фиксирани телефонни услуги чрез безжичен достъп до абонатите);
- допълнителни услуги като гласова поща, уеб телевизия, мобилни приложения, уеб хостинг, видео наблюдение, MAN/VPN услуги и телефонни централи за бизнес потребителите и др.

Три от предприятията („Макс Телеком” ООД, „Транс Телеком” ЕАД и „Некском България” ЕАД) предоставят услуги както на домашни, така и на бизнес потребители, както и пакетни услуги, докато „Мобилтел” ЕАД предлага единствено широколентов достъп до Интернет за бизнес потребители. През 2008 г. единствено „Макс Телеком” ООД предоставя предплатени WiMAX услуги.

Към края на 2008 г. потребителите на услуги, предоставяни чрез WiMAX мрежите в България са общо 6382, нараствайки с 261% в сравнение с края на 2007 г. Съотношението домашни/бизнес потребители е 63,8% към 36,2%, а съотношението абонати по договор/потребители на предплатени услуги е 95,8% към 4,2%. Една четвърт от всички потребители на WiMAX услуги са предпочели да ги закупят в пакет.

Потребителите на гласови услуги, предоставяни от „Макс Телеком” ООД и „Транс Телеком” ЕАД чрез номера с национален код за достъп от типа 099x са общо 1743. През 2008 г. приходите на двете предприятия от тези услуги възлизат на 84 620 лв.

Цените на услугата „безжичен достъп до Интернет”, предоставяни чрез мрежи от типа „точка към много точки”, са на нивото на цените на услугите за кабелен, LAN и DSL широколентов Интернет достъп, като част от предприятията („Макс Телеком” ООД, „Транс Телеком” ЕАД и „Некском България” ЕАД) предоставят и т.нар. „номадност” – възможността на потребителите да използват своята Интернет връзка навсякъде, където WiMAX мрежата на предприятието има покритие. Следва да се отбележи обаче, че като цяло скоростите на предлаганата Интернет връзка са по-ниски от скоростите, предлагани от конкурентните предприятия, предоставящи кабелни, LAN и DSL услуги. Като цена гласовите услуги чрез национален код за достъп са позиционирани под стандартните планове на по-голямата част от предприятията, осъществяващи електронни съобщения чрез фиксирани мрежи.

Развитието на мрежите и услугите, предоставяни чрез мрежи от типа „точка към много точки” в България е в началната си фаза. Доказателство за това е средното покритие на WiMAX мрежите в България, което към края на 2008 г. достига едва 44,3% от населението на страната. След като през 2008 г. предприятията са инвестирали общо 20,2 млн. лв. в доизграждане на мрежите си, през 2009 г. те предвиждат нови инвестиции от над 46,6 млн. лв., с което планират да увеличат покритието си до средно 62,5% от населението на страната.